

MONIKULTTUURINEN ASUINALUE HAGALUNDIIN

Tampereen teknillisen yliopiston arkkitehtuurin osaston diplomityö

tarkastaja professori Matti Rautiola

KATJA MAUNUNAHO

15.11.2006

Kiitos professori Matti Rautiolalle ja muille työtäni tukeneille.
Kiitokset haastateltaville ja muille tiedonlähteille.
Kiitos myös äidille ja isälle, Tomille, Paulalle.
Erityisesti kiitos Sonjalle.

	LYHENNELMÄ	6
	ABSTRACT	7
1	JOHDANTO	8
2	KOTOUTUMINEN	11
2.1	Maahanmuuttajat keskuudessamme	11
2.2	Akkulturaatio	13
2.3	Kotoutumisen paikat	14
2.4	Kuntien kotouttamis- ja asuntopolitiikka	15
3	INHIMILLINEN JA TILALLINEN	17
3.1	Erilaisia ihmiskäsityksiä	17
3.2	Rakennetun ympäristön tulkintoja	17
3.3	Tila vallan välineenä	19
4	HAASTATTELUT	21
4.1	Intialaiset Espoossa	21
4.2	Jamila – moderni sinkku kaukana kotoa	22
4.3	Karim – kaksikulttuurisuus ja uratavoitteet	24
4.4	Jeeta – nuori intialaisperhe etsii paikkansa Suomessa	26
4.5	Haroon – elämää suomalaisessa intialaisyhteisössä	28
5	ASUNTO	30
5.1	Suomalainen asunto	30
5.2	Kodin muodostaminen ja identiteetti	32
5.3	Arjen rutiinit	33
5.4	Yksityisyyden säätely	35
5.5	Sukupuoli	37
5.5	Asunnon ulkotilat	39
6	ASUINTALO	40
6.1	Asunnon ahtaus ja akustiset ongelmat	40
6.2	Naapureiden kohtaamisia	42
6.3	Talopesula ja -sauna	43
7	ASUINALUE	45
7.1	Asuinalueen toiminnot tukevat perheen toimintaa	45
7.2	Piha	46
7.3	Asuinalueen yhteiset tilat	47
8	SUUNNITELMA HAGALUNDIIN	48
8.1	Kulttuurinen huomioonottaminen ja joustavuus	48
8.2	Suunnittelualue	48
8.3	Kerrostalot	51
8.4	Pienkerrostalot	52
8.5	Asunnot	54
8.6	Asuinalue ja yhteisöllisyys	56

LYHENNELMÄ

Muuttuva ja moninaistuva yhteiskunta aiheuttaa asuntotuotannolle uusia tarpeita, joihin suunnittelun pitää pyrkiä vastaamaan. Monikulttuurisuus on yksi näistä tarpeista. Asumisolot ovat tärkeä tekijä osaavien työntekijöiden maahan houkuttelemisessa. Toisaalta asuminen näyttelee olennaista osaa maahanmuuttajan kotoutumisessa. Juuri kotoutumisen tilojen tulee olla pääroolissa suunniteltaessa asuntoja tai asuinalueita monikulttuurisuutta silmälläpitäen.

Diplomityö perustuu keväällä 2006 toteutettuihin Suomessa työskentelevien intialaisten maahanmuuttajien haastatteluihin. Haastatteluissa pyrittiin kartoittamaan yhden etnisen ryhmän asumiseen liittyviä toiveita ja ongelmia. Haastatteluissa esiin nousseita kysymyksiä on otettu Espoon Hagalundiin sijoittuvan suunnitelman lähtökohdiksi. Suunnittelualueella on meneillään kaava-muutos, jonka tavoitteena on Kehä 1:n tunneleiminen ja vapautuvan maan käyttäminen asuin- ja työpaikkarakenteeseen. Alue soveltuu hyvin monikulttuurisuuden tutkimiselle, koska Otaniemen koulutus- ja tutkimustoiminta tuo alueelle paljon maahanmuuttajia.

Haastateltavien etnisyys ei sinänsä ole suunnittelun lähtökohta, etnisyys ei määrittele ihmisen toimintaa, ja asuntojen tulee olla sopivia erilaisille asukkaille. Kotoutumisen prosessi sen sijaan on kaikkia maahanmuuttajia yhdistävä tekijä, ja kotoutumista helpottavien tilaratkaisujen suunnittelussa eri etniset tausta tuottavat erilaisia tarpeita. Asunto on perheen ja yksilön arkielämän kehys, jonka täytyy mahdollistaa erilaiset toimintatavat ja kulttuurit.

Suunnitelmassa kotoutumiseen liittyviä tarpeita on tutkittu asunnon sisäisten tilajärjestelyjen kannalta. Tämän lisäksi olennaiseksi nousee tapa jolla asunto liittyy ympäristöönsä. Kerrostalossa tämä rajapinta on hyvin selvärajainen. Suunnitelmassa asunnon yksityisten tilojen ja asuinalueen yhteisten tilojen välistä rajan ylitystä on pyritty helpottamaan kiinnittämällä erityishuomiota asuntojen sisäänkäyntien suunnitteluun. Asuinalueelle on myös suunniteltu tiloja, joiden kautta maahanmuuttajalla on mahdollisuus luoda kontakteja ympäristöönsä ja siten kotoutua askel askeleelta ensin asuntoon, asuinalueelle ja lopulta yhteiskuntaan.

ABSTRACT

Our society is changing and becoming more diverse. That creates new demands such as multiculturalism for housing design and production. Living environment is an important factor in attracting qualified employees into the country. It is also an essential part of the integration process of immigrants. The spaces of integration should have the main role when designing apartments and residential areas from a multicultural point of view.

The master's thesis is based on interviews performed in spring 2006 among Indian immigrants who work in Finland. The aim in the interviews was to look into one ethnic group's interests, needs and problems regarding housing. The risen questions are a base for the housing design located in Hagalund, Espoo where the city of Espoo is planning to put the Ring Road One into a tunnel. The planning of the area that currently lies under the road is in progress and it will be assignment for housing and office buildings. Because of the proximity of Otaniemi education and research centre, the area is suitable for a study of multiculturalism.

People are not defined by their ethnicity, and apartments should be suitable for different inhabitants, so ethnicity itself cannot be a starting point of the design. Instead, the process of integration is mutual to all immigrants. Different ethnic backgrounds set different needs in designing spaces for improved integration. An apartment is a frame for everyday life of individuals and families and this frame must allow different cultures and ways of life.

In the design the organisation of spaces in the apartments is developed to accommodate different cultures. On the other hand, the way the apartments are connected to the environment is an essential part of the design. In apartment buildings this border is clearly defined. To make the crossing of this border less dramatic, the attention is set to the entrances of the apartments. Finally, in the housing area there are spaces, where immigrants have a possibility to make contacts to the surrounding community, and thereby integrate thru the apartment to the housing area and in the end, to the society.

Asuminen on kaikkia koskettava aihepiiri. Asunto on perusoikeus, jonka Euroopan sosiaalinen peruskirja (2002) toteaa: jokaisella on oikeus asuntoon. Vuoden 2003 lopussa Suomessa oli 2 604 000 asuntoa (Tilastokeskus 2005). Asuntokanta uusiutuu hitaasti, vuosittainen uusien asuntojen lisäys on noin 1 prosenttia. Suurin osa suomalaisista asuu 1970- ja 1980-luvuilla tai sitä ennen rakennetuilla asuinalueilla. Asuntojen ja asuinalueiden suunnittelussa on siis katsottava vuosikymmeniä eteenpäin. Yhteiskuntamme muuttuu kiihtyvällä tahdilla, muun muassa väestörakenteen muutos ja globalisaatio aiheuttavat uudistuspaineita niin sosiaaliseen palvelutarjontaan kuin asuntorakentamiseenkin. Yksilöllistyvät asuntotarpeet ovat tulevaisuuden asuntorakentamisen suurin haaste. Asuntojen ja asuinalueiden suunnittelussa on perehdytty erityisryhmien, kuten vanhusten ja liikuntaesteisten asumiseen. Maahanmuuttajat ovat kasvava erityisryhmä, joiden olemassaolo on tunnustettu, mutta joiden asumiseen liittyviä ongelmia ja tarpeita Suomessa on kartoitettu varsin niukasti.

Diplomityöni aiheen, monikulttuurisen asumisen, valinta juontuu kiinnostuksestani asumisen kulttuuriin. Käytännön asuntosuunnittelussa työskennellään usein mitattavissa olevien toiminnallisten kysymysten äärellä. Asunnon viihtyisyys ei kuitenkaan muodostu vain sen fyysisistä mitoista, vaan asiaan vaikuttaa paljon asukkaan elämäkokemus ja asumishistorian aikana muotoutuneet käytännöt ja elämäntavat, joita nimitän asumisen kulttuuriksi. Asuminen on vahvasti kansallinen ilmiö. Eri maiden asumisratkaisut, asumisen instituutiot ja asumiskulttuurit ovat historiallisen kehityksen tulosta. (Juntto 2005.) Asumisen kulttuuriset tekijät tulevat parhaiten näkyviin kulttuurien kohtaamisen aiheuttamassa vertailussa. Tätä kautta maahanmuuttajien kotoutumisen tutkimus kertoo paitsi tutkittavasta ryhmästä, myös yleisellä tasolla asumisen kulttuurisista ominaisuuksista.

Maissa, joissa maahanmuuttajat ovat olleet pidempään merkittävänä vähemmistönä, on kotoutumista tutkittu paljon, myös arkkitehdit ovat tutkineet monikulttuuristen tilojen suunnittelua. Lontoolainen arkkitehti Sunand Prasad kertoo Britannian olevan tällä alalla muiden maiden edellä. Yhtenä syynä tähän hän pitää pitkää maan kolonialismin historiaa. Prasadin toimistossa on suunniteltu monikulttuurisia ratkaisuja vähentämään asuntotuotannon kaavamaisuutta ja holhoavaa otetta. (International Herald Tribune 1999.) Kanadassa arkkitehti Agrawal Sandeep Kumar (2006) on tehnyt monikulttuuriseen asumiseen liittyviä tilallisia huomioita tutkiessaan Torontossa asuvien intialaisten taloihinsa tekemiä muutoksia. Hän toteaa asumisen olevan kulttuurinen ilmiö, ja asukkaiden kulttuurista ohjaa heidän tilatarpeitaan ja asunnon ilmettä.

Suomessa monikulttuurisuuden tutkimus on nuorta. Ari Hynynen (2002) on tutkinut Joensuun maahanmuuttajien parissa prosessia, jossa monimuotoinen kaupunkielämä kiinnittyy arkkitehtoiseen kaupunkiin. Hän nostaa esiin kotoutumisen tilallisen liitoksen, sosiaalisten instituutioiden vaatimat fyysiset rakenteet. Yleisesti suomalaisissa maahanmuuttajiin kohdistuvissa tutkimuksissa kotoutumista on käsitelty lähinnä yhteiskunnallisena ilmiönä, muun muassa työllistymisen

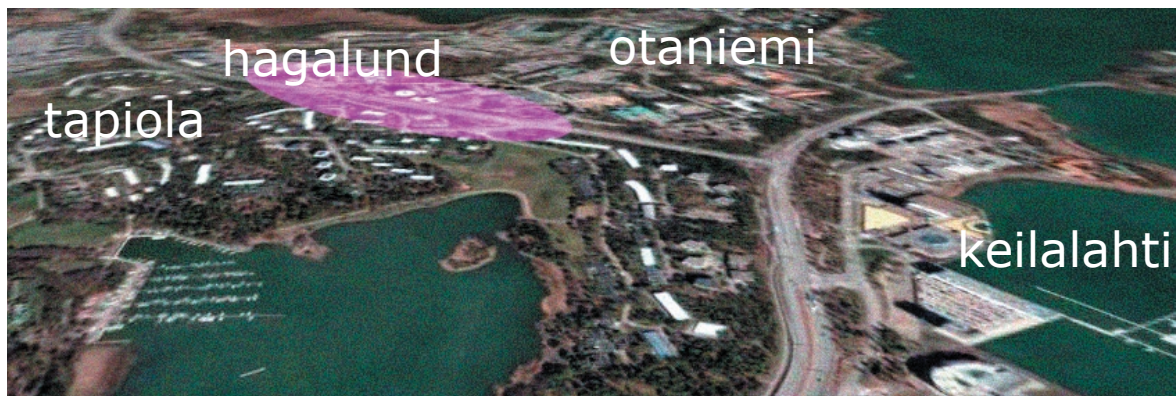
tai syrjinnän kokemisen kautta. Muutamissa tutkimuksissa käsitellään asumista joko pää- tai sivuosassa. Helsingin kaupungin sosiaaliviraston maahanmuuttoyksikössä Kirsi Pärtty-Äyräväinen (2000) on koonnut selvityksen maahanmuuttajien asumisongelmista, asumisen tukimuodoista ja niiden tarpeista. Selvitys keskittyy taloyhtiöissä ilmeneviin käytännön ongelmiin. Anneli Juntto (2005) on tehnyt tutkimusta maahanmuuttajien integroitumisesta ja segregoitumisesta tilastojen valossa. Laura Huttunen (2002) on tutkinut kodin merkityksiä maahanmuuttajien omaelämäkertoissa. Joissain yksittäisten etnisten ryhmien elinoloihin Suomessa keskittyvissä tutkimuksissa asuminen on osa tutkimusaluetta, esimerkiksi Marja Tiilikainen (2003) on tutkinut somalinaisten arkista elämää, joka keskittyy paljolti kotipiiriin.

Koska käytettävissäni olevassa aineistossa kotoutumiseen liittyviä kysymyksiä ei varsinaisesti liitetty niiden tilallisiin kehyksiin, asuntoihin ja asuinalueille, päädyin tekemään itse pienen haastattelututkimuksen maahanmuuttajien parissa. Arkkitehdin koulutukseen ei sisälly haastattelututkimukseen tarvittavaa tietoutta, joten pyysin haastatteluihin avukseni siskoni Sonja Maununahon, joka opiskelee etnologiaa Jyväskylän yliopistossa.

Maahanmuuttajien asumismallit vaihtelevat heidän kotimaidensa mukaan. Siksi tutkittaessa kotoutumiseen ja asumiseen liittyviä kysymyksiä, ei voida puhua maahanmuuttajista yhtenä ryhmänä, vaan lähtökohdan kannattaa olla kotimaan mukainen tarkastelu. Haastateltavaa ryhmää valittaessa yhteisen kielen löytäminen on tärkeä lähtökohta. Työperusteisista syistä maahan tulleilla on yleensä riittävä kielitaito haastatteluja ajatellen. Aasian kehittyvän talousalueen osaajat ovat olleet viime vuosina kysyttyä työvoimaa teknologiayrityksissä. Tästä syystä haastateltaviksi etsittiin nimenomaan Intiasta muuttaneita perheitä.

Vuonna 2004 Suomessa asui 1343 Intian kansalaista, ja luku on kasvussa. Intiasta Suomeen saavutaan yleensä töihin, intialaiset etsivät asuntonsa muista maahanmuuttajista poiketen vapailta markkinoilta joko itse tai työnantajansa avulla. Heitä on vaikea tavoittaa kunnallisten palvelujen kautta, tämän työn informantit löytyivätkin työnantajansa Nokian avulla. Haastattelut toteutettiin keväällä 2006. Yhteyshenkilö Nokialta välitti joukolle intialaisia työntekijöitä sähköpostitse kutsun haastateltaviksi. Kutsuun liittyi lyhyt kuvaus Hagalundiin sijoittuvasta lopputyöprojektista. (Liite 1.) Ennen haastatteluja keskustelin asumiseen liittyvistä kysymyksistä muutamien maahanmuuttajien parissa työskentelevien viranomaisten kanssa Helsingissä ja Espoossa. Heillä oli melko yhteneväinen käsitys asumiseen liittyvistä ongelmista. Suoritimme myös muutamia alustavia haastatteluja maahanmuuttajien toimintakeskuksissa testaten haastattelukäytäntöjä ja etsien teemoja varsinaisiin haastatteluihin. Haastattelurunko laadittiin kartoittamaan haastateltavien taustoja, heidän kotiutumistaan ja asumiseen liittyviä mielipiteitään. Haastattelun teemat, yksityisyyden hallinta, sosiaalisten suhteiden toteutuminen, arjen rutiinit ja oman reviirin muodostaminen pyrittiin käymään läpi asunnon, taloyhtiön ja asuinalueen tasoilla. (Liite 2.)

Koska päämääränä on muuntaa asumisen kulttuuriin ja kotoutumiseen liittyviä kysymyksiä tilallisiksi ratkaisuisiksi, työhön liittyy myös suunnitteluosio. Tarkoituksena ei ole tehdä yksittäiselle etniselle ryhmälle suunnattua asuinalueita, vaan tilallisia ratkaisuja, jotka edistävät eri ryhmien rinnakkaineloa, ovat kulttuurisesti joustavia ja tukevat kaikkia maahanmuuttajia yhdistävää kotoutumisprosessia. Ajallisista resursseista johtuen haastatteluja toteutettiin neljä, joten määrällisesti aineisto ei riitä pitävien yleistysten tekemiseen. Toisaalta koko työn tarkoitus on pohtia monikulttuurisuutta nimenomaan ilmiönä jota ei voi normittaa. Monikulttuurisuuden nimissä ratkaisujani ei siis ole tarkoitus lukea yleispätevinä, vaan esimerkinomaisina henkilötason kokemusten tilallisina tulkintoina.

Teoreettisista lähtökohdista huolimatta hain suunnitelmalle konkreettisen tontin. Espoon kaupungilla on vireillä Hagalundin alueelle kaavamuutos, jonka tavoitteena on Kehä 1:n tunnelointi ja vapautuvan maa-alueen käyttäminen asuinrakentamiseen (Espoon kaupunkisuunnittelukeskus 7.2.2005). Tunneloimalla kehätie yhdistetään Otaniemen ja Tapiolan kaupunginosat ja saavutetaan elinvoimainen kaupunkikokonaisuus. Aluetta halutaan kehittää imagoltaan kansainväliseksi ja monipuoliseksi tulevaisuuden tieteen, tekniikan ja asumisen keskuksiksi. Otaniemen ja Tapiolan palvelutarjontaa ja kaupunkielämää halutaan monipuolistaa ja elävöittää, siihen tarkoitukseen maahanmuuttajat ovat piristysruiske alueelle, sillä he käyttävät julkista kaupunkitilaa usein luontevammin ja aktiivisemmin kuin suomalaiset (Juntto 2005). Otaniemen ja Keilalahden teknologiayritysten ja tutkimuslaitosten keskittymä antaa taloudelliset edellytykset monikulttuurisen asuinalueen kehittämiseksi. Kaupunki on kaavaillut alueelle omistusasuntojen lisäksi myös sosiaalista asuntotuotantoa.

Kirjallinen työ koostuu kirjallisuuteen perustuvasta osasta, jossa käsittelen kotoutumiseen liittyviä kysymyksiä (luku 2) ja etsin yleisiä inhimillisten ja tilallisten tekijöiden välisiä vuorovaikutussuhteita (luku 3), sekä haastatteluihin pohjautuvasta osasta, jossa haen asumiseen liittyviä kokemuksia maahanmuuttajilta itseltään. Käyn haastattelut läpi henkilöittäin (luku 4), ja sen jälkeen käsittelen aineistoa kotoutumisen eri tilojen, asunnon, asuintalon ja asuinalueen näkökulmasta (luvut 5-7). Henkilökohtaisten kokemusten ja yleisen tason väliltä tarkoitukseni on luoda tilaohjelma ja etsiä suunnittelua ohjaavia tekijöitä suunnitelmaan Hagalundin alueelle (luku 8). Suunnitelman tavoitteena on toisaalta maahanmuuttajia houkutteleva asuinympäristö, jossa kotoutumiseen vaikuttavia asioita on huomioitu, toisaalta kulttuurien kohtaamisesta syntyvä impulssi tuuletusta kaipaavaan suomalaiseen kerrostalorakentamiseen.

2.1 Maahanmuuttajat keskuudessamme

Maahanmuutto Suomeen on uusi ilmiö. Perinteisesti Suomi on ollut maahanmuuton lähtömaa: tältä on lähdetty töihin Yhdysvaltoihin, Ruotsiin, Saksaan. Suomeen muuttavat ulkomaalaiset ovat olleet harvinaisia, useimmiten kyseessä on ollut yksittäisiä henkilöitä, jotka ovat muuttaneet maahan suomalaissyntyisen aviopuolison takia. Perheidensä kautta yksittäiset maahanmuuttajat ovat sulautuneet valtaväestöön muodostamatta omia yhteisöjään, ja yhteiskunta on säilynyt pinnallisesti puolin homogeenisena.

Neuvostoliiton hajoaminen ja Suomen liittyminen EU:n jäseneksi olivat kauaskantoisia poliittisia muutoksia. Entisen Neuvostoliiton alueella asuvat inkeriläiset määriteltiin vuonna 1990 paluumuuttajiksi ja heitä on saapunut noin 20000 henkeä. Samoihin aikoihin pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden määrään vaikutti voimakkaasti Somaliasta ja entisen Jugoslavian alueelta saapuva muuttoliike. (Alitorppa-Niitamo, Söderling & Fågel 2005.)

Muutos näkyy tilastoissa. Vuonna 1990 maassamme oli reilut 26 000 ulkomaalaista. Vuonna 1998 vastaava luku oli jo 85 000 ja vuonna 2005 114 000. Tilasto ei kuitenkaan kerro koko totuutta maahanmuuttajien määrästä, koska jo Suomen kansalaisuuden saaneet maahanmuuttajat eivät näy siinä. Kansalaisuuden lisäksi voidaan tarkastella eri kieliä äidinkielenään puhuvien määrää. Vuonna 2005 maassamme asui noin 144 000 äidinkielenään muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea puhuvia. Vieraskielisten osuus koko väestöstä oli 3,6 prosenttia. (Tilastokeskus 2006.)

Tilastojen lisäksi muutos alkoi näkyä myös suomalaisten kaupunkien katukuvassa, ja sitä kautta myös julkisessa ja yksityisessä keskustelussa. ”Puhe ”maahanmuutosta” painottui Itä-Euroopasta, entisen Neuvostoliiton alueelta ja ns. kolmannen maailman maista tänne tuleviin ihmisiin, ja se tuntui aina kytkeytyvän ongelmiin, joihin tarvitaan hallinnollisia ja lainsäädännöllisiä ratkaisuja. ”Pakolainen” ja ”maahanmuuttaja” käsitteinä tuntuivat usein sekoittuvan toisiinsa. Sanomalehdissä alettiin keskustella ”oikeista” pakolaisista ja ”elintasopakolaisista”, monikulttuurisuus uutena käsitteenä ilmaantui paitsi sanomalehtiteksteihin, myös viranomaisien puheisiin, mietintöihin ja toimenpideohjelmiin”, toteaa Huttunen (2002). Eriasteiset rasistiset ilmiöt nousivat esiin useissa kunnissa. Joensuu leimautui 1990-luvun skinipääkaupungiksi, myöhemmin rasistinen rikollisuus on nostanut päätään muun muassa pääkaupunkiseudulla, Tampereella, Mikkilissä, Vaasassa ja Kajaanissa (HS 10.10.2005).

Maahanmuuton syyt ovat moninaisia. Toiset tulevat vapaasta tahdostaan, rakkauden, työn, onnen perässä. Toisilla muuttoon on pakottavammat syyt, kuten pakolaisuus. Poikkeuksena muista siirtolaisia vastaanottaneista maista, Suomeen ei perinteisesti olla tultu töihin, vaan maahanmuuttoa ovat hallinneet humanitaariset ja etnisyyteen perustuvat näkökulmat sekä avioliittoperusteinen maahanmuutto. Suomalaisen maahanmuuton erityispiirteet ovat vaikuttaneet myös tänne muuttaneiden kotoutumisen ehtoihin ja maahanmuutosta sekä maahanmuuttajista käytyyn keskusteluun. (Alitorppa-Niitamo, Söderling & Fågel 2005.)

Maahanmuuttajien lisääntyminen ajoittui 1990-luvun lama-aikaan. Suurtyöttömyyden vallitessa koko maassa, ei kielitaidottomina saapuville ulkomaalaisille ollut töitä tarjolla, vaan he päätyivät suoraan työttömyystilastoihin. Nyt tilanne on kuitenkin toinen. Suuret ikäluokat alkavat olla eläkeiässä. Vuodesta 2005 lähtien työvoimasta poistuu enemmän ihmisiä kuin sinne tulee. Samaan aikaan väestön ikääntyessä työvoiman tarve kasvaa palvelualalla. Työvoiman saatavuus ja talouskasvun jatkuminen ovat keskeisiä tekijöitä tulevaisuutta koskevassa väestökeskustelussa. Työllisyysasteen noustessa maassamme yleisesti, on maahanmuuttajien työttömyys kuitenkin jäänyt korkeaksi. Jopa koulutettujen ja suomenkielentaitoisten maahanmuuttajien työllistyminen on ollut vaikeaa. Vuoden 2003 lopulla ulkomaalaisten työttömyysaste oli 29 %, mikä on yli kaksi kertaa korkeampi kuin Suomen kansalaisilla (Tilastokeskus 2005). Työmarkkinat eivät ole sopeutuneet uuteen tilanteeseen. Jostain syystä muutokseen tarvittavaa suvaitsevuuutta ja avoimuutta ei tunnu löytyvän. Täällä jo asuvia maahanmuuttajia ei ole osattu nähdä voimavarana, maahanmuuttajien kielitaitoa, kulttuurintuntemusta, aiempia opintoja, työkokemusta ja yleistä elämäkokemusta ei ole osattu hyödyntää Suomeen muuton jälkeen.

Työministeriö asetti vuonna 2004 työryhmän tekemään hallitukselle maahanmuuttopoliittista ohjelmaa. Ohjelmassa työvoiman saatavuudella nähdään olevan vaikutuksia yritysten inventointihalukkuuteen, yritysten perustamiseen sekä yleensäkin toimintojen säilyttämiseen Suomessa. Maahamme muuttavat ulkomaalaiset työntekijät, elinkeinonharjoittajat ja myös mahdollisesti opiskelijat voivat onnistuneen maahanmuutto- ja kotouttamispolitiikan myötä muodostaa merkittävän työvoimavaran. (Työministeriö 2005.)

Maahanmuutto nähdään työministeriössä myös kansallisen globalisaation hallinnan keinona. Työperusteinen maahanmuutto liittyy paitsi odotettavissa olevan työvoiman niukkuuden korvaamiseen, myös osaamispohjan vahvistamiseen. Maahanmuuttajia ei tarvita vain osaavaksi työvoimaksi suomalaisten yritysten palvelukseen, vaan myös uuden yritystoiminnan käynnistäjiksi, työllistäjiksi ja globaalien verkostojen ylläpitäjiksi.

Väestöllisten ennusteiden mukaan väestönkasvumme perustuu noin 10 vuoden kuluttua yksinomaan maahanmuuton antamaan piristysruiskeeseen. Väestöliiton (2004) julkaisemassa Väestöpoliittisessa ohjelmassa on muuttovoittoa koskevaksi vuosittaiseksi tavoitteeksi asetettu 7 000 henkeä. Maahanmuuttajia ja heidän jälkeläisiään olisi siten maassamme vuonna 2040 noin 400 000. Ohjelmassa esitettiin, että Suomi siirtyisi ns. aktiiviseen maahanmuuttoon; maamme ryhtyisi toisin sanoen suosimaan ja aktivoimaan tänne suuntautuvaa muuttoa.

Osa aktiivista maahanmuuttopoliittikkaa on hyvin koulutettujen työntekijöiden houkuttelu. ”Suomessa on monia vetovoimatekijöitä kilpailtaessa rajojen yli liikkuvasta työvoimasta. Eri selvitysten mukaan tällaisia seikkoja ovat mm. puhdas luonto, yleinen vakaus ja turvallisuus, hyvät julkiset palvelut, kansainvälisesti tunnetut yritykset ja kohtuullinen ansiotaso.” toteaa Söderling 2005. Vetovoimatekijöiden lisäksi huomio pitäisi kiinnittää myös asioihin, jotka saavat ihmiset viihtymään ja pysymään maassamme. Olennaisia maahanmuuttajan kotoutumista tukevia tekijöitä ovat sekä sosiaalisen ympäristön suvaitsevaisuus että fyysisen asuinympäristön viihtyisyys.

2.2 Akkulturaatio

Puhuttaessa maahanmuuttajien kotoutumisesta, ei asia ole sama kuin kysyttäessä tuttavalta onko hän kotoutunut uuteen asuntoonsa. Kysymys on monitasoisesta prosessista, jossa eri etniset ryhmät tai yksilöt – valtaväestö ja maahanmuuttajat – joutuessaan jatkuvaan kosketukseen toisiinsa, muodostavat toimintatapoja ja asenteita toisiinsa nähden. Sosiaalitieteissä prosessista käytetään termiä akkulturaatio, sopeutuminen vieraaseen kulttuuriin. Akkulturaation seurauksena alkuperäisten ryhmien etniset identiteetit ja kulttuuriset käytännöt muuttuvat, sopeutuvat toisiinsa. Maahanmuuttajien tapauksessa akkulturaatio on usein nähty yksisuuntaisena prosessina, jossa muutokset kohdistuvat vain maahanmuuttajaan, ei valtakulttuuriin.

Akkulturaatioprosessin lopputulos riippuu siitä, kuinka vahva on oma kulttuurinen identiteetti, ja toisaalta siitä, kuinka hyvät siteet vastaanottavaan kulttuuriin syntyy. Yleisesti käytössä on Berryn (1997) integraatioteoria, joka jakaa integraation tulokset neljään luokkaan: integraatio, assimilaatio, eristäytyminen ja syrjäytyminen. Suomen maahanmuuttajapolitiikassa tähdätään integraatioon. Maahanmuuttajan halutaan säilyttävän etnisen identiteettinsä, mutta sopeutuvan ristiriidattomasti suomalaisen yhteiskunnan kulttuuriin. Useissa Euroopan maissa, kuten Ranskassa, vallalla ollut siirtolaisuuspolitiikan muoto tähtää siirtolaisen assimilaatioon eli täydelliseen sulautumiseen. Assimiloitunut maahanmuuttaja sulautuu valtaväestöön ja menettää alkupe-
räisen kulttuurisen identiteettinsä. Epätoivottavimpia akkulturaation tuloksia ovat maahanmuuttajan eristäytyminen muusta yhteiskunnasta, ja syrjäytyminen sekä valtakulttuurista että omasta etnisestä ryhmästään. Juntto (2005) arvio Berryn mallin soveltuvuutta maahanmuuttajien asu-
mistilanteiden analyysiin. Hänen mukaansa suurin osa maahanmuuttajista piti yhteyttä sekä samasta maasta lähtöisin oleviin maahanmuuttajiin että suomalaisiin ystäviin. Maahanmuuttajat eivät näytä elävän eristyksissä yhtään useammin kuin suomalaisetkaan, eivätkä tulokset anna tukea Berryn eristäytymistä koskevalle oletukselle.

Huttusen (2002) mukaan ”integraation käsite ja siihen kytkeytyvä ajatus tavoiteltavasta monikulttuurisesta yhteiskunnasta nojautuvat vahvasti yksityisen ja julkisen väliseen jakoon, sekä ajatukseen maahanmuuttajaryhmistä (ja muista kulttuurisesti määrittyvistä vähemmistöryhmistä) selkeärajaisina yhteisinä.” Akkulturaatiota tapahtuu sekä ryhmätasolla että yksilötasolla. Ryhmätason akkulturaatio koskee taloudellisia, sosiaalisia, kulttuurisia ja poliittisia muutoksia, yksilötason muutokset tapahtuvat käyttäytymisessä, arvoissa, asenteissa ja identiteetissä. ”Ihanteellisessa monikulttuurisessa yhteiskunnassa vähemmistöjen jäsenet ovat tasavertaisia valtaväestön kanssa julkisilla areenoilla, lain edessä, politiikassa ja talouselämässä, kun taas yksityiselämässä, perheen piirissä, uskonnollisissa ja moraalisisissa kysymyksissä erilaisuus ja moninaisuus sallitaan tai siihen suorastaan kannustetaan” (emt).

Integraatio on kaksisuuntainen prosessi, jossa muutoksia tapahtuu sekä yhteiskunnassa että maahanmuuttajissa. Yhteiskunnan tulee muokata omia käytäntöjään, voimavarojaan ja palveluitaan maahanmuuttajien kotoutumista tukeviksi. ”Riski on, että maahanmuuttajat nähdään vain työvoimana, unohdetaan heidän inhimilliset tarpeensa. Samoin voidaan unohtaa työvoimaan kuulumattomien, esimerkiksi maahanmuuttajien puolisoiden ja lasten tarpeet”, toteaa Alitorppa-Niitamo (2005). Maahanmuuttajien kohdalla perheen hyvinvointi on kuitenkin elintärkeä asia.

”Perhe voi toimia maahanmuuttajan tärkeimpänä kotoutumisen resurssina silloin, kun se pysyy riittävän eheänä ja toimivana maahanmuuttoon liittyvistä suurista ja nopeista muutoksista huolimatta. Perhe voi parhaimmillaan toimia jäsenilleen nopean muutoksen puskurina, emotionaalisenä tukena ja identiteetin peilinä.” (emt.)

2.3 Kotoutumisen paikat

Kaikilla eri tasoillaan akkulturaatio on prosessi ajassa ja tilassa. Töissä ja koulussa käynti tapahtuu rakennetussa ympäristössä, työpaikoilla ja kouluissa. Sosiaalisten suhteiden luomiseen tarvitaan omat paikkansa. Jos ystävyksiltä tai pariskunnalta kysyy missä he ovat tavanneet, he yleensä muistavat jonkun tietyn paikan.

Hynynen (2002) jakaa kotoutumisen tilat Seamonin (1979) mukaisesti kolmeen ryhmään, levon ja kohtaamisen tiloihin ja niiden väliin liikkeen tiloihin. Uudessa ympäristössä maahanmuuttaja joutuu jatkuvasti kohtaamaan uusia asioita, joten levon tila, oma asunto muodostuu merkittäväksi tukikohdaksi. Toisaalta kiinnittyminen yhteiskuntaan tapahtuu kohtaamisen tilojen kautta. Maahanmuuttajat, joiden liikkuminen alueelta toiselle on vaikeaa tai rajallista, luovat usein mielikuvansa koko vastaanottavasta yhteiskunnasta ja sen väestöstä asuinympäristöstä saamiensa kokemusten perusteella.

Suomalaisessa viranomaiskielessä integraatio on käännetty kotoutumiseksi. Sana tuo termiin kotona olemisen ja viihtymisen konnotaatioita. ”Kodin taakseen jättäminen ja vieraassa paikassa uudelleen kotoutuminen ovat yleisinhimillisiä ja ymmärrettäviä kokemuksia, jotka yhdistävät kaikkia maahanmuuttajataustaisia perheitä kulttuuritaustasta huolimatta” Alitorppa-Niitamo, Söderling & Fågel 2005. Uusi asunto ja asuinalue, joihin uusi koti pitäisi saada muodostumaan nousevat tärkeiksi muutoksen hallinnassa. Ensimmäinen askel on tuttujen arjen rutiinien onnistuminen. Yhteys entiseen elämään ja entiseen kotiin muodostuu näiden rutiinien kautta. Omaan kulttuuriin liittyvät käytännöt, kuten uskonnon harjoittaminen, vahvistavat tätä yhteyttä. Esimerkiksi rituaaleihin ruumiillistuva islam tuottaa ”kodin”, jonka voi kuljettaa mukanaan minne tahansa maailmassa, toteaa Huttunen (2002) tulkitessaan bosnialaisen pakolaisen omaelämäkerrallista tarinaa.

Integraation paikkojen suunnittelussa huomio kannattaa kiinnittää lapsiperheisiin. Työministeriön (2005) asettaman työryhmän mielestä juuri lapsiperheet ovat monikulttuurisen yhteiskunnan voimavara. Lapsille puhutun kielen oppiminen on helppoa, ja kontaktit valtaväestöön syntyvät luonnostaan päivähoitossa ja koulussa. Lapsien kautta perheet sitoutuvat yhteiskuntaan, ja lapsiperheen palvelut ovat monelle olennainen syy Suomeen jäämiselle.

Taustamuistiossa tulevaisuusvaliokunnan väestöselontekomietintöön pohditaan maahanmuuttajaperheiden ja yhteiskunnan suhdetta. Suomalainen yhteiskunta modernina, maallistuneena, vahvaan valtiolliseen otteeseen perustuvana maana on muovannut nykyisen talouden toimintaan

sopeutuvan perhemallimme. Eri kulttuureista tulevilla maahanmuuttajaryhmillä on omat suomalaisista poikkeavat perhetraditionsa, sukupolvelta toiselle siirtyvät toimintatapansa ja arvonsa. Perhe on instituutio, jonka kautta yhteiskunnan muut instituutiot välittyvät. (Tiihonen & Kuusi 2005.) Asunnossa yhteiskunnan rakentama tila ja perhetraditiot kohtaavat. Asunnon tilaratkaisu tekee osaltaan kohtaamisesta joko rajaavan ja holhoavan tai sallivan ja tukevan.

Cooper Marcusin (1995) mukaan kodin tärkeitä ominaisuuksia ovat suoja ja näkymä. Ihmiset hakevat suojaisia paikkoja joista on hyvät näkymät, tämä saattaa pohjautua geneettiseen muistiin elämästä metsän reunalla (suoja) katselemassa avointa aukeaa (näkymä) vihollisen tai saaliin varalta. Huttusen (2002) mukaan ”koti on kiintopiste tai paikka, josta ollaan suhteessa maailmaan. Sen ohi tai yli koti näyttää viittaavan kokonaiseen merkitysten kenttään, jolla ihmiset operoivat. Toimijuuden mahdollisuus, mahdollisuus hallita omaa ruumista ja omaa ympäristöä sekä tehdä mielekkääksi koettuja asioita liittyvät läheisesti kotiin, kotona olemisen kokemukseen. Fyysinen ja aistein koettu maisema, talo tai asunto, perhe ja ihmissuhteet sekä kulttuurinen, etninen ja kansallinen ovat kodin merkityksellistämisen epäsymmetrisiä kehiiä.” (Huttunen 2002.)

Lapsiperheen arkielämä kiinnittyy tiiviisti asuinalueelle ja asuntoon, joten niiden merkitys perheen kotoutumisessa on suuri. Toisaalta maahanmuuttajalle koti tarkoittaa myös kotimaata, jossa osa perheestä saattaa asua edelleen. Osa perheestä taas yhtä hyvin saattaa asua jossain kolmannessa maassa. Globalisoituneessa, yhdentyneessä maailmassa kommunikaatiovälineiden räjähdysmäinen kehityksen myötä myös kulttuurit globalisoituvat. Globalisoituminen ei merkitse kulttuurien yhdentymistä, vaan yhdentymisen ja erilaistumisen monisuuntaista vuoropuhelua. Kulttuurit pirstoutuvat ja muuttuvat maantieteellisestä paikasta riippumattomiksi hybrideiksi. Maahanmuuttajat eivät edusta vain yhtenäistä etnistä ryhmää, ja vastaanottava suomalainen yhteiskunta muuttuu kohtaamisten johdosta jatkuvasti moninaisemmaksi. Yhä useammat elävät kulttuurien välissä tai reunoilla. (Kinnunen 2003) Tämä antaa kodille paikkana laajemman merkityksen. ”Paikkoja ei voida ajatella yksinomaan fyysisten objektien määrittelemänä suljettuina ja rajattuina sijainteina, joilla on pysyvät identiteetit. Koska sosiaaliset suhteet venyvät yhä useammin globaaliin mittakaavaan, voivat myös paikkojen osatekijät olla globaaleja”, kirjoittaa Hynynen (2002).

2.4 Kuntien kotouttamis- ja asuntopolitiikka

Maahanmuuttajia vastaanottavat kunnat ovat vastuullisia maahanmuuttajien kotouttamisesta. Helsingin kaupungin maahanmuuttajien kotouttamisohjelmassa (1998) asuinympäristöön kotoutumisen edistämiseksi maahanmuuttajille osoitettavat kaupungin vuokra-asunnot pyritään mahdollisuuksien mukaan antamaan tasaisesti eri puolilta kaupunkia. Kotoutumista tuetaan lisäämällä maahanmuuttajien ja kantaväestön välistä vuorovaikutusta asukastoiminnassa ja esittelemällä maahanmuuttajien kulttuuritaustaa nykyistä monipuolisemmin.

Maahanmuuttajien asumiseen liittyviä tunnettuja ongelmia ovat mm. ahtaasti asuminen, puutteellinen tiedotus asumiseen liittyvistä käytännöistä, sekä maahanmuuttajien keskittyminen tietyille asuinalueille. Asumisen ahtaus johtuu suurelta osin maahanmuuttajaperheiden valtaväestöä suuremmista lapsimääristä, esimerkiksi somalialaisten lapsimäärä oli vuosina 2001–2003 5,1 lasta ja irakilaisien 4,0 lasta suomalaisilla vastaavan luvun ollessa 1,8 lasta (Tilastokeskus 2004).

Helsingissä maahanmuuttajat keskittyvät uusille vuokra-alueille usein vuokra-asuntojen tarjonnan ohjaamina. Tämän nähdään mahdollisesti johtavan huono-osaisuuden keskittymiseen ja kokonaisen asuinalueen syrjäytymiseen. Kaupunkimaantieteen professori Mari Vattovaara n mu- kaan hälyttävän keskittymisen raja ylittyy, kun maahanmuuttajien osuus talon asujaimistosta on 20 prosenttia (HS 29.9.2006). Maahanmuuttajat kuitenkin myös aktiivisesti hakeutuvat alueille, jossa jo asuu sukulaisia tai muita samaan kieliryhmään kuuluvia. Etnisten ryhmien keskittyminen asumaan toistensa läheisyydessä vahvistaa ryhmien sisäistä identiteettiä ja helpottaa oman- kielisen avun ja tuen saantia varsinkin kotoutumisen alkuvaiheessa. Tampereen Hervannassa asukkaista kahdeksan prosenttia puhuu äidinkielenään muuta kuin suomea tai ruotsia. Hanna Virtasen mukaan Hervantaan muuttaneet ulkomaalaistaustaiset tunsivat sulautuvansa etnisesti kirjajaan joukkoon (HS 29.9.2006). Slummiutumisen vaara tuntuisi liittyvän asuinalueen liian yksipuoliseen asuntokantaan. Asuinalueen suunnittelussa huomion kiinnittäminen monikulttuurisuuteen on asumisen laatua lisäävä tekijä, ghettoutumisen vastakohta, toteaa Sunand Prasad (International Herald Tribune 3.4.1999) Ghettojen muodostuminen johtuu köyhyyden keskittymisestä, ei vapaaehtoisesta etnisestä keskittymisestä.

Kuntien kotouttamistoimenpiteisiin kuuluu maahanmuuttajien opastaminen suomalaisen asuntokulttuurin tavoille. Pärty-Äyräväisen (2000) selvityksen mukaan kerrostalossa asuminen ei ole monelle ennestään tuttua. Erilaisissa talotekniikkaan liittyvissä asioissa, kuten lämmityksen säätelyssä ja vedenkäytössä, esiintyy epäselvyyksiä. Ongelmia aiheuttaa myös kodin sähkölaitteiden käyttö, sekä erilaiset taloyhtiöiden järjestyssääntöihin liittyvät käytännöt. Oikein suunnattu tiedotus on avainasemassa käytännön ongelmien ratkaisemiseksi. Kuntiin on vähitellen muodostumassa käytäntöjä näiden asioiden ratkomiseksi. Esimerkiksi muutamissa isommissa kaupungeissa viranomaisten, asuinkiinteistöjä hallinnoivien tahojen ja asukkaiden väliin on muodostettu asuntoneuvojan toimia.

Inhimillisen vastaanotto ja yhteiskunnan tuki kotoutumisen alkuvaiheessa kannustaa maahanmuuttajaa omaksumaan aktiivisen roolin oman elämänsä hallitsijana. Aktiivisena toimijana hän toivoo voivansa vaikuttaa elinolosuhteisiinsa ja arjen realiteetteihin. (Alitorppa-Niitamo 2005.) Oman asunnon valinta ja sen muokkaus mieleiseksi ovat tässä avainasemassa.

3.1 Erilaisia ihmiskäsityksiä

Maahanmuuttaja käsitteen sisällä piilee ajatus, että maahanmuuttajat olisivat yhtenäinen ryhmä. Myös etninen ryhmittely viittaa siihen että etnisen ryhmän sisällä ihmisten tavat ja arvot olisivat yhtenäisiä. Samasta maasta saapuvat jakavat usein jotain yhteisiä kokemuksia ja arvoja. Heidän kokemuksiin määrittää kuitenkin yhtäaikaista etnisyyden kanssa muun muassa sukupuoli, ikä, koulutustaso, varakkuus, yhteiskunnallinen asema ja henkilökohtaiset elämäkokemukset. Näiden tekijöiden yhteenlaskettu summa tekee heistä toisiinsa nähden yhtä erilaisia kuin suomalainen pappi on suomalaisesta puhelinmyyjästä.

Väestön monikulttuurisuuteen voidaan julkisen sektorin palveluiden näkökulmasta suhtautua kahdella tavalla, toteaa Alitorppa-Niitamo (2005). Osa haluaa ohittaa erilaiseen kulttuuriin ja etnisyyteen liittyvät tarpeet ja korostaa ihmisten perimmäistä samanlaisuutta. Tätä näkökulmaa nimitetään universalismiksi. Tälle vastakohtana on essentialistinen suhtautuminen, joka korostaa "ryhmien välisiä kulttuurieroja ja etnisen identiteetin keskeistä asemaa yksilön kokemusmaailmassa. Tyypillistä tälle näkökulmalle on se, että etninen identiteetti nähdään muuttumattomana ja etniset ryhmät selvärajaisina, kulttuurisesti määriteltynä, muista etnisistä ryhmistä erilaisina ja erottuvina yhteisinä. Kultturalismi, eli ihmisten yksinkertaistettu luokittelu jonkin kulttuurin perusteella, on vaara, joka piilee etnisten kategorioiden käytössä" (emt).

Kolmas näkökulma on korostaa kulttuuria yksittäisten ihmisten erilaisuuden, erilaisten ratkaisujen taustatekijänä. Huttunen (2002) kirjoittaa tästä näkökulmasta "erityisyyden etnografias-ta": "yksilöitä ei nähdä (ensisijaisesti) kulttuuriensa edustajina, vaan huomio kiinnittyy siihen, miten yksilöt kaikkialla joutuvat kohtaamaan ristiriitoja ja ongelmia, miten eri yksilöt samankin kulttuurin piirissä ovat erilaisessa asemassa ratkaistessaan ja neuvotellessaan ristiriitatilanteiden kanssa. Se, mistä puhutaan kulttuurina, ei esiinny käsikirjoituksena jonka mukaan ihmiset elävät, vaan resursseina, välineinä ja rajoituksina ihmisten jokapäiväisen elämän ratkaisuihin". Yksilöllistyvässä yhteiskunnassamme tämä näkökulma tuntuu tutkimuksen kannalta hedelmällisimmältä. Kulttuurierot tunnustetaan, mutta niitä ei pidetä yksilöä sitovana tekijänä.

3.2 Rakennetun ympäristön tulkintoja

Maahanmuuttajan saapuessa maahamme häntä vastassa on suomalaisen yhteiskunnan lisäksi suomalainen ympäristö. Ympäristö muodostuu maantieteellisestä paikasta ja sen luonnollisista ominaisuuksista sekä ihmisen paikalle pystyttämästä rakennetusta ympäristöstä.

Rakennettu ympäristö on nähty passiivisena sosiaalisten suhteiden näyttämönä, ei sosiaaliselle todellisuudelle välttämättömänä tekijänä, toteaa Kervanto Nevanlinna (1996) sosiaalisten muotojen ja rakennettujen muotojen tutkimuksesta perinteisissä sosiaalitieteissä. Viime vuosikymmeninä tutkimuksen näkökulma on kehittynyt kohti tilallisen ja sosiaalisen keskinäistä riippuvuutta.

Sosiaaliset suhteet nähdään tilaa muovaavina ja tilasta riippuvaisina, tilat sekä sosiaalisina tuotteinä että sosiaalisen muutoksen tekijöinä. Jos haluamme ymmärtää rakennetut muodot osana yhteiskuntaa – ei vain kulisseinä sille – ne täytyy nähdä ajallisina prosesseina, jotka käsittää sekä rakennusajankohdan erityispiirteet että muutokset aikojen kuluessa. Sekä yhteiskunta että sen rakentama ympäristö ovat jatkuvan kehityksen, rakentamisen, muuntamisen, laajentamisen ja purkamisen muovaama. (Kervanto Nevanlinna 1996.)

Myös Kytö (1998) on havainnut ihmisten toiminnan ja fyysisen tilan välisen yhteyden. Hänen mukaan asuinympäristön tutkimuksessa korostettiin ennen 1970-lukua ympäristön merkitystä, mutta 1970-luvulla havaittiin elämänlaadun vaikuttavan yhä merkittävämmiin muuttopäätösten syntyyn ja asuinpaikan valintaan. Myöhemmin on todettu että ympäristö ja erilaiset kulttuuriset tekijät ovat riippuvaisia toisistaan siten, että yhden osan muutos aiheuttaa muutoksia muihin. Asuinympäristön viihtyisyyden ja ympäristön fyysisten ja sosiaalisten tekijöiden välillä voidaan osoittaa yhteys, vaikka ihmisen käyttäytyminen ei ole suoraan riippuvainen ympäristöstä. (Kytö 1998.)

Rakennetut muodot kantavat ne pystyttäneen yhteisön ja kulttuurin arvoja. Näitä arvoja on aikojen kuluessa tulkittu monin tavoin. Valistusfilosofian ja tieteellisen ja teknologisen kehityksen tuote modernismi uskoo maailman olennaiseen ykseyteen. Samat universaalit rakenteet ja päämäärät ohjaavat kaikkia ilmiöitä. Ihminen pystyy tarkkailun ja kokeilun keinoin saavuttamaan oikeaa, objektiivista ja luotettavaa tietoa. Luonnollisen ja vääjäämättömän kehityksen ohjaamana, tieteiden ja teknologian avulla ohjaten päästään todellisiin arvoihin, jotka eivät voi olla ristiriidassa keskenään. (Emt.) Saman ajattelun päätelmä on universalistinen ihmiskäsitys, ihminen on ihminen.

Hyvinvointiyhteiskuntamme, jonka tehtävänä on turvata yksilön oikeudet, on rakentunut universalistisen ihmiskuvan mukaiseksi. Rakennettua ympäristöämme on lähdetty tekemään modernistisin ihantein uskoen että fyysinen ympäristö on havainnoitavissa ja mitattavissa tarkoilla tieteellisillä keinoilla, ja todelliseen hyvinvointiin päästään pikkuhiljaa ratkomalla hygieniaan, sosiaaliseen käyttäytymiseen tai liikenteeseen liittyviä ongelmia. Kervanto Nevanlinnan (1996) mukaisesti kaupunki käsitetään pelkkänä fyysisenä ilmentymänä, jota kaavoitus, normit ja tavat ohjaavat.

Romantistisen kaupunkikäsityksen mukaan kaupunki on taiteellisen luomisprosessin lopputulos. Tämä perustuu oletuksiin, jotka pohjautuvat romantistiseen filosofiaan ja erityisesti sen perustaan universaalien ja absoluuttisten totuuksien vastaväitteenä. Ilmiöiden, kansojen ja ajanjaksojen uskotaan olevan yksittäisiä ja yksilöllisiä. Jokaisella kansalla tai ajalla on omat määränpänsä, tarkoituksensa ja ilmaisunsa niille. (Emt.) Ajattelun voi liittää essentialistiseen ihmiskäsitykseen, joka korostaa yksittäisten kulttuurien yhtenäisyyttä ja merkittävyyttä ihmisen elämässä.

Romantistisen käsityksen mukaan kaupunki on näiden tiettyyn aikaan liittyvien ideaalien totuuk-sien taiteellinen ilmaisu. Kaupunkihistoria on kaupungin alkuperän ja perusluonteen etsintää. Kaupungin rakentaminen, on se sitten suunniteltu tai suunnittelemattomasti kehittynyt, ei ole yhtä oleellista kuin sen lopputulos. Rakennettu muoto ilmaisee niitä yksittäisiä aikaan liittyviä olo-suhteita, jotka sen ovat synnyttäneet, se on yhteisön arvojen symboli ja ruumiillistuma. (Emt.)

Molemmat ajattelutavat perustuvat ajatukseen kulttuurin yhtenäisyydestä, joko koko ihmiskunnan kattavana tai sitten yksittäisen etnisen ryhmän läpäisevänä. Kolmas näkökulma, hermeneuttinen filosofia näkee kulttuurien arvojärjestelmät olennaisesti erilaisina. Yhteisöt muodostavat arvot, mutta ne eivät säily yhtenäisinä, vaan niitä muokataan yhä uudelleen. Hermeneuttisen filosofian pohjalta kaupunki voidaan nähdä kulttuurien muodostajana, toteaa Kervanto Nevanlinna (1996). Hermeneuttinen ihmiskuva perustuu eroavuuksille, ihmiset nähdään yhteisönsä ja alakulttuurien-sa edustajina. Tämän ajattelu on yhdistettävissä teoriaan erityisyyden etnografiasta. Ihmiset ei-vät ole samanlaisia suhteessa rakennettuun ympäristöön, eikä se näyttäydy heille samanlaisena, vaan kullakin alakulttuurilla on oma tulkintansa tilasta ja omat käytäntönsä elää siinä. Rakennettu ympäristö tukee joitakin käytäntöjä, haittaa toisia, ja tekee joistain käytännöistä mahdottomia, kirjoittaa Kervanto Nevanlinna (1996). Näin kaupunki tuottaa kulttuuria.

Kotoutumisprosessissa vieraasta kulttuurista saapuva henkilö oppii toimimaan hänelle entuudes-taan vieraassa ympäristössä, joka on rakentunut ympäröivän yhteiskunnan ihanteiden mukai-sesti. Samanaikaisesti hän kulttuuritaustansa pohjalta tulkitsee tilaa eri tavalla, luo uusia tapoja käyttää tilaa. Prosessi on kaksisuuntainen, syntyy uutta kulttuuria ja tila määritellään uudelleen.

3.3 Tila vallan välineenä

Ihmisellä on luonnollinen tarve oman itsen aluerajojen määrittämiseen. Nämä aluerajat ovat osittain kulttuurisidonnaisia. Toisissa kulttuureissa vieraankin ihmisen koskettamista pidetään luonnollisena käyttäytymisenä, toisissa kulttuureissa taas sitä pidetään epäkohteliaana alue-loukkauksena. Tietoisesti tai tiedostamatta merkitsemme henkilökohtaista tilaa ympärillämme eri tavoin. Yksinkertainen tapa on jättää takki tai laukku linja-autossa tai kahvilassa viereiselle tuolille merkiksi omasta reviiristä. Aluerajauksella määritämme identiteettiämme merkitsemällä tilaan rajan itsemme ja muiden välille. Jos alueenrajaus ei onnistu, identiteettimme ja hyvinvoin-timme on uhattuna, toteaa Kanes Weisman (1992). Oman tilan hallinta on tärkeää myös siksi että arvostelemme itseämme ja toisiamme sen perusteella kuinka hyvin pystymme näitä rajoja suojelemaan. Tilan käytöstä tulee vallan väline. Se, kenellä on valta, voi tunkeutua kutsumatta toisen omaan tilaan. Toisaalta muovaamalla julkista tilaa vallankäyttäjä määrittää alamaistensa yksityisyyden asteen.

Rakennetut muodot toimivat vallan välineinä, määrittävät sen mikä on valtakulttuuri ja mikä alakulttuuria, toteaa Kervanto Nevanlinna (1996). Esimerkiksi siirtomaavallan hallitsemisessa kaupungeissa muodostettiin erilaisia tilallisia ratkaisuja hallitsevan ryhmän eduksi. Poliittiset, teknologiset ja kulttuuriset tekijät sekä niihin liittyvät toimielimet vaikuttivat kaupungin rakenteeseen ja yksittäisiin rakennuksiin. Kaupunkia asuttavat kulttuuriryhmät olivat traditioiden, toimintojen ja arvojen suhteen ristiriitaisia. Rakennetut muodot olivat valtaa pitävän ryhmän keino hallita ja muuttaa toisen ryhmän elämäntapoja ja arvoja. (Kervanto Nevanlinna 1996.)

Kotoutumisessa tärkeää on oman tilan itsenäinen hallinta, ja sieltä muuhun yhteiskuntaan muodostettavat siteet. Lefebvre (1991) puhuu tilan dominoinnista ja tilan haltuunotosta. Dominoitu tila on toiminnallisten tarpeiden tekninen toteutus. Rakennusteollisuus tuottaa dominoitua tilaa, esimerkiksi asuinrakennus on taloudellisesti ja teknisesti määritelty kauppatavara. Haltuunotettu tila taas on elettyä, arvoihin perustuvaa tilaa, haltuunotetusta asunnosta muodostuu ihmiselle koti. Tilan haltuunottoa voidaan näin ollen pitää tärkeänä kotoutumisen mekanismina.

Koti on ihmisen oma tila, josta hän on suhteessa maailmaan. Tämä tila ei saa rajautua vain asunnon seinien sisään, vaan yhteiskuntaan kotoutuminen tarkoittaa myös yhteisen tilan haltuunottoa. Ollakseen avoin ja vastaanottavainen maahanmuuttajia kohtaan, on yhteiskunnan näytettävä se myös rakentamisessa.

Bangalore, Intia.

4.1 Intialaiset Espoossa

Suunniteltaessa asuinaluetta tavoitteena erilaistuva asuntotuotanto ja kulttuurinen joustavuus, henkilökohtaisten kokemusten nostaminen suunnittelupöydälle avaa mahdollisuuden aitoon asukaslähtöisyyteen ja erilaisuuteen. Tästä syystä haastattelututkimus, vaikka suppeakin, tuntuu oikealta välineeltä suunnittelun pohjalle.

Esitetyn haastattelukutsun perusteella projektista kiinnostuneita ilmoittautui 9, joista haastateltaviksi valikoitui 2 miestä ja 2 naista. Pienestä lukumäärästä huolimatta otos osoittautui hyväksi, sillä he edustivat sopivasti eri uskontokuntia ja elämäntilanteita, ja heidän tulevaisuuden suunnitelmansa Suomessa asumisen suhteen vaihtelivat parin vuoden visiitistä koko perheen pysyvään maassa asumiseen.

Haastattelujen kieli oli englanti ja ne tapahtuivat informanttien kotona, heidän perheidensä läsnä ollessa. Tapaamisten kesto vaihteli tunnista puoleentoista tuntiin. Haastattelut nauhoitettiin haastateltavien luvalla. Anonymiteetin suojaamiseksi heidän nimensä on muutettu tässä kirjoituksessa.

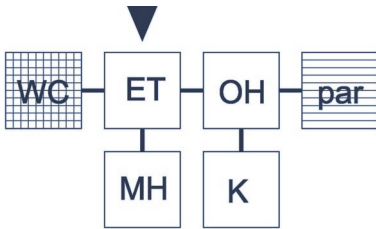
Kaikki haastateltavat ovat kotoisin suurista intialaisista kaupungeista. Yleisenä erona Intiassa tai Suomessa asumisen välillä he kaikki mainitsevat hyvän suomalaisen infrastruktuurin. Intiassa asuminen ei ole helppoa; veden ja sähkön jakelu on satunnaista, liikenne kaoottista, ja kaikilla on aina tungosta ja meteliä. Suomessa on heidän mielestään rauhallista ja kaikki toimii hyvin, Intiasta kaivataan lähinnä sosiaalisia suhteita ja intialaista ruokaa. Haastattelujen antama yleiskuva Suomessa asumisesta on hyvin positiivinen. Tämä on yleinen haastattelututkimukseen liittyvä ilmiö, ihmiset eivät halua valittaa. Intialaisille tämä on hyvin ominainen piirre. Kielteistä vastausta tai mielipidettä joutuu lukemaan rivien välistä, kuten yleensäkin Kaukoidän kulttuureissa (verkkojulkaisu Vera 8.10.2004). Esimerkiksi ilmaisun ”olen tottunut siihen” voi tulkita negatiivisena huomiona. Joka tapauksessa haastatteluista löytyy myös selkeitä asumispreferenssejä, ongelmia ja parannusehdotuksia.

Espoo, Suomi.

4.2 Jamila – moderni sinkku kaukana kotoa

Jamila on yli 30-vuotias yksin asuva nainen, kotoisin intialaisesta suurkaupungista. Hänen perheeseen kuuluu vanhemmat ja kolme lasta. Perheen isä on maalaistaustainen työläismies, jolla on ollut oma yritys 20 vuotta. Myös äiti kävi ennen töissä, mutta on nyt ollut jo pitkään pois työelämästä. Perhe on islamilainen, vanhemmat ovat uskonnollisia, mutta nuoremmalle polvelle uskonto ei ole tärkeä asia.

Jamilan kotitalo Intiassa on kaksikerroksinen kytketty pientalo, jossa on keittiön ja olohuoneen lisäksi viisi makuuhuonetta ja kaksi kylpyhuonetta. Asunnon pinta-ala on noin 200 neliömetriä. Lisäksi asuntoon liittyy etu- ja takapiha sekä iso terassi yläkerrassa.

Suomeen Jamila on tullut vuosi sitten. Hän asuu vuokralla kaksiossa Etelä-Espoossa sijaitsevassa kerrostaloyhtiössä. Omien sanojensa mukaan Suomeen kotiutuminen on vienyt koko vuoden. Työnsä kautta hän tunsi jo etukäteen monia suomalaisia ja Suomessa asuvia intialaisia, mutta silti sopeutuminen oli vaikeaa. Hän asuu ensimmäistä kertaa poissa vanhempiensa kotoa, ja kerrostaloasunnon rajallisuus tuntuu hänestä ahdistavalta. Vaikka asunnossa on hyvin tilaa yhdelle hengelle, 50 neliötä, se tuntuu hänestä ahtaalta.

"The place is too constrained. Coming from India I have always lived with my family, and now I'm on my own – I love cooking, so I need more space. I have my spices and my cooking stuff, and I'm not happy with the fridge... anyway I'm living with it. But I feel a little constrained. Generally apartments in Finland are very compact, and for me it would have been stupidity to get anything bigger, you have a limited budget."

Asunto oli kalustamaton Jamilan muuttaessa, ja hän on hankkinut kaikki kalusteet itse, suurimman osan Ikeasta. Hänestä on tärkeää että asunto sopii asukkaan persoonaan, hänen omalle tyylilleen tärkeitä ovat avara tila ja kirkkaan väriset huonekalut. Islamilaiseen perinteeseen eivät kuulu jumalien kuvat, seinille ripustetaan ehkä joitain koraanin säikeitä, mutta ei kuvia.

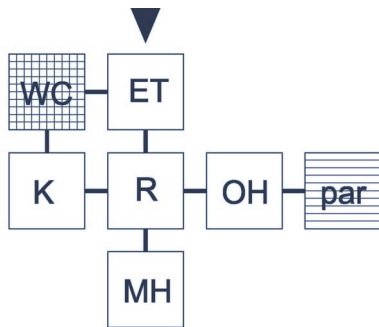
Keittiö ja olohuone ovat Jamilalle asunnon tärkeimmät tilat. Hän on intohimoinen ruoanlaittaja, ja hänen keittiönsä on hänen mielestään liian pieni. Lisäksi ongelmana on voimakkaasti maustetun ruoan haju asunnossa. Keittiö saisi hänen mielestään olla suljettava tila. Asunnossa on olohuoneen edessä lasitettu parveke, joten parvekkeen oven auki pitäminen auttaa hajuihin, mutta talvella ovea ei voi pitää auki. Parveke on hänellä kesäaikaan ahkerassa käytössä. Parvekkeella on hyvä ilma ja hyvä valo, siellä voi esimerkiksi siivota tai vaan istuskella.

Elämäntavoiltaan Jamila on hyvin tavallinen kaupungissa asuva sinkku. Hän viettää aikaansa kavereidensa kanssa, tärkeitä ajanviettopaikkoja hänelle ovat ostoskeskus, elokuvateatterit, pubit, uimahalli ja kesällä uimaranta.

Koska hänellä ei ole lapsia, hänellä ei ole suuria toiveita taloyhtiön yhteistilojen suhteen. Hän uskoo että myös sosiaaliset suhteet naapurustoon syntyisivät helpommin, jos olisi lapsia. Lapsilla on asuinympäristöstä paljon yhteisiä aktiviteetteja, mutta aikuisille ei vastaavia löydy. Intiassa naapurusto on kuin laajennettu perhe, ja naapureiden kanssa vietetään paljon aikaa.

"In India when you have a neighbourhood, they have these common areas, like kind of community centres, where people have activities, every time when there is a festival, like vappu, people get together, there are games and music and stuff like that. Neighbours are like extended families in India. If you don't socialize with them other times, you do it there."

Jamila pitää asuinaluettaan hyvänä. Tarvittavat palvelut löytyvät läheltä, elämä on helppoa ja Espoo, Helsinki ja Suomi hyviä asuinpaikkoja. Nokia on hänen perheensä täällä, mutta hän kuitenkin kaipaakin kotiin oman perheensä luokse, ja aikookin palata vuoden parin jälkeen. Ongelmana Suomessa asumisen suhteen hän pitää asumispalvelujen puutetta. Jos hänellä olisi perhe täällä, hän haluaisi asua rivitalossa tai omakotitalossa, mutta Suomessa se tarkoittaa sitä että kaikki pitää tehdä itse. Intiassa keskiluokkaisellakin perheellä on kotiapulaisia.

4.3 Karim – kaksikulttuurisuus ja uratavoitteet

Karim on alle 30 vuotta vanha, ja on kotoisin isosta teollisuuskaupungista Länsi-Intiasta. Hänen isänsä on insinööri ja äitinsä kotiäiti. Hänellä on yksi veli. He ovat hinduja, ja uskonto on heille tärkeä asia. Karimin isä on suunnitellut heidän kotitalonsa. Talossa on kolme kerrosta, ja alun perin tarkoitus oli, että siitä riittäisi yksi kerros kummallekin pojalle perheineen. Ajat kuitenkin muuttuivat, eikä kummallakaan veljeksistä ole aikeita muuttaa vanhempiansa taloon. Talon alin kerros on nyt vuokrattu. Vuokralainen on hyvin läheisissä väleissä perheen kanssa, hän käy heillä syömässä yms. Taloon liittyy puutarha ja suuri kattoterassi. Naapurusto on hyvin tiheään rakennettu. Lapsille löytyy leikkipaikka, mutta muutoin ympäristössä ei ole avoimia tiloja.

Vanhempiensa kotoa Karim muutti töihin Yhdysvaltoihin, missä hän ei oikein viihtynyt. Suomen Karim tuli yli kolme vuotta sitten. Ensin hän asui jonkin aikaa keskisuomessa, sitten muutti vuokrataksioon yhteen Espoon keskuksista yhdessä suomalaisen tyttöystävänsä kanssa. He ovat hyvin tyytyväisiä asuntoon ja asuinalueeseensa. He etsivät asuntoaan kauan, ja kun he lopulta löysivät sen, he ihastuivat siihen heti. Asuinalue on kaunis, luontoa on joka puolella, ja asunnon pohjaratkaisussa on paljon hyviä ominaisuuksia.

"It's a very well designed apartment. It's very functional, for example these doors are very nice, very useful. Nature is very close by, when you look outside you don't see another apartment, you see this nice green view, even though the houses are there... Lots of light... Also one reason why I like this house is that it has its own details. Finnish houses are built like Lego model."

Asunnon erikoisuutena ovat liukuovet, joilla tiloja voi avata tai sulkea. Vaikka neliöitä ei ole paljon, saa asunnosta tilavan tuntuksen, kun olohuone, ruokailutila ja keittiö muodostavat tilasarjan läpi rakennuksen. Toisaalta oman rauhan järjestäminen on mahdollista sulkemalla ovet. Asunnon suuret ikkunat ovat kuin maisematauluja suoraan luontoon. Olohuoneeseen liittyy parveke, joka on Karimille tärkeä.

Hän ei voisi kuvitella asuvansa asunnossa, jossa ei ole parveketta. Mieluiten se saisi olla huoneen kokoinen ja lasitettu, jotta sen voi kalustaa kunnolla.

Asunnon pinta-ala on 56 neliometriä, ja se on hieman pieni kahdelle ihmiselle. Keittiö on pieni, mutta hyvin suunniteltu. Ainut ongelma on kaasulieden puute, monien intialaisten ruokalajien valmistuksessa se on välttämätön. Ruokailutila on liian pieni käytävämainen tila, jonka kautta kuljetaan eteisestä makuuhuoneeseen ja keittiöön. Asunnossa saisi olla erillinen paremmin rajattu ruokailutila. Lisäksi he tarvitsisivat pienen työhuoneen. Puhtaus on intialaisille tärkeää, siksi Karim haluaisi, että wc ja pesuhuone olisivat erilliset tilat. Myös sisäänkäynnin sijainti asunnossa on merkittävä asia, nyt ovi aukeaa käytännössä keittiöön, mikä ei ole hyvä vieraiden vastaanottamisen suhteen.

Korkea tila ja suuret ikkunat ovat Karimin mieleen. Jos hän voisi kehittää asuntoaan, olisi olohuone kaksi kerrosta korkea, ja yläkerrassa olisi keittiön ja ruokatilan päällä makuuhuoneet ja pesuhuone jossa toinen wc-istuin. Tilojen rajausta ja rajojen selkeä merkintä on hänestä tärkeää. Intialaisen perinteen mukaan hän kaipaa erillistä tilaa rukoilla, mutta hän ei ole kovin jyrkkä tämän asian suhteen.

Asunnossa saisi mielellään olla piha. Toisaalta Karim asuisi mielellään mahdollisimman ylhäällä, jotta asunnosta olisi pitkät näkymät. Myös Karim kaipaa intialaista kotiapua, vaikka hänen mielestään sen puute ei tee Suomessa asumista täysin mahdottomaksi, kuten Jamila ajatteli. Taloyhtiö on Karimille ja hänen tyttöystävälleen mieleinen. He eivät kuitenkaan tunne kuuluvansa sinne pysyvästi. Osittain se johtuu siitä, että he asuvat vuokralla. Toisaalta talon asujajamisto on vanhaa, eikä heillä ole mitään yhteistä. Kansainvälisempi ilmapiiri lisäisi Karimin mukaan siteitä asuinpaikkaan.

"We love the neighbourhood, but don't feel belonging. There are no roots when you are a foreigner. But if there were more international people, I know I would feel more belonging--- Not a mini India society, but a cosmopolitan environment with young educated people from all over the world."

Talon yhteistiloista he käyttävät pyykinkuivaukseen varattua huonetta. Taloyhtiön yhteistoiminnalle ja yhteistilojen käytölle olennaista heidän molempien mielestään olisi joustavuus. Esimerkiksi talosauna olisi hyvä, jos saunavuoron voisi varata internetistä. Pihatalkoisiin yms. osallistuminen on ollut heille mahdotonta aikataulullisista syistä. Kiireisinä uraishmisinä heidän on vaikea löytää aikaa yhteisille harrastuksille. Asuinalueella tärkeää heille ovat hyvät julkisen liikenteen yhteydet kaupunkiin. Lapsettomana pariskuntana he eivät halua joutua käyttämään omaa autoa. Lähipalveluista tärkeimpinä he pitävät liikuntamahdollisuuksia, kuntosalia ja jalkapallokenttää.

Suomalainen tyttöystävä on Karimille ehkä pysyvä side Suomeen, ja he viihtyvät täällä hyvin. Heidän tulevaisuuden suunnitelmansa ovat kuitenkin täysin riippuvaisia Karimin urakehityksestä, he menevät sinne minne työ heitä vie.

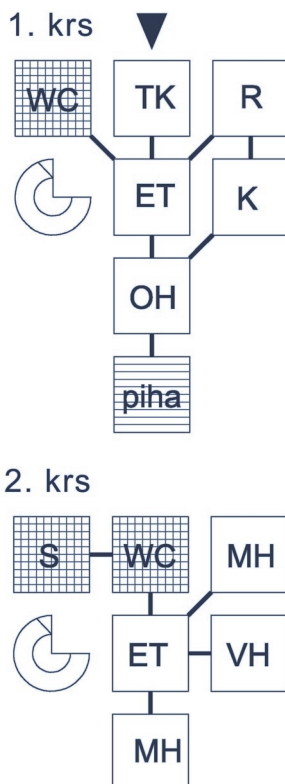
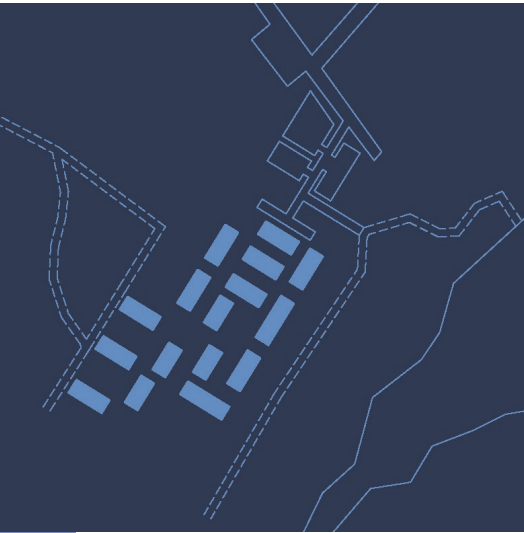
4.4 Jeeta – nuori intialaisperhe etsii paikkaansa Suomessa

Jeeta on eteläintialaisesta metropolista tuleva alle 30-vuotias nainen. Hänen isänsä on insinööri ja äitinsä kotiäiti. Jeetalla on yksi sisko. Jeetan perhe on muuttanut niin usein kaupungista toiseen, että hän ei oikein osaa pitää yhtään tiettyä paikkaa lapsuudenkotinaan. Oman määrittelynsä mukaan heidän perheensä asunnot ovat olleet pieniä, noin 90 neliömetriä. Makuuhuoneita asunnoissa on ollut kahdesta kolmeen. Osa asunnoista on ollut erillistaloissa, mutta välillä he ovat asuneet kerrostalossakin.

Suomessa Jeeta on asunut miehensä kanssa kaksi ja puoli vuotta. He ovat melko perinteinen perhesidonnainen intialaispariskunta, vaikka he asuvat näin kaukana vanhemmistaan, heidän mielipidettä kysytään yhä päätöksiä tehtäessä. Jeetan äiti on vierailulla Suomessa haastattelun aikaan, ja seuraa tiukasti sivusta keskusteluumme, vaikka ei puhukaan englantia. Jeeta ja hänen miehensä ovat juuri muuttaneet Espoossa Kehä 3:n varrella sijaitsevalla pientaloalueella olevaan rivitalokolmioon. Asunto on heidän ensimmäinen omistusasuntonsa Suomessa, aiemmin he asuivat pienessä kerrostalokaksiossa. Osa perheestä on läsnä Suomessa, Jeetan sisko asuu myös Espoossa.

Pariskunnan asunto on kaksikerroksinen, olohuone ja keittiö alakerrassa ja makuuhuoneet yläkerrassa. He ovat hyvin tyytyväisiä uuteen asuntoonsa, se on juuri sen tyyppinen, mitä he olivat hakenneet. Yksityisten asuintilojen sijaitseminen yläkerrassa on heistä tärkeää. Asuntoon liittyy oma piha, ja Jeeta odottaa innolla että hän pääsee siihen käsiksi. He olisivat halunneet myös parvekkeen yläkertaan, mutta sellaista asuntoa ei löytynyt.

"This is very good I feel, when we have guests, we use only these things along, we don't go up at all. In the previous apartment we had only two rooms, and you entered the kitchen, so who ever came home, we just used the kitchen, and we didn't use the hall at all."

Tärkeitä tiloja, mihin he kiinnittivät paljon huomiota asuntoa etsiessään, ovat keittiö ja pesuhuoneet. Keittiö on heille erityisen tärkeä, sillä he ovat kasvisyöjiä. Suomessa on vaikea saada puhdasta kasvisruokaa, joten he joutuvat valmistamaan lounaansakin kotona. Lyhyen asumisen aikana Jeeta on jo ehtinyt huomata, että keittiössä on lieden ympärillä liian vähän laskutilaa, pesuallas on liian lähellä liettä ja aiheuttaa roiskeita. Keittiö sijaitsee asunnon keskellä erottaen olohuoneen ja ruokailan eripuolelle asuntoa. Jeeta olisi toivonut että keittiö olisi ollut sivussa ja ruokaila olohuoneen yhteydessä. Saniteettitiloihin he ovat tyytyväisiä, mutta ihmettelevät, miksi Suomessa ei käytetä ratkaisua, jossa pesuhuone olisi makuuhuoneiden välissä siten, että sinne pääsisi niistä suoraan, se olisi heidän mielestään hyvä ratkaisu.

Asunnon valintaan vaikutti heidän mukaansa paljon se, minkälaisen ensivaikutelman asunnosta saa, millainen tunnelma siellä on. Jos asunnosta on asuntonäytössä sähköt poikki ja kaikki huoneet pimeinä, on vaikutelma huono. Sama vaikutelma tulee, jos asunto on sekainen tai haisee pahalle. Asunnosta tulisi olla lämmin tunnelma, joka välittyy ensikatselmuksessa. Asunnon pitää olla valoisa, ja ikkunoiden mahdollisimman isot.

Syy, miksi he ovat valinneet Suomen asuinpaikakseen, on se että täällä työelämä ja perhe-elämä ovat erilliset, ja perhe-elämälle jää aikaa. Lauantai ei ole työpäivä, ja iltaisin on vapaa-aikaa. Vapaa-ajallaan he viettävät aikaansa ulkosalla, liikkuvat luonnossa, uivat, pelaavat tennistä, luiskeilevat. Vapaa-ajan harrastukset olivat merkittävässä roolissa asuinalueen valittaessa. Tällä alueella luonto järvineen on lähellä. Lisäksi heille oli tärkeää, että alueella ei ole suuria kerrostaloja, vain matalaa rakentamista.

Edellisessä taloyhtiössä he eivät tunteneet naapureitaan, joista suurin osa oli nuoria opiskelijoita. He eivät tunteneet kuuluvansa yhteisöön. Uudessa taloyhtiössään he toivovat saavansa ystäviä ja aikovat vaikuttaa aktiivisesti yhteisiin asioihin.

"Here people seem more friendly, so we're hoping to get more friends--- They at least smile and say hi. I don't know if we should go and introduce ourselves, or if the neighbours should come...I miss the easy connections with neighbours in India."

4.5 Haroon – elämää suomalaisessa intialaisyhteisössä

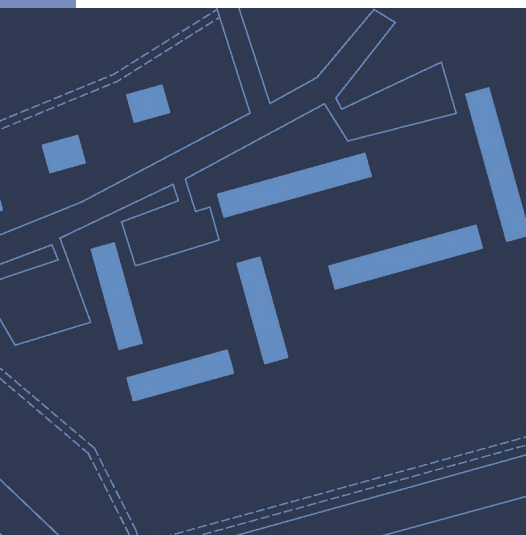
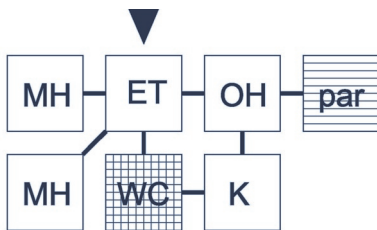
Haroon on yli 30-vuotias mies Etelä-Intiasta. Hän tulee suuresta perheestä, hänen lapsuudessaan kotitalouteen kuuluvat vanhempien ja kolmen lapsen lisäksi hänen isänsä äiti ja sisko. Hänen isä oli yksi kahdestatoista lapsesta, joten perhettä ympärillä riitti. Haroon sai omien sanojensa mukaan melko vapaan kasvatuksen, hän voi esimerkiksi ottaa lasillisen viskiä isänsä kanssa, vaikka katolilainen uskonto onkin osa heidän elämäänsä.

Koska perhe oli iso, oli myös kotitalo suuri. Huoneita oli ainakin kahdeksan. Asunnossa oli vain yksi pesuhuone mutta lisäksi käytettävissä oli asuinalueen yhteinen wc. Isot erillistalot ovat olleet Intiassa yleisin asuinmuoto, mutta nykyään ihmiset muuttavat pienempiin asuntoihin kaupungeissa.

Suomessa Haroon perheineen on asunut viisi vuotta. Haroonilla ja hänen vaimollaan on viisivuotias poika ja vastasyntynyt tytär. Haroonin vanhemmat ovat juuri vierailulla Suomessa katsomassa uutta tulokasta. Perhe asuu kerrostalokolmiossa itäisessä Espoossa, he ostivat asunnon kaksi vuotta sitten. Aluksi he kertoivat viettäneensä suurimman osan aikaa sisällä asunnossaan. Heidän poikansa oli pieni, Haroon kulki työpaikan ja kodin väliä, mutta muutoin he eivät oikein osanneet lähteä ulos. Vähitellen Haroon, joka on hyvin sosiaalinen ihminen, tutustui naapurustoonsa. He ihastuivat asuinalueeseensa, siellä on helppo liikkua, ja nuoret ihmiset naapurustossa kommunikoivat heidän kanssaan.

Etsiessään omaa asuntoa he halusivat pysyä samalla alueella. Itse asunto ei ollut yhtä tärkeä asia kuin asuinalue. Asunnossa tärkeitä olivat suuri keittiö ja kunnolliset pesutilat. Pesuhuoneen he joutuivat remontoimaan, jotta saivat siitä mieleisensä. Keittiön he aikovat remontoida myöhemmin.

Haroon ei näe asuntonsa huoneiden järjestyksessä mitään erityisiä ongelmia, koska hän ei usko Vastushastramiin. Vastushastram on hindujen perinteinen arkkitehtuurin ja kaupunkisuunnittelun säännöstö, jonka avulla pyritään harmoniaan fyysisten ja metafyysisten voimien ja energioi-

den kanssa. Sen mukaan muun muassa asunnon pääikkunoiden pitäisi olla itään, samoin ulko-oven ja liedon keittiössä. Jotkut intialaiset valitsevat asuntonsa näiden sääntöjen mukaan. Haroonin mielestä asunnosta pitäisi kuitenkin löytyä paikka jumalille. Sen tulee olla hyvin saavutettavissa oleva paikka sivussa kulkuväyliltä, esimerkiksi keittiössä. Lisäksi ruokailutilan yhteydessä tulisi olla käsienvesumahdollisuus. Ovet eivät ole Haroonin mieleen ainakaan yhteistiloissa, kuten keittiössä. Suurempi aukko jossa olisi vaikka verhot on hänen mielestään sopivampi. Keittiön hajuja hän pitää ongelmallisina jos ne leviävät muihin asuntoihin.

"We cook spicy food, and it can be irritating to others, so we are always worried about that. We can't change our cooking habits so fast, so the ventilation is a problem. It should be isolated, so smells wouldn't go to other apartments. Some people have been asked to low down their spices by their neighbours."

Yhteistiloja Haroon toivoisi sekä asunnon välittömään läheisyyteen että asuinalueelle yleensä. Helposti saavutettava yhteissauna olisi Haroonin mielestä hyvä ratkaisu. Saunan yhteydessä saisi olla myös olohuoneen tapainen tila, jonka hän uskoisi lisäävän kanssa-käymistä naapurien kanssa. Hän itse tuntee paljon naapureitaan, mutta muille intialaisille tutustuminen ei ole niin helppoa. Kommunikointi kuitenkin auttaa rauhan säilyttämisessä. Heidän naapurinsa oli valittanut heidän poikansa juoksevan ympäri asuntoa. Kun Haroon puhui asiasta naapurinsa kanssa, tämä ymmärsi lopulta että poikaa voi kieltää, mutta poika ei välttämättä aina tottele. Haroonia itseänsä naapureiden äänet eivät häiritse, hän pitää niistä.

He ovat melko tyytyväisiä pihaansa, se on turvallinen, he voivat laittaa pojan ulos yksin leikkimään ja seurata häntä ikkunasta. Pihalla on myös paljon koristekasveja, joita talon vanhemmat asukkaat hoitavat. Taloyhtiön pihat pitäisi kuitenkin suunnitella siten, että leikkipaikkoja löytyisi eri-ikäisille lapsille.

Perhe viihtyy hyvin suomessa. Perheen sisäinen roolijako on selvä, Haroon käy töissä ja vaimo on kotona. Roolijakoa korostaa Haroonin sosiaalisuus ja toisaalta hänen vaimonsa heikko kielitaito. Koti onkin selkeästi vaimon ominta reviiriä, hän pitää sisustamisesta, Haroon vain antaa budjetin sille. Perheellä on oma paikkansa paikallisessa intialaisyhteisössä. Haroon kertoo, että esimerkiksi asumispäätökset tehdään seuraten yhteisön mallia.

"Decisions are made based on our community. First everybody was living in rental apartments, and then some people started buying apartment and told that it's quite easy. Now the trend is going a bit away from the city and living in omakotitalo. Here it's too expensive, but a bit away, Kirkkonummi for example. People are saying what are you doing here, why don't you buy a omakotitalo--- It is a status thing, it shows the growth, other thing is that you start to know more people and have more visitors, so you need more space. Some people bring their parents, and want to have a house."

5.1 Suomalainen asunto

Kaikki haastateltavat pitivät suomalaisen ja intialaisen asuinympäristön vertailua lähes mahdottomana tehtävänä, niin erilaisia ne ovat. Intia on kehitysmaa, jossa suuri osa väestöstä on köyhää ja asuinolot ovat alkeelliset. Kuilu rikkaiden ja köyhien välillä on syvä. Suomalaiset asuinolot näyttävät tässä vertailussa lähes täydellisinä. Viimeisen vuosisadan aikana olemme saavuttaneet hyvän asumistason, joka kattaa lähes koko maan.

Asunto on maahanmuuttajan elämän perusyksikkö, joka antaa tietyt puitteet kotoutumiselle. Asunnon tilaratkaisu on eräänlainen kulttuurinen malli, joka ohjaa soveliaaseen käyttäytymiseen. Se muistuttaa paitsi käyttäytymisen tavoista, myös siitä sosiaalisesta yhteisöstä, usein perheestä, jolle tila on alun perin suunniteltu. Suomalaisen asunnon pohjaratkaisut ovat kehittyneet yhtä aikaa suomalaisen perheihanteen kanssa. Asunnon modernisoituminen merkitsi suurta arkielämän muutosta. Liikkuminen ja ajankäyttö asunnossa ja sen ympäristössä, kaupungissa ja uusissa lähiöissä, sai uuden tahdin ja uudenlaisia kulkureittejä, kirjoittaa Saarikangas (2002). Asunnon ja asuinympäristön uudistamista pidettiin välineinä uuden nykyaikaisen ihmisen ja yhteiskunnan synnyttämiseen. Puhdas raitis ilma, auringonvalo ja tilan toiminnallinen eriyttäminen saivat keskeisen sijan ”tilallisessa hygieniassa” ja terveellisen asumisen määrittelyssä. (emt.)

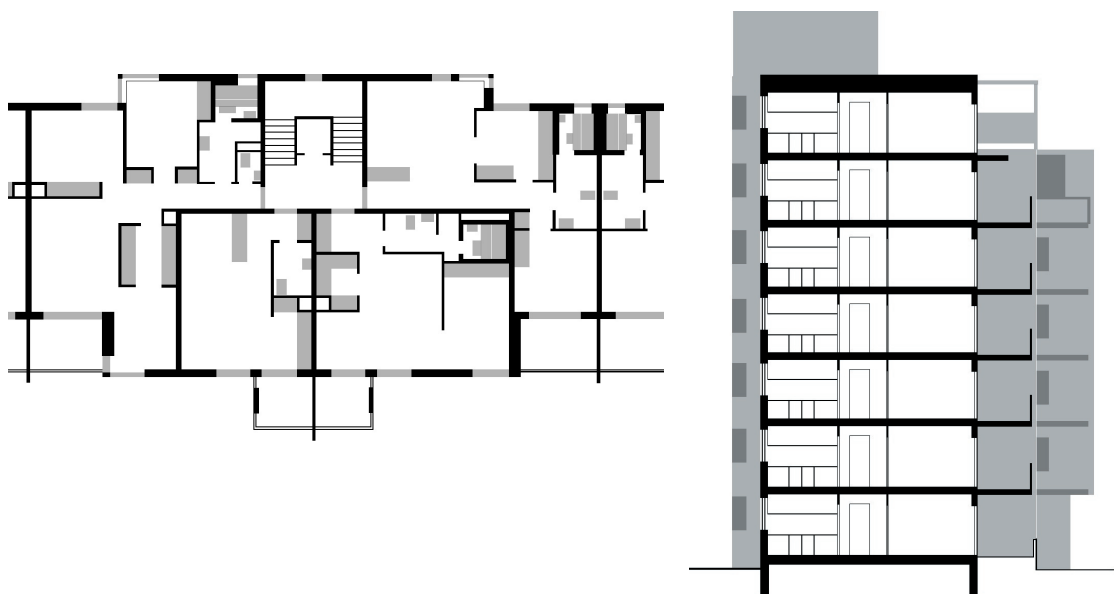
Suomalaisen tasa-arvon periaatteena on toiminnallinen ja taloudellinen itsenäisyys, pyrkimyksenä tarjota kaikille väestöryhmästä riippumatta samat mahdollisuudet turvalliseen, terveelliseen, viihtyisään ja sosiaalisesti toimivaan elinympäristöön. Tasa-arvon nimissä asuntorakentamista on ohjannut vaatimus yleispätevyydestä. Asunnot on pääosin suunniteltu tuntemattomalle asukkaalle, jonka mieltymyksiä ja tarpeita on pyritty asiantuntijavoimin selvittämään jonkinlaiseksi tunnistettavaksi tavallisuudeksi. Kaavoitusta, suunnittelua ja rakentamista – toisin sanoen elinympäristöämme ja kotejamme – säätelemään on laadittu suuret määrät normeja, jotka mitoittavat asuinalueiden, pihojen, rakennusten, asuntojen fyysisesti mitattavia ominaisuuksia kuten pinta-aloja, tilojen mittasuhteita, kulkuväyliä yms. Vaatimus yleispätevyydestä on johtanut asuntojen samankaltaisuuteen, nimettömyyteen.

Asunnoista on tullut asuintoimintojen suorituspaikkoja, joissa vallitsee tiukka yhteensopivuus oletettujen universaalien asumistarpeiden ja fyysisen tilajärjestelmän välillä, kirjoittaa Tiuri (1997). Asuntojen tilat on määritelty funktionalistisen tilan ja toiminnan ykseyden periaatteen mukaisesti oleskeluun, nukkumiseen, ruuan laittoon ja hygieniaan. Olohuone on asunnon julkisin tila, ja sinne päästään yleensä suoraan eteisestä. Muut tilat liittyvät toisiinsa melko vapaassa järjestyksessä. Keittiö saattaa olla avoyhteydessä olohuoneeseen. Makuuhuoneet ovat ovella suljettavia tiloja, ja ne sijoittuvat yleensä julkisten tilojen ympärille. Tilojen suunnittelua ohjaa käsitys siitä, mitä huonekaluja suomalaiseen kotiin tyypillisesti kuuluu. Huonekalujen sijoitteluun ei kuitenkaan monesti ole useita vaihtoehtoja.

"Kerrostaloasunnot muokkaavat ihmisestä passiivista. Persoonallinen asuminen on mahdotonta: olohuoneeseen laitetaan tv just sille paikalle, mihin releet saa kiinni ja sitten soffa sitä vastapäätä. Kauhuskenaario: kaikki istuvat asunnossaan iltaisin samassa kohdassa samaan suuntaan ja päällekkäin ja katsovat tv:tä!" (Silvennoisen ja Huttusen 2002 tutkimusaineistoa.)

Viime vuosina on yhä enemmän alettu puhua asumisen erilaistumisesta. Elintason noustessa asumisen vähimmäistaso on saavutettu, ja asukkailla alkaa olla hyvinkin yksilöllisiä toiveita. Tasa-arvo on kuitenkin Suomessa niin laajasti hyväksytty ihanne, että asuinalueiden ja talojen erilaistamiseen suhtaudutaan torjuvasti, koska sen epäillään johtavan epätoivottavaan elitismiin, kirjoittaa Jallinoja (1997). Modernismin tradition mukaan yleisesti hyväksytty, ajan hengen mukainen ja poliittisesti korrekti arvo voidaan nostaa yksilön tarpeiden yläpuolelle. Kuitenkin vain mahdollisimman monipuolisella asuntokannalla pystytään vastaamaan yksilöllistyvän yhteiskunnan tarpeisiin.

Asumisen tarpeet ovat pohjimmiltaan aina henkilökohtaisia ja erilaisia, ja ne muuttuvat koko ajan. Myös maahanmuuttajien tarpeet vaihtelevat yksilötasolla. Hyvinkin pienet asiat voivat olla merkityksellisiä erilaisen asumiskulttuurin kannalta. Esimerkiksi ihmiset, jotka istuvat lattialla toivovat asunnoltaan tavallista matalampia ikkunapenkkejä, kertoo Sunand Prasad (International Herald Tribune 3.4.1999). Monikulttuurisuuteen liittyviä yleistyksiä voidaan tehdä vain kotoutumiseen liittyvien mekanismien tasolla. Joustavat tilaratkaisut mahdollistavat ja tukevat tilan halluutta. Kotoutuminen vaatii onnistuneita ratkaisuja sekä kohtaamisen että levon tiloissa.

Tyypillinen 1980-luvulla rakennettu kerrostalo. Talon runko on BES-tekniikalla toteutettu kirjahyllyrunko, joka perustuu esijännitettyjen betonilaattojen käyttöön. Välipohjia kannattavat huoneistojen väliset seinät ovat huoneistojen tilasuunnittelun määräävät tekijät, huoneistojen sisäiset seinät ovat kevyitä. Julkisivut ovat tyypillisesti betonisandwich-elementtejä, myöhemmin myös paikalla muuratut julkisivut ovat yleistyneet. Porrashuoneiden suunnittelussa on pitkään noudatettu lähiökauten kohteesta toiseen toistuvien vakioratkaisujen vähimmäismitoitusta. (Neuvonen 2006.)

5.2 Kodin muodostaminen ja identiteetti

Oman identiteetin määrittäminen uudessa ympäristössä on olennainen osa maahanmuuttajan kotoutumisessa. Akkulturaatioon keskeisin vaihe on konflikti eli identiteettikriisin kausi, jonka mukaan määräytyy akkulturoitumisen suunta integraatioksi tai rejektioksi. ”Elämä kahden kulttuurin välillä synnyttää juurettomuutta, mikä saa monet pohtimaan lopullista jäämistä. Tällöin siirtolainen alkaa rakentaa vaurioitunutta tai kahden kulttuurin välillä häilyvää kansallista tai etnistä identiteettiään uusin edellytyksin ja pohtii muutosta elämäänsä.” Hoffman 2000.

Koti on oman identiteetin peili, toteaa Cooper Marcus (1995). Kodin muodostamisen ihanteena pidetään oman kotitalon rakentamista. Koti on kuitenkin mahdollista rakentaa myös valmiiden, olemassa olevien puitteiden sisään. Olennaista tässä on oman valinnan osuus: vaikuttamismahdollisuudet asunnon ja asuinalueen valinnassa, alueella toimimisessa ja asunnon sisällä omien rutiinien järjestämisessä.

Asunnon muuttaminen kodiksi, kun kaikki tuttu, oma ja läheinen ovat toisella puolella maapalloa, ei ole helppoa. Kodin merkitys syntyy ihmisen ja hänen ympäristönsä välisestä suhteesta. Koti on osa identiteettiämme ja siinä tiivistyy suhteemme niin menneisyyteen, tulevaisuuteen, fyysiseen ympäristöön kuin muihin ihmisiin.

”Koti yhdistää voimakkaalla tavalla toisiinsa niin ajatukset, muistot kuin unetkin. Menneisyys, nykyhetki ja tulevaisuus ovat kotona eri aikoina eri tavoin läsnä, mutta ne vaikuttavat aina toisiinsa. Lapsuutemme koti on kirjoitettu meihin riippumatta siitä, kuinka monessa kodissa olemme asuneet sieltä muutettuamme” (Silvennoinen & Hirvonen 2002). Maahanmuuttajien tapauksessa side on monesti vielä voimakkaampi. Kotimaa merkitsee monille samaa kuin synnyinmaa. Koti sijoittuu sekä nykyiseen asuinpaikkaan kotoutumisen muodostamin sitein että kotimaahan mui-tojen, etnisten siteiden ja mahdollisten perhesiteiden muodossa. Pakolaisuus on saattanut myös hajottaa perheen eri puolille maailmaa. Tällöin koti muodostuukin useiden eri maantieteellisten paikkojen muodostamaan verkostoon.

”Asunto tai koti on dynaaminen ja merkityksiltään avoin tila, joka muotoutuu käytössä, kommunikaatiossa ja sosiaalisissa suhteissa, jotka kaikki ulottuvat myös sen ulkopuolelle”, kirjoittaa Saarikangas (2002). ”Koti ei näin ole merkityksiltään kiinteä tai yksiselitteisesti suljettu yksityinen tila, vaan sen merkitykset muotoutuvat vuorovaikutuksessa ympäristön ja sen normatiivisten strategioiden, kulttuuristen sopimusten, tapojen ja tottumusten kanssa. Koti laajenee fyysisten rajojensa ulkopuolelle ja kotonaankin asukkaat ovat suhteessa ympäröivään maailmaan”. (emt.)

Jeetan kotiin kuuluvat myös hänen Intiassa asuvat vanhempansa. Hänen mukaan he eivät käytännössä asu kauempana vanhemmistaan nyt kuin ennenkään. Intiassa he asuivat eri kaupungissa, ja etäisyys mitattiin tunneissa. Nyt hyvien lentokoneyhteyksien takana heidän etäisyytensä on oikeastaan sama. Kun vanhempien mielipidettä kysytään kaikissa tärkeissä kysymyksissä, vanhempien läsnäolo tuntuu myös heidän suomen kodissaan.

Asuntorakentamisen tärkeäksi tekijäksi ovat nousemassa elämäntyylit. ”Elämäntyylit syntyvät

kahden vastakkaisen voiman, erottautumisen ja yhdenmukaisuuden samanaikaisuudesta”, toteaa Jallinoja (1997). ”Ihmiset haluavat erottua muista osoittaakseen persoonallisuuttaan mutta samalla kiinnittyä muihin ihmisiin vahvistaakseen erottautumisen sosiaalista merkitystä. Yhteisyys syntyy juuri tästä erottautumishalusta.” Elämää tyylittäessään ihminen käyttää hyväkseen kaikkea ympärillä olevaa rakentaakseen identiteettiään. Asunto muodostaa näyttämön elämäntyylille, asunnon kautta elämäntyyli kiinnittyy vahvasti omaan sosiaaliseen kenttäänsä. (emt.)

Haastatellut pitävät asunnon personoinnin mahdollisuutta tärkeänä. Asunnon täytyy näyttää asukkaan näköiseltä ja sen täytyy tuntua omalta. Varsinkin Karimille oikean asunnon löytäminen oli ollut hyvin vaikeaa. Asunnon persoonallisuus on hänelle tärkeää, ja hän kritisoi voimakkaasti suomalaisten asuinalueiden keskinäistä samankaltaisuutta. Intiassa rakennukset ovat täynnä käsintehtyjä detaljeja, intialaisena Karim kiinnittääkin paljon enemmän kuin tyttöystävänsä huomiota yksityiskohtiin, kuten lattiamateriaaleihin, laatoitukseen, pesuhuoneen hanan toimintaan yms. Asuntoa pitäisi hänen mukaansa voida muokata oman kulttuurin ja maun mukaan. Heidän vuokra-asunnossaan esimerkiksi seinien maalaaminen ja seinille ripustaminen on kiellettyä.

5.3 Arjen rutiinit

Uuden elämän, siihen liittyvien roolien ja arjen rutiinien muodostaminen ja hallinta ovat kotoutumisen perusta. Tätä prosessia maahanmuuttaja käy läpi oman kulttuuritaustansa arvomaailman ja kulttuuristen käytäntöjen viitoittamana.

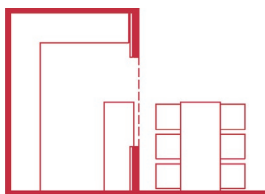
Arjen rutiinit ovat hyvin näkymättömiä, henkilö- ja perhekohtaisia käytäntöjä, joita emme yleensä osaa ajatella, koska ne ovat meitä niin lähellä. Ne kuitenkin muodostavat suuren osan omasta ja yhteisömme identiteetistä. Ne ovat toimintamalleja, jotka tulevat esiin konfliktitilanteessa, vertailussa muihin malleihin. Muutettaessa tutusta ympäristöstä vieraaseen, toimintamallit muuttuvat näkyviksi, ja niiden toteutuminen uudessa ympäristössä on avainasemassa kotoutumisessa.

Jos ympäristö ei tue totuttuja toimintamalleja, haittaa niitä tai estää ne, se aiheuttaa ristiriitatilanteen yksilön identiteetin ja ympäristön välille. Ristiriitatilanteen positiivinen ratkaisu edellyttää sitä että yksilö pystyy muokkaamaan ympäristöään riittävässä määrin, jotta toimintamallit mahdollistuvat. Cooper Marcusin (1995) mukaan ympäristön aktiivinen muokkaaminen ja hallinta voi auttaa oman eheän identiteetin muodostamisessa. Päinvastaisessa tilanteessa, jos identiteetin täytyy antaa muuttumattomalle ympäristölle periksi, oman tilan muodostaminen ei onnistu ja kotoutuminen jää puolitiehen.

Tavat ja rituaalit ovat merkittävä tekijä ympäristön hallinnassa. ”Rituaalit auttavat keskittämään huomiota ajattelun kehysten avulla: ne elähdyttävät muistia ja liittävät nykyiseen siihen kuuluvan menneen. Kaikella tällä ne auttavat havaitsemista”, toteaa Douglas (2000). ”Rituaalit voivat olla ensisijaisia kokemuksen muodostumisessa. Ne voivat tehdä mahdolliseksi tiedon, joka ei tulisi muuten lainkaan tiedettäväksi.”

Hinduperinteeseen kuuluvan puja-seremonian välineistöä. Jumalille varattu tila soveltuu esimerkiksi työhuoneeksi.

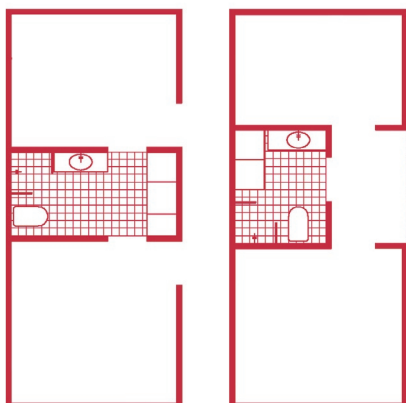

Ruokapöytä sijaitsee keittiön välittömässä yhteydessä, mutta keittiö on suljettavissa.

Käsienpesupaikka ruokailutilan yhteydessä.

Pesuhuoneen liittäminen makuuhuoneisiin.

Arjen rutiinit ovat osittain perheen ja yksilön omia yksityisiä käytäntöjä, osittain kulttuurisidonnaisia. Kulttuurisidonnaiset toimintamallit liittyvät esimerkiksi uskontoon, perheen sisäiseen roolijakoon, lasten kasvatukseen, ruuan valmistukseen. Kaipuu kotimaahan, oman yhteisön pariin, nostaa näiden mallien merkitystä monesti tärkeämmäksi kuin se on ollut kotimaassa. Ympäristön ja oman identiteetin välisessä ristiriidassa ihminen pyrkii vahvistamaan omaa identiteettiään esimerkiksi uskonnon avulla. Esimerkiksi monet muslimit ovat Suomessa ottaneet uskontoonsa selvästi tiukemman linjan, kuin mitä he ovat kotimaassaan harjoittaneet, kertoo Tiilikainen (2003). Hunnuttautuminen on yksi tapa vahvistaa omaa uskonnollista identiteettiään.

Haastatellut hinduperheet kaipaavat asuntoihin paikkaa johon asettaa jumalat ja jossa rukoilla. Vaikka he ilmoittavat olevansa joustavia paikan suhteen, Haroonin mukaan asuntoon tulee hyvä tunnelma, kun asia on otettu huomioon. Torontossa tehdyn tutkimuksen mukaan intialaiset perheet olivat tehneet kotipyhäkköjä esimerkiksi komeroihin ja pieniin työhuoneisiin (Agrawal 2006). Asuntoon varattu pieni rajattu tila sopisi varmasti myös monelle suomalaiselle perheelle esimerkiksi työnurkkaukseksi.

Keittiö on kaikille haastateltaville kodin tärkein tila. Intialaiset rakastavat ruoanlaittoa, ja he ruokailevat Haroonin sanojen mukaan "ei kellon mukaisesti, vaan vatsan mukaisesti." Erityispiirteenä intialaisessa ruoassa ovat muun muassa vahvat mausteet, useat ruokalajit ja kaasulieden käyttö. Jotta mausteiset hajut eivät leviä koko asuntoon, keittiön tulisi olla erillinen suljettavissa oleva tila. Keittiön tuuletukseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Laaja valikoima erilaisia mausteita ja isoina erinä ostettavat etniset ruoka-aineet kuten riisi, tarvitsevat myös paljon säilytystilaa. Keittiö on hyvin toiminnallinen tila, ja haastatellut pitivät sitä yksityisempänä tilana kuin esimerkiksi olohuonetta. Usean ruokalajin ruokailun järjestäminen vaatii oman logistiikkansa. Ruokailu voi sijaita keittiön yhteydessä mutta ihanteellisesti se olisi erillisenä tilana heti keittiön vieressä.

"We do a lot of serious cooking. It's good to have everything accessible in the kitchen. Also it's good to have the dining close to the kitchen, because we serve a lot of items. Less transporting. In India there is the kitchen, then a good looking opening, and then the dining table. So she doesn't have to bring everything to the dining table." (Haroon)

Eri kulttuureissa ruoanvalmistukseen ja syömiseen liittyy myös erityisiä puhtauskysymyksiä, kuten rituaalinen käsien pesu ruokailun yhteydessä. Puhtauskysymys nousee esiin myös hyvien pesutilojen tärkeytenä. Wc ja pesuhuone saisivat olla erilliset, ne sijaitsevat mielellään makuuhuoneiden yhteydessä, mutta vieraita silmälläpitäen ne eivät voi olla ainoat. Omaa sauna kukaan haastatelluista ei pidä välttämättömänä, vaan yleisesti hyvin käytettävissä olevaa talosaunaa pidetään parempana vaihtoehtona.

5.4 Yksityisyyden säätely

Yksityisyys on mahdollisuus hallita kanssakäymistä muiden kanssa, toteaa Rapoport (1977). Yksityisyyden pienin tila on oma ruumis. Ruumis on malli, joka voi edustaa mitä tahansa rajattua järjestelmää.

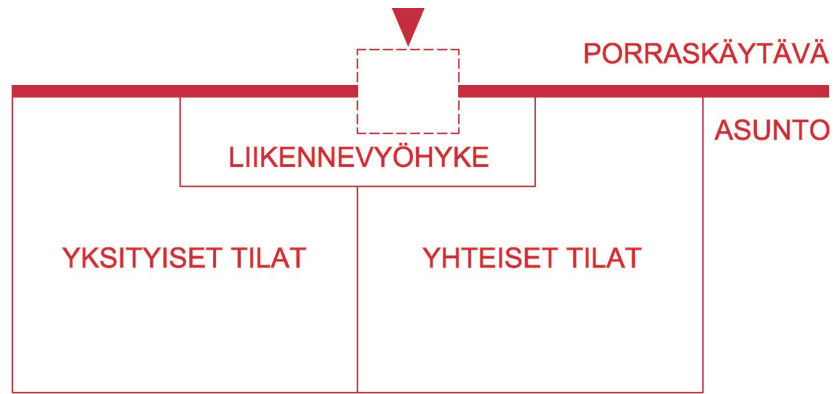
Maahanmuuttajien kotoaan lähtemisen syynä on voinut olla kidutuksen tai vankeuden kokemukset ja uhka. Kun kaikki oma tila katoaa ja jopa oman ruumiin rajat intiimin rajoina rikotaan väkivaltaisesti, turvallisen kodin rajojen muodostaminen on erityisen tärkeää henkilön hyvinvoinnin kannalta. (Huttunen 2002, 336.)

Valtaväestölle, syntyperäisille suomalaisille, asunnon muuntaminen kodiksi käy melko helposti, selviää Silvennoisen ja Hirvosen (2002) tutkimuksesta. Asunnon siivoaminen edellisten asukkaiden jäljiltä ja omien huonekalujen ja tavaroiden sijoittaminen paikoilleen riittää useimmille. Toisaalta asunnon sisustaminen juuri oman näköiseksi, omaa identiteettiä peilaavaksi on yhä useammalle tärkeää. Kotoutumiseen näyttäisi vaikuttavan myös asuinalueen tuttuus. Mutta miten koti muodostetaan, kun kaikki ympärillä on vierasta?

Maahanmuuttajille oman ruumiin voi ajatella olevan eräänlainen mukana kulkeva koti, toteaa Huttunen (2002). Jos kaiken, mihin on kiintynyt, joutuu jättämään taakseen, mukana kulkevista muistoista, sekä eri tavoin määrittävästä henkisestä pääomasta, tulee ainakin väliaikaisesti ainoa koti. Erilaisissa rituaalisissa, ruumiillisissa käytännöissä omaa tilaa voi laajentaa ruumiin ympärille, ottaa tilaa haltuun ja omaksi.

Ruumiin yksityisyyttä suojaamaan tarvittavat rajat vaihtelevat suuresti kulttuurista toiseen. Asunnon tulee olla tila, jossa omaa olemista voi itse säädellä, missä mikään ei uhkaa. Kerrostalossa seinät muodostavat asunnon rajapinnat, joiden läpi kulkemista säädellään ovin ja lukoin. Oma itsenäisesti hallittu tila alkaa ulko-ovelta. Sen takana on eteinen, joka toimii yksityisalueen puskurivyöhykkeenä. Eteisessä vieraat joko torjutaan tai toivotetaan peremmälle. Eteinen on myös vyöhyke joka varjelee asunnon puhtautta. Toimiakseen puskurivyöhykkeenä eteisen tulee olla rajattu muista tiloista, ja siellä on oltava riittävästi tilaa esimerkiksi likaisille kengille.

Asunnon tilahierarkia. Julkisen porraskäytävän ja yksityisen asunnon välillä on selkeä raja, joka ylittää asunnon ulko-ovella. Eteinen toimii välittävänä puskurivyöhykkeenä. Asunnon tilat jakaantuvat edelleen yhteisiin tiloihin ja yksityisiin tiloihin.

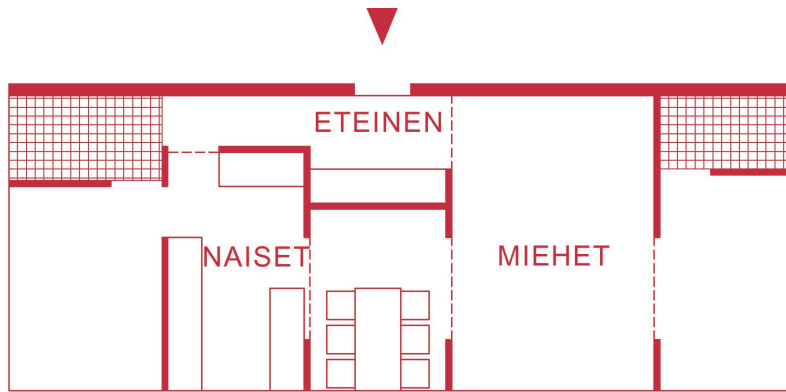
"Kysyin eräältä somalinalaiselta", kertoo Tiilikainen (2003), "minkä vuoksi hänen ovelsaan ei ollut mitään nimeä. Hän vastasi, että hän ei halunnut nimeään oveen, koska asui yksin ja jatkoi, "ajat-telin että voisin laittaa siihen jonkun suomalaisen nimen, Virtanen". " Oikean oven löytyminen ei vielä takaa sen avautumista, koska tulijan henkilöllisyys ja sukupuoli halutaan varmistaa ennen oven avaamista.

Jamilan positiivisimmat asumiseen liittyvät kokemukset liittyvät yksityisyyden kokemiseen. Koti on hänelle paikka jossa hän voi rentoutua töiden jälkeen, laittaa television kovalle, tanssia, eikä kukaan ole näkemässä tai estämässä häntä.

"Home is a place where you can just be yourself and just let go. In office you have to be the concept manager of this and that, in home you don't have to be like that. First thing I do when I come home is to put on the TV, and there is no one to stop me, as loud as I want. I can dance, relax... it should be also nice so you can have people over. I'm a people's person." (Jamila)

Asunnon huoneiden suhde toisiinsa, niistä avautuvat näkymät ja kulkureitit ja toisaalta tilojen sulkeutuminen toisiltaan erilaisin fyysisin rajoin määrittää asuntoon erilaisia intiimejä tiloja, joi-den käyttöä voidaan puolustaa ja säädellä. Tilojen intiimiys lisääntyy aste asteelta kuljettaessa syvemmälle asuntoon. Eri tilojen väliset yhteydet ohjaavat erilaisia kulkureittejä ja kohtaamisia asunnossa. Tilojen yhteydet sekä niiden asema asunnossa joko keskeisesti tai syrjässä määrit-tävät perheenjäsenten, sukupuolien, ikäryhmien, oman perheen ja vieraiden, avoimen ja sulje-tun välisiä suhteita. (Saarikangas 2002.) Suurten perheasuntojen suunnittelussa pitäisi varata mahdollisuus oman tilan rajaamiseen asunnon yhteistiloista. Juntton (2005) mukaan asunnon yksityisyyden loppuminen ovelle ja puolijulkisen tilan puuttuminen vähentää maahanmuuttajien asumisviihtyisyyttä ja kaventaa heidän elinpiiriään.

Osa haastatelluista pitää tilojen selkeää jakoa yhteisiin ja yksityisiin tiloihin tärkeänä. Tilat saisi- vat kuitenkin liittyä toisiinsa joustavammin kuin kapean oven välityksellä. Suuremmat oviaukot, jotka ovat tarpeen tullen suljettavissa, tuntuvat hyviltä ratkaisuilta. Kaksikerroksisuutta pidetään ideaalina tapana jakaa asunto eri vyöhykkeisiin. Jeetalle asunnon kaksikerroksisuus on ehdot-toman tärkeä asia. Yksityinen osa on yläkerrassa ja vieraita otetaan vastaan alakerrassa. Myös Karim pitää eri tilojen selkeää rajausta tärkeänä, mutta heidän pienessä asunnossaan toteutettua liukuovisysteemiä hyvänä ratkaisuna. Kun tarvitset yksityisyyttä, laitat oven kiinni.

Sukupuolien mukaisesti kahteen osaan jaettavissa oleva asunto. Molemmilla puolilla on tarvittavat saniteettitilat, ja käynti ulko-ovelle, joten ne toimivat itsenäisinä yksikköinä. Jako ei ole kiinteä, vaan tilat on yhdistettävissä isoksi yhteistilaksi.

5.5 Sukupuoli

Jokapäiväinen tilan käyttö, rutiinit ja toistot määrittävät tilan merkityksiä, toteaa Saarikangas (2002). Ympäristö myös määrittää sukupuolista identiteettiä muovattessaan uudelleen käsitteitä ihmisten välisistä sosiaalisista suhteista ja paikasta maailmassa. Tilajärjestelyt eivät pakota tiettyihin sukupuoliasemiin, mutta ne mahdollistavat, suosivat, estävät ja hankaloittavat tiettyjä kohtaamisia, toimintoja, liikkeitä ja suhteita. Tilajärjestelyt, eri tilojen liittyminen toisiinsa, samoin kuin kulttuuriset ja sosiaaliset käytännöt, säätelevät sukupuolten välisiä suhteita. (Saarikangas 2002)

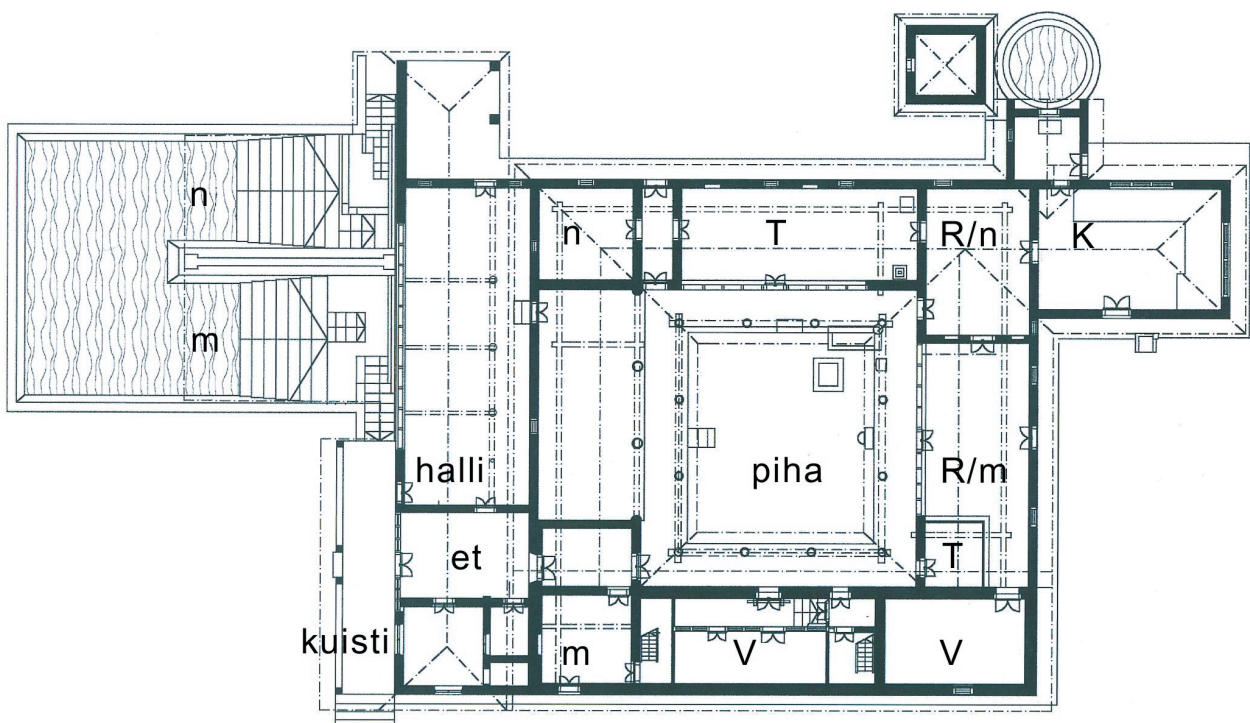
Maahanmuuttajan kannalta sukupuoli voi olla merkittävä tekijä tilojen käytössä. Esimerkiksi somalikodeissa tilat jaetaan selvästi miesten ja naisten tiloihin. ”Kodin sisällä olevat tilat määrittyvät sukupuolisesti ja sosiaalisesti. Kun kodissa on vieraana pelkästään naisia, kokoontumistilana toimii olohuone ja keittiö. Jos aviomies on kotona, naiset kokoontuvat yhteen huoneeseen, missä he saavat olla rauhassa keskenään. Mikäli vieraina on sekä miehiä että naisia, he seurustelevat usein keskenään eri huoneissa ja miehet esimerkiksi syövät yhdessä ennen naisia”, kertoo Tiilikainen (2003).

Suomessa sukupuolet ovat keskenään tasa-arvoisia, ja maahanmuuttajanaisiakin halutaan kannustaa osallistumiseen. Siksi tilasuunnittelussa ei voida lähteä ajatuksesta, että luotaisiin ratkaisuja, joissa naiset pidetään pois julkisista tiloista. Toisaalta asuntoa, jossa muslimin naiselle ei löydy omaa tilaansa, ei voida pitää kannustavana. Kaikille perheen jäsenille pitää löytyä omat reviirinsä, mutta tilajaon tulee olla salliva, ei rajaava.

Tiilikaisen (2003) mukaan somalikodeissa keittiö on kodin feminiininen sydän. ”Erään maan keittiössä oli ovesa hakanen, minkä avulla hän pystyi sulkemaan oven sisältäpäin. Suljetun oven avulla hän voi pitää lapset loitolla kuumista levyistä ja keskittyä rauhassa ruoanlaittoon. Keittiön sisäpuolelta suljettu ovi rajaa äitiyden tilan, mihin oleellisena osana kuuluu ruoan valmistus.” (Tiilikainen 2003.)

Perinteisissä intialaisissa asunnoissa naisille ja miehille oli omat erilliset ruokatilansa, oleskeluhuoneensa ja kylpypaikkansa (Schildt 2005). Intialaisissa perheissä vallitsee ikään ja sukupuoleen perustuva hierarkia ja roolijako. Haroonin mukaan keittiö on ensisijaisesti naisen valtakunta. Ruokapainottuneessa intialaisessa kulttuurissa se on nykyään kuitenkin myös koko kodin sydän, jossa vietetään aikaa yhdessä.

Perinteisen brahmaanitalon tilat rakentuvat pihan ympärille. Pihaa reunustaa pylväskäytävät, Halli on tila, joka on varattu vieraille, joilla ei ole pääsyä talon muihin tiloihin. Sali on varsinainen vieraiden vastastäänottotila. Naisille ja miehille on omat ruokailutilansa (R), lepohuoneensa ja peseytymispaikkansa. Itä- ja pohjoissivulla on jumalille ja rukouluun varattuja temppeleitä (T), eteläpuolen huoneet ovat erilaisia varastoja (V). Toisen kerroksen makuutilat jäsentyvät samoin pihan ympärille, sukupuolien mukaisesti. (kuva Henri Schildt 2005.)

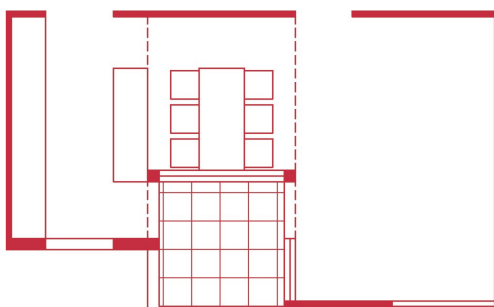
5.5 Asunnon ulkotilat

Perinteisen intialaisen arkkitehtuuriteorian mukaan talon tai palatsin ihanteellinen pohjakaava on jäsennetty sisäpihan ympärille (Schildt 2005). Tämä on erityisesti kuumaan ilmastoon soveltuva ratkaisu, jossa sisä- ja ulkotilat niveltyvät tiiviisti yhteen. Kylmässä ilmanalassa rakennuksen lämpötalous näyttelee rakentamisessa merkittävää osaa, taloudellisena pidetään mahdollisimman kompaktia rakennusmassaa, jonka kosketuspinta ulkoilmaan on mahdollisimman pieni. Tästä johtuen asunnon sisä- ja ulkotilojen yhteys poikkeaa merkittävästi intialaisesta mallista. Sunand Prasadin mukaan lasitettu, verantyyppinen tila voi korvata lämpimästä ilmanalasta tulevalle maahanmuuttajalle sisätilan ja ulkotilan välittömän yhteyden (International Herald Tribune 3.4.1999).

Nykyajan tiukkaan rakennetuissa intialaiskaupungeissa parvekkeet ovat suuria ja niitä on joka talossa, joten kaikille haastatelluille parveke tai oma piha on erittäin tärkeä asia. Parveke saisi olla huoneen kokoinen ja lasitusta pidetään Suomen olosuhteissa järkevänä. Parvekkeella oleskellaan, ja sinne viedään mielellään vieraatkin, joten sen kuuluu olla olohuoneen yhteydessä. Toisaalta parvekkeen oven kautta on hyvä tuulettaa keittiön mausteisia tuoksuja. Intialaisissa taloissa parvekkeita liittyy muihinkin huoneisiin, koska niitä on useita. Vaikka parvekkeita on vain yksi, voidaan se saada liitettyä useampaankin tilaan onnistuneella suunnitteluratkaisulla.

Sosiaalisuus on Haroonille tärkeää, hänen mielestään olisi mukavaa, jos esimerkiksi parvekkeelta näkisi naapurin parvekkeelle niin että voisi jutella naapurin kanssa. Parvekkeet voisivatkin toimia omakotialueen pihojen tapaan puolijulkisena alueena, jos niitä ei rajattaisi niin tiukasti. Toisaalta kokonaan avonainen parveke saattaa olla esimerkiksi musliminaiselle, jonka näkyvyyttä kulttuuri säätelee, käyttökelvoton. Sisäänvedetty parveke sijaitsee yksityisen ja julkisen tilan rajalla ja mahdollistaa yksityisyyden säätelyn esimerkiksi kaih-
timilla.

Kaikki haastatellut Jamilaa lukuun ottamatta pitivät asuntokohtaisia pihoja ihanteellisina. Puutarhanhoito tuntuu liittyvän läheisesti intialaiseen kaupunkikulttuuriin. Jamilan mielestä oma piha ei ole ajateltavissa Suomessa, koska täällä sen hoitoon ei ole saatavilla apua.

Parveke liittyy keittiöön, ruokailutilaan ja olohuoneeseen.

6.1 Asunnon ahtaus ja akustiset ongelmat

Yleisin asuntoon liittyvä ongelma maahanmuuttajilla on asunnon ahtaus. Tämä johtuu toisaalta tarjottavana olevien vuokra-asuntojen pienuudesta, toisaalta maahanmuuttajien valtaväestöön verrattuna suuresta perhekoosta. Pääkaupunkiseudulla suomalaisista asuu ahtaasti 22 %, mutta somalialaisista 80 %, vietnamilaisista lähes 70 % ja virolaisista ja venäläisistäkin näin asuu yli 40 %. Ahtaasti asumisen normina käytetään vähemmän kuin huone henkeä kohden, kun keittiötä ei lasketa huoneeksi. (Juntto 2005.) Tällä mittarilla haastatelluista vain Haroonin lapsiperhe kuului ahtaasti asuvien joukkoon. Asuinneliöitä haastatelluilla oli käytössään keskimäärin saman verran kuin kaikilla helsinkiläisillä, 33 neliötä henkeä kohden. Kuitenkin oman ilmoituksensa mukaan osa heistä koki jonkin verran ahtautta.

Ahtaasti asuminen lisää viihtymättömyyttä kotona ja kiristää perheen sisäisiä ihmissuhteita. Asunnon ahtaus voi myös alkaa symboloida elämän ahtautta, valinnan mahdollisuuksien puuttumista. Haastateltavien asuntojen ahtauden kokemukset tuntuvat liittyvän heidän yleiseen kotoutuneisuuteensa. Jamila, jolle kotoutuminen oli ollut vaikeinta, kokee asunnon ahdistavaksi, vaikka tilaa onkin sinänsä riittävästi yhdelle hengelle. Ahtauden tunne liittyy hänen mukaansa kerrostaloasunnon yleiseen rajallisuuteen. Asunnossaan hyvin viihtyvä Karimin taas ei pidä asuntoaan ahtaana, vaikka he käytännössä tarvitsisivat lisää tilaa. Tähän vaikuttaa hänen mukaansa asunnon joustava tilaratkaisu ja tilojen avoimuus. Parhaiten kotoutuneen Haroonin perheellä käy paljon vieraita kotonaan, ja olohuone ja keittiö ovat silloin kovassa käytössä. Vaikka vieraita tulee Intiasta, he eivät kaipa enempää tilaa, suurin osa ajasta vietetään yhdessä jutellen. Tilastollisesti heillä on kuitenkin ryhmän ahtain asunto, kolme huonetta kahdelle aikuiselle, lapselle ja vastasyntyneelle. Neliöitä heillä on käytössä 19 henkeä kohti.

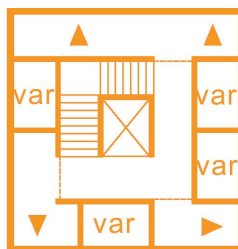
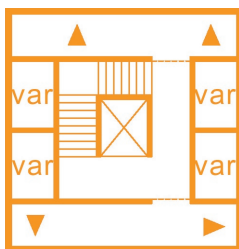
“In India its not a rule having a room for everyone, they share rooms, kids all sleep in one room. Maybe when kids grow up, they want more privacy and their own rooms. Now it’s fine. I don’t need more privacy, I want more interaction.”

Selvitysten mukaan suomalaiset kokevat maahanmuuttajat kerrostalossa äänekkäiksi asukkaiksi, jotka häiritsevät naapurisopua. Suuri osa koetusta metelistä on selitettävissä ahtaasti asumisella: jos esimerkiksi seitsemänlapsinen perhe asuu neljän huoneen asunnossa, on asunnosta kantautuva äänimäärä varmasti suuri. Monet maahanmuuttajaäidit ovat myös valittaneet pihalle menemisen hankaluutta. “Ei ole mitenkään tavatonta, että äiti on lasten kanssa koko päivän sisällä”, kirjoittaa Tiilikainen (2002). “Eräs kotiäiti kertoi, että hän laittaa lapset keittiön pöydän päälle istumaan ja avaa ikkunat niin että lapset saavat raikasta ilmaa.”

Jännittyneet suhteet naapureihin voivat eristää maahanmuuttajan luonnollisesta yhteydestä asuinympäristöönsä. “Kerrostalossa asuttaessa onkin tärkeää, että asumisen käytännöissä toimii tietty vastavuoroisuus paitsi asunnossa perheenjäsenten kesken, myös laajemmin talossa kaikkien asukkaiden tunnustamana käytäntönä”, toteavat Silvennoinen ja Huttunen (2002). Kullekin

asukkaalle kuuluu oikeus omaan rauhaan, ja vastuu toisten rauhan säilyttämisestä. Kollektiivinen rauhallisuuden tunne edesauttaa naapuruston sosiaalisuutta. Suurimpana positiivisten sosiaalisten suhteiden syntymisen esteenä voidaan pitää heikkoa ääneneristystä, mikä aiheuttaa naapurien elämän hallitsemattoman tunkeutumisen oman asunnon rauhaan. Yhteisöllisyyttä ei saa tyrkyttää yksityisyyden omimmalla alueella.

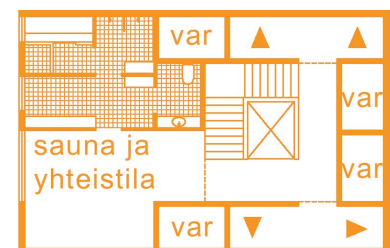
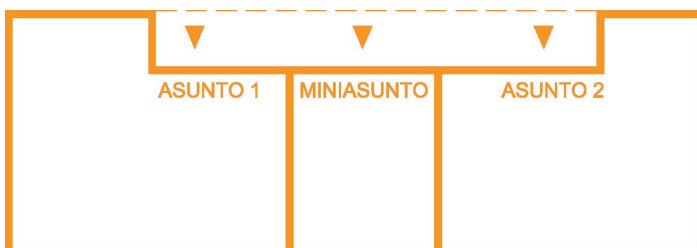
Monilapsiset perheet tarvitsevat pääkaupunkiseudun vuokra-asuntomarkkinoille lisää isoja perheasuntoja. Toinen ongelma on laajennettu perhemalli, jossa samassa taloudessa asuu isovanhempia tai muita sukulaisia. Silloin asunnon pohjaratkaisulta vaaditaan perheasuntoa suurempaa yksityisyyden hallintaa ja selkeämpää tilojen erottelua toisistaan. Samoin on tilanteessa, jossa perhe majoittaa kotimaastaan saapuvia vieraita asuntoonsa. Perhesidonnaisissa kulttuureissa vieraiden vastaanottaminen ja majoittaminen on itsestään selvyyttä. Asuintilojen mitoittaminen vierailujen varalle on kuitenkin monelle maahanmuuttajalle taloudellisesti saavuttamattomissa Suomen korkeiden asumiskustannusten johdosta. Taloyhtiön asukkaiden käytettävissä olevat pienet sivuasunnot olisivat joustava ratkaisu majoitusongelmiin. Muina aikoina asuntoa voitaisiin vuokrata esimerkiksi lyhytaikaisesti maassa työskenteleville ulkomaalaisille. Asuntojen sisäänkäynnit tulisi sijoittaa siten että miniasunnon käyttäminen sivuasuntona olisi luontevaa ja asuntojen välisestä liikenteestä porraskäytävässä ei tulisi muita asukkaita häiritsevää.

Porrashuoneen ytimenä julkinen liikennetila, sen ympärillä puolijulkiset asuntojen sisäänkäyntivyöhykkeet (sisäänkäynnit merkitty nuolella). Irtaimistovarastot sijoitettu asuntojen sisäänkäyntien yhteyteen.

Kahden asunnon väliin sijoitettu pien-asunto.

Talosauna, ja sen yhteydessä yhteinen oleskelutila liittyvät porrashuoneeseen.

6.2 Naapureiden kohtaamisia

”Asumismuoto vaikuttaa siihen, missä määrin kodin reviiri päättyy asunnon ulko-oveen ja millä tavoin asunto on yhteydessä ympärillä olevaan rakennettuun ympäristöön ja luontoon”, toteavat Silvennoinen ja Hirvonen (2002). Pientaloissa omassa hallinnassa oleva alue rajautuu selkeästi omaan pihaan. Pihojen välisen avoimen rajapinnan kautta on luontevaa luoda yhteyksiä ympäröivään sosiaaliseen ja rakennettuun ympäristöön, naapurustoon. Tyypillinen naapurien sosiaalisen kanssakäymisen muoto on juttelu rajan yli: kun molemmat pysyvät omassa tilassaan, kontakti ei muodostu liian tunkeilevaksi. Rajan ylittäminen, toisen tilaan astumiseen tarvitaan yleensä kutsu.

Kerrostaloissa vastaava huokoinen, puolijulkinen vyöhyke puuttuu. Naapureiden välinen raja, huoneistojen välinen seinä, ei mahdollista positiivista kontaktia naapureihin, vaan mahdollisesti syntyvät kontaktit ovat luonteeltaan negatiivisia: häiriöääniä naapurista. Koti ei kuitenkaan saisi rajoittua vain asunnon ulko-oven taakse, vaan sitä pitää pystyä laajentamaan lähiympäristöön. Kerrostalomuotoisessa asuntorakentamisessa olisi olennaista huolehtia julkisen ja yksityisen tilan välille muodostettavista puolijulkisista kohtaamispaikoista.

Maahanmuuttajat asuvat useimmiten juuri kerrostaloissa, mikä on pääkaupunkiseudulle tyypillinen asuntomuoto (Juntto 2005). Kotimaissaan monet ovat asuneet yksittäisissä tai kytketyissä pientaloissa, joissa elinreviiri on laajempi ja reviirien väliset rajat eivät ole niin jyrkkiä. Tämä voi osaltaan selittää heidän kokemaansa ahtauden tunnetta. Eräs haastateltu afrikkalaisnainen sanoi, että kerrostaloasunto ei voi olla koti. Koti tarkoittaa hänellä paikkaa tai oikeastaan aluetta, jossa voi viettää aikaansa päiväkausia. Kotiin hän laski kuuluvaksi asuintilojen lisäksi myös muun muassa ulkotilat. Haastatelluista intialaisista Jamila oli ainut, joka ei ollut käyttänyt lainkaan taloyhtiön yhteistiloja, oikeastaan hän ei tarkalleen tiennyt mitä niitä on. Hänestä kerrostaloasunnon rajallisuus tuntui ahdistavalta. Oikeanlaiset, helposti saavutettavat yhteistilat voisivat avata hänen kokemaansa asunnon rajallisuutta.

Pääkaupunkiseudulla kerrostalot ovat kooltaan suurempia kuin muussa maassa. Pienissä, alle 25 asunnon kerrostaloissa sijaitsi pääkaupunkiseudun kerrostaloasunnoista vajaat 30 %, keskiuurissa, 25 - 49 asunnon taloissa 40 %. Suurissa, vähintään 50 asunnon taloissa oli noin kolmannes asuinkannasta. Muualla maassa 45 % asunnoista sijaitsi pienissä kerrostaloissa, yli 40 % keskiuurissa, ja suurissa kerrostaloissa noin 10 %. (Strandell 2005.)

Yhteisöllisyys vaihtelee talotyyppin mukaan. Naapureiden kanssa ilmoitti juttelevansa päivittäin noin 50 % pari- ja rivitaloasukkaista ja 30 % kerrostaloasukkaista. (emt.) Kerrostalon asuntomäärän voidaan olettaa vaikuttavan sosiaalisten suhteiden luonteeseen. Kun naapureita on paljon, ovat suhteet heihin luonteeltaan pinnallisia. Mitä suurempi kerrostalo, sitä vaikeampaa on tunnistaa vastaantulevat ihmiset joko talossa asuviksi tai ulkopuolisiksi. (Silvennoinen, Huttunen 2002.) Rapoportin (1977) mukaan kaupunkimaisessa ympäristössä epämieluisaksi koettu tiiviys ei niinkään johdu väkimäärästä per pinta-ala, vaan eri ihmisten kohtaamisista ja kohtaamisten laadusta. Mitä vähemmän kontakteja, sen miellyttävämpää kanssakäyminen on. Tästä syystä olisi olennaista pilkkoa suuret kerrostaloyhtiöt pienemmiksi asumisyksiköiksi.

”Minä en voi kuvitella että asun talossa jossa on yli kymmenen naapuria eikä meidän välissä ole yhtään suhdetta muuta kuin aamutervehdys joidenkin kanssa ja nämä ovat itse ulkomaalaisia tai ovat tutustuneet ulkomaalaisiin. Kun otin yhteyttä perheeseeni Jordaniassa ja kerroin tästä, että olen asunut talossa yli kaksi vuotta enkä tunne ketään, heille oli mahdollonta kuvitella että suomalaiset elävät näin” (Huttunen 2002, 87).

Kerrostalojen porrashuoneet pyritään kustannussyistä asuntorakentamisessa suunnittelemaan mahdollisimman pieniksi. Tällöin niistä muodostuu lyhytaikaisen läpikulkemisen paikkoja, joista puuttuvat luontevat kohtaamispaikat lähimpien naapureiden välillä. Joissain uusissa kaavoissa tähän liian pienien porrashuoneiden ongelmaan on jo otettu kantaa sallimalla kerrosalan ylitys porrashuoneiden osalla. Tämä antaisi mahdollisuuden kohtaamispaikkojen muodostumiseen. Tilan haltuunotto kuitenkin yleensä vaatii sen jonkinlaista merkitsemistä. Tähän voisi riittää esimerkiksi asukkaiden hankkima penkki istuskelua varten tai paikan viihtyisyyden parantaminen viherkasveilla. Porrashuoneita koskevat palomääräykset kuitenkin estävät sen kalustamisen. Suurissa kerrostaloissa porrashuoneen jakaminen kaikkien yhteiseen kulkutilaan ja muutaman asunnon yhteiseen välitilaan voisi olla ratkaisu tähän ongelmaan. Myös porraskäytävän turvallisuuteen täytyy kiinnittää erityistä huomiota. Tilan haltuunotto, sen tunteminen omaksi, lisää sosiaalista kontrollia ja toimii siten rasististen hyökkäysten ennaltaehkäisyä.

6.3 Talopesula ja -sauna

Taloyhtiöitä hallinnoivien viranomaisten mukaan yksittäisistä taloyhtiöiden yhteistiloista kaikkein eniten ongelmia valtaväestön ja maahanmuuttajien kerää talopesula. Pesutuvan käyttö on ongelmallista – ei osata varata aikaa, käyttää oikeina aikoina, kertovat asuinkiinteistöjen isännöitsijät. (Pärty-Äyräväinen 2002) Ongelma johtuu osittain puutteellisesta tiedottamisesta, mutta liittyy osaltaan myös monilapsisten maahanmuuttajaperheiden tavallista suurempiin pyykkimääriin. Joissain taloyhtiöissä suuret pyykkimäärät ovat heittäneet jopa epäilyjä siitä, että perheenäidit pesisivät pesuloissa toisten pyykkejä. Myös saunavuorojen varauksessa on esiintynyt ongelmia. Pääkaupunkiseudulla vuokra-asuntoja hallinnoivaan Y-säätiöön tulee paljon valituksia saunan käytöstä väärinä aikoina. (Pärty-Äyräväinen 2002.)

Suurissa taloyhtiöissä ongelmia lisää naapureiden tuntemattomuus. Sekä likapyykin käsittely että saunominen ovat hyvin intiimejä toimenpiteitä. Tästä syystä uusissa suomalaisissa asunnoissa toiminnot pyritään sijoittamaan asunnon sisäpuolelle. Märkätilojen rakentaminen on kuitenkin kallista muihin asuintiloihin nähden, joten ne pyritään rakentamisessa minimoimaan. Asuntosauvoja pidetään välttämättöminä varusteina, mutta usein ne ovat liian pieniä, ja jäävät vajaakäytölle. Pyykkihuolto muutenkin ahtaissa asunnoissa taas on hyvin ongelmallista. Tilaa on liian vähän, ja asunnon kuivattaminen vaatii erittäin hyvää ilmanvaihtoa, ettei kosteutta kertyisi liikaa.

Kaikki haastatellut kaipaavat Intiasta välitöntä sosiaalisuutta naapurustossa. Jeeta ei ole löytänyt keinoa lähestyä naapureitaan, Jamila pitää heitä epäystävällisinä ja Karim tuntee poikkeavansa liikaa naapureistaan löytääkseen mitään yhteistä. Sosiaalinen Haroon tuntee asian tuttaviansa kautta, ja pukee sen tilalliseksi ongelmaksi. Taloyhtiön yhteistilat, olohuoneen tapaiset oleskelutilat auttaisivat naapureihin tutustumiseen.

"A common, very accessible sauna would be better. It's also a way to communicate. In sauna people speak much more. A community thing, the hall could be like living room, where you can sit and talk." (Haroon)

Taloyhtiöissä pitäisi löytyä eriasteisen intiimiyden paikkoja. Yksityisyys ei välttämättä tarkoita erillisyyttä, vaan hallittua kanssakäymistä rajallisen ihmisjoukon kanssa. Talosaunojen ja pesuloiden ei pitäisi suurissa taloyhtiöissä olla kaikille yhteisiä. Asuntokohtaisten saunojen ja pyykinpesutilojen vaihtoehdoksi voisi suunnitella yhteisiä tiloja, joiden määrä suhteutettaisiin asuntojen määrään. Silvennoisen ja Huttusen (2002) tutkimuksessa selvisi myös suomalaisten kerrostaloasukkaiden toive riittävästä määrästä pesutupia. Oman vuoron varaamisen helppous on edellytys yhteisen pesutuvan käytölle.

Haastatelluista Karim oli käyttänyt edellisessä asunnossaan talopesulaa. Nykyään he käyttivät kuivaushuonetta aktiivisesti ja pitää sitä tärkeänä. Muut haastateltavat olivat onnistuneet hoitamaan pyykkihuollon asunnossaan.

7.1 Asuinalueen toiminnot tukevat perheen toimintaa

Maahanmuutto vaikuttaa perheiden sisäisiin roolijakoihin monilla eri tavoin. Perhe ja yksilö joutuvat jättämään taakseen yhteiskunnallisen asemansa. Perheen isä saattaa menettää roolinsa perheensä elättäjänä. Suvun apu kotitöiden hoitamisessa ja lasten kasvattamisessa on voinut olla kotimaassa tärkeässä asemassa, nyt kaikki tehtävät jäävät vanhemmille.

Yksi perheenjäsenten väliseen roolijakoon vaikuttava tekijä on eritahtinen kotoutuminen "Eritahtinen kotoutuminen perheenjäsenten välillä muuttaa tai vääristää perheenjäsenten välisiä vuorovaikutus- ja valtasuhteita. Eritahtinen kotoutuminen on ilmeistä esimerkiksi parisuhteissa, joissa toinen puoliso on muuttanut maahan selvästi aiemmin kuin toinen tai ns. kahden kulttuurin perheissä, joissa toinen puoliso on etnisesti suomalainen. Toisen suurempi kosketuspinta yhteiskuntaan ja sen sosiaalisiin verkostoihin, parempi kielitaito ja yhteiskunnan tuntemus saattaa puoliset keskenään epätyytyttävään valta-riippuvuus-suhteeseen." (Alitorppa-Niitamo 2005.)

Lasten kouluunmeno on yksi eritahtisen kotoutumisen aiheuttaja perheissä. Lasten kielen oppiminen ja sopeutuminen valtaväestöön ovat sinänsä hyvin positiivisia asioita, mutta ongelma syntyy jos vanhemmat puolestaan jäävät esimerkiksi työttömyyden takia eristyksiin. Lasten oikeus huolettomaan lapsuuteen vaarantuu, jos he joutuvat perheessä kotoutumisen suhteen vetovastuuseen. Vanhemmat taas menettävät auktoriteettiasemansa, mikä johtaa ongelmiin lasten kasvatuksessa. (Alitorppa-Niitamo 2005).

Perheen säilyminen toimivana on erityisen tärkeää kotoutumisen kannalta. Siksi myös rakennetun ympäristön tulee tukea perheen toimintaa. Kaikille perheen jäsenille tulee löytää yhteys ympäröivään yhteiskuntaan. Lapsille suunnattujen toimintojen lisäksi myös vanhemmille tarjottavat palvelut ja toimintamahdollisuudet asuinalueella ovat tämän suhteen olennaisia. Osallistuminen sosiaalisiin verkkoihin, joissa kommunikaatio tapahtuu elämismaailman ehdoilla, on tärkeä osa maahanmuuttajien integraatiota. Tällaisen osallistumisen paikkoja ovat vapaa-ajan kokoontumisaikat, kuten kahvilat ja ravintolat, kävelykatu ja erilaiset liikunta- ja harrastuspaikat, toteaa Hynynen (2002).

7.2 Piha

Kaikki haastatellut pitivät Suomessa asumisen hyvänä puolena luontoa ja ulkona oleskelu- ja liikkumismahdollisuuksia. Intian suurkaupungit ovat hyvin tiiviisti rakennettuja. Karim kertoi että hänen kotikaupungissaan ei ole yhteisiä paikkoja, aukioita tai puistoja, joissa voisi oleskella tai paikkaa minne lähteä ulos kävelylle. Pihan käyttö on kuitenkin jäänyt haastatelluilta lapsettomilta vähäiseksi. Taloyhtiöiden pihoilta ei oikein tunnu löytyvät paikkoja aikuisille. Sen sijaan he ovat löytäneet puistot, rannat ja urheilukentät. Jeetan mukaan hänen edellisen asuntonsa paras puoli oli sen vieressä sijaitseva kenttä, jossa hän opetteli talvella luistelemaan.

Haroonin lapsiperhe sen sijaan käyttää pihaa ahkerasti. Lasten leikkien lisäksi heidän edellisen taloyhtiönsä pihalla oli järjestetty grillijuhlia, joihin he olivat osallistuneet, ja niiden kautta he olivat tutustuneet naapureihinsa ja kotoutuneet asuinalueelleen.

"The young people also used to interact. There was a barbeque place in the yard. We used to go there. Too much of spices, they said, but we used to go there..." (Haroon)

Kerrostalon piha on puolijulkinen tila, joka voi parhaimmillaan muodostaa eräänlaisen kodin jatkeen, missä vietetään aikaa ja tavataan muita talon asukkaita. Silvennoisen ja Huttusen (2002) mukaan elämänvaihe ja ruokakuntatyyppi määrittävät vahvasti sitä, missä määrin asukkaalla on intressejä pihan käyttöön. Lapsiperheistä käytti pihaa selvästi suurin osuus, joka kolmas. He olivat myös tyytymättömiä pihaansa. Tutkimuksessa monet viettäisivät enemmän aikaa pihalla, jos se olisi viihtyisämpi. Muiden kuin lapsiperheiden pihan käyttöä rajoittaa luontevien oleskelupaikkojen puute. Piholle kaivattaisiin suojaisia, auringon kierron kannalta edullisia istuskelupaikkoja, grillikatoksia, suojaa katseilta. (emt.)

Piha on julkinen tila, jossa viihtyisyyden ja toiminnallisuuden lisäksi olennaista on näkyvyys, läsnäolo, ja niiden herättämät reaktiot. Maahanmuuttajien kohdalla nämä asiat korostuvat. (Huttunen 2002) Hyväksytty läsnäolo julkisessa tilassa kertoo henkilön yhteiskunnallisesta asemasta. Esimerkiksi alkoholisoitunut henkilö on yleensä epätoivottu julkisilla paikoilla, vaikkei hän aiheuttaisikaan häiriötä. Tilajärjestelyillä tuotetaan ja ylläpidetään käsityksiä asukkaista, kirjoittaa Saarikangas (2002). Asuinympäristön tilajärjestelyt säätelevät ihmisten liikkumista tilassa, ja mahdollistetaan tai estetään sosiaalisia ja fyysisiä kohtaamisia ja suhteita.

Tasa-arvoisessa yhteiskunnassa julkinen tila kuuluu kaikille. Julkisessa tilassa oleskeluun liittyy kuitenkin kulttuurikäytäntöjä, jotka voivat poiketa vahvasti omistamme. Musliminaiset kaipaivat ulkona oleskeluun suojaisia paikkaa, jossa he olisivat suojassa katseilta. Toisaalta suomalaiset auringon palvojat saattavat tietämättään loukata muslimia vähäpukeisuudellaan. Oman tilan hallinta heikkenee tässäkin tapauksessa, todennäköisesti molemmin puoleisesti. Kysymys on julkisen ja yksityisen tilan välisen rajan muodostamisesta. "Julkisen ja yksityisen raja on kulttuurisesti spesifi ja historiallisesti muuttuva", toteaa Keränen (1995). Kulttuurien sisäiset koodit määrittävät rajaa, mutta määrittäminen ei ole pysyvä, vaan muuttuu ajan ja ympäristön mukana.

Erilaisten yksityisten ja puolijulkisten tilojen muodostaminen pihalle on tärkeää pihan käytön kannalta. Tilajaon selkeys antaa pelisäännöt kohtaamisille joissa kenenkään identiteetin rajoja ei rikota. Kohtaamismahdollisuudet valtaväestön ja maahanmuuttajien välillä taloyhtiöissä ja asuin-alueilla voivat ennaltaehkäistä erilaisista tottumuksista syntyvää kitkaa, toteaa Alitorppa-Niitamo (2005). Pihan suunnittelussa tulisi ottaa huomioon eri-ikäiset lapset, ja heidän lisäksi myös eri-ikäiset aikuiset.

7.3 Asuinalueen yhteiset tilat

Erilaisin tilajärjestelyin on mahdollista helpottaa maahanmuuttajaperheiden ulkoilua ja sen kautta sosiaalisten siteiden syntymistä asuinalueella. Karim kiinnittää huomiota hissien ja portaiden turvallisuuteen lapsen liikkumisen kannalta. Lisäksi hänestä olisi hyvä, jos sisäänkäynnissä olisi paikka likaisille kengille. Talokohtaisten tilojen lisäksi maahanmuuttajilla on erityistarpeita, joita voitaisiin ottaa huomioon laajemmassa suunnittelussa. Erilaisten toimintamahdollisuuksien luominen kodin lähialueelle tukee kotona olevien perheenjäsenten sosiaalisten suhteiden luomista, ja vähentää perheenjäsenten eriaikaista kotoutumista. Kotona lapsiaan hoitavat äidit tarvitsevat kokoontumistilaa, missä he voisivat tavata toisiaan. Asukaspuistoissa ja avoimissa päiväkodeissa maahanmuuttajaäidit voidaan ottaa toiminnoissa huomioon. (Alitorppa-Niitamo 2005)

Haroon kertoo intialaisen yhteisön kokoontumisista, joissa perheet lapsineen viettävät aikaa yhdessä ruokaa laittaen ja syöden. Heidän on ollut vaikea löytää sopivia tiloja tähän tarkoitukseen. Heidän täytyy lähteä melko kauas löytääkseen tällaisen tapaamispaikan. Hänen mielestään niitä pitäisi olla enemmän, yksi 200 asuntoa kohden.

Myös eri kulttuureihin liittyvien juhlien järjestäminen vaatii sopivia tiloja. Esimerkiksi somalihäät vaativat suuren tilan jopa sadalle tai kahdellesadalle ihmiselle, ja riittävän suuren keittiön tarjottavan ruoan valmistusta varten. "Häiden järjestelyjen ongelmana voi olla diasporassa myös se, että juhlien tarkka ajankohta saattaa selvitä vasta pari viikkoa aikaisemmin toisesta maasta tulevan puolison viisumijärjestelyistä johtuen. Suomalaiset sen sijaan pystyvät yleensä suunnittelemaan hänsä ja varaamaan hääpaikan hyvissä ajoin." (Tiilikainen 2002.) Asukkaiden yhdessä hallinnoima korttelitalo, joka sijaitisi siten että juhlatilaisuudet eivät häiritsisi naapurustoa, olisi sopiva ratkaisu ongelmaan.

Asuinalueelta olisi hyvä löytyä myös muita asumispalveluita. Haastatellut kaipasivat Intiasta kotitalouspalveluita. Erilaiset asumispalvelut ovat tulossa ajankohtaisiksi myös valtaväestön vanhenemisen myötä.

"I don't think I could live in omakotitalo in a country like Finland. In India you have so much help; you can get a gardener, or domestic help to do the cleaning." (Jamila)

8.1 Kulttuurinen huomioonottaminen ja joustavuus

Koko asuntotuotannon kattava normitus yksittäisten erityisryhmien tarpeiden mukaan ei ole vastaus asuntojen erilaistumiseen. Sen sijaan asunnon muunneltavuus palvelee yksilöllisiä tarpeita, liikuntaesteisten erityisvaatimuksia ja myös maahanmuuttajia, jotka omassa kulttuurissaan ovat ehkä tottuneet jäsentämään tiloja toisin. Jos asunnot rakennetaan muunneltaviksi, ei asumisen tarpeita tarvitse etukäteen yksityiskohtaisesti määritellä, toteaa Tiuri (1997). Muunneltavassa asunnossa asukas voi muokata asuntoa vastaamaan tarpeitaan ja muuntuvia elämäntilanteita.

Joustavinkin asuntoratkaisu on kuitenkin monien muuntumattomien tekijöiden rajaama. Tästä syystä asuntosuunnittelussa erilaisten projektikohtaisten viitekehyksien asettaminen, erilaisten asukasryhmien tunnistaminen ja heidän kokemustensa tarkempi erittely on tärkeää. Asuntotuotannon tulisi seurata markkinoiden kysyntää, ja rakentamista säätelevien lakien ja viranomaistahojen tulisi olla riittävän taipuisia, jotta se olisi mahdollista. Normien sijaan erilaiset asuntotuotannon laatua ohjailevat järjestelmät voisivat olla tähän sopivampia. Tiukkojen kaavamääräysten sijaan kuntien voimavarojen sijoittaminen rakennusvalvonnan resursseihin ja laadunvalvonnan keinovalikoimaan voisi olla yksi ratkaisu.

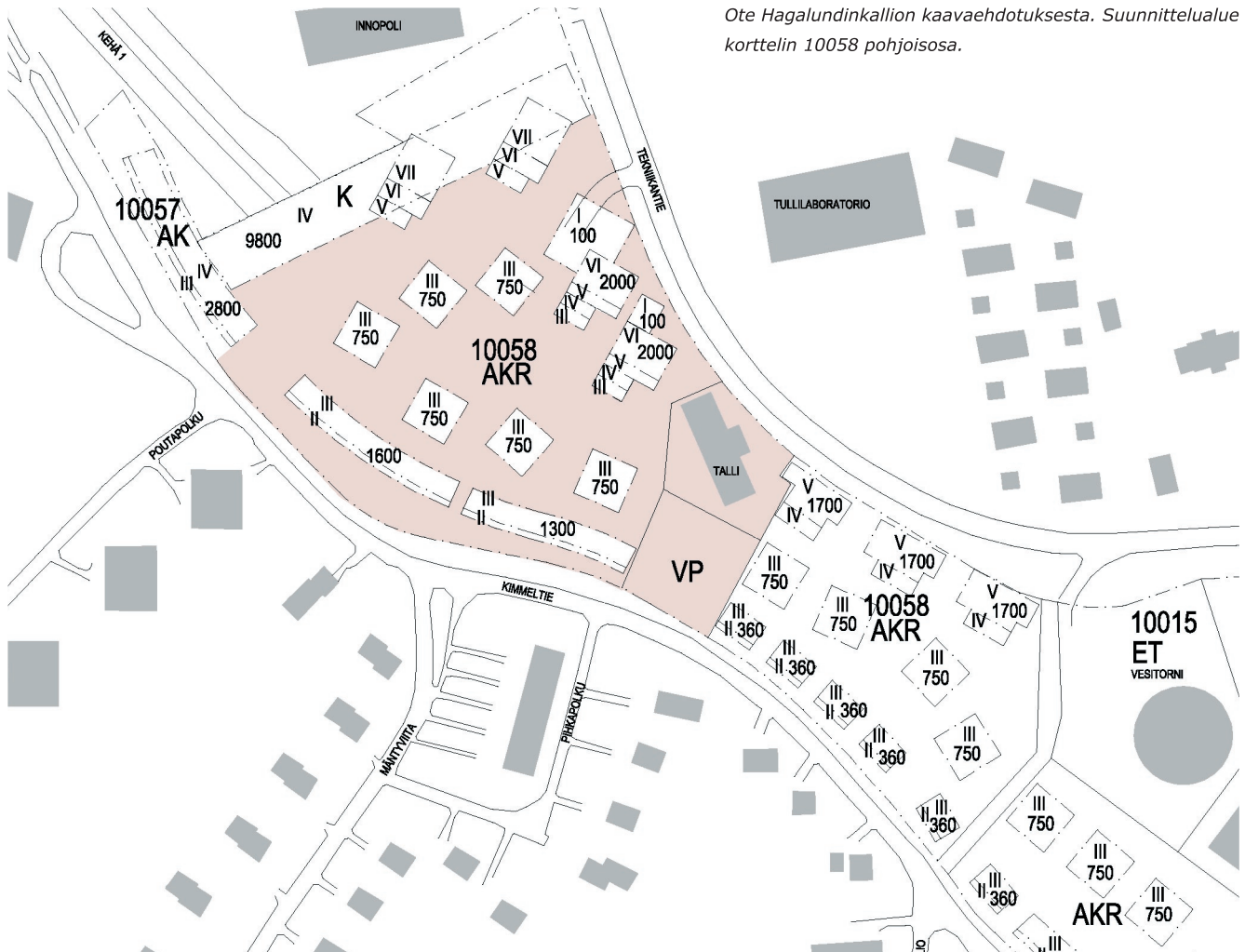
Hagalundiin sijoittuvan suunnitelman lähtökohtana on toisaalta intialaiselta viiteryhmittä saatu käsitys heidän kulttuurisista tarpeistaan, toisaalta kulttuurinen joustavuus. Vaikka ratkaisujen pohjalla on haastatteluissa esiin nousseet tarpeet, ei voida ajatella että asuinalue suunniteltiin pelkästään yhdelle maahanmuuttajaryhmälle. Kotoutumisprosessissa tilojen haltuunoton kannalta kulttuurinen huomioonottaminen on tärkeää. Yhtä olennaista on eri etnisten ryhmien sekoittuminen ja kohtaamiset. Asuinalueen kannalta taas tulevaisuus on arvaamaton, emme tiedä millainen väestö siellä myöhemmin tulee asumaan.

8.2 Suunnittelualue

Hagalundinkallion kaavaehdotuksessa (Espoon kaupunkisuunnittelukeskus 7.2.2005) ehdotetaan Kehä 1:n tunneloimista välillä Kalevalantie ja Tapiolantie ja vapautuvan maa-alueen käyttämistä asunto- ja työpaikkarakentamiseen. Yhteensä asemakaava-alueelle on osoitettu uutta rakennusoikeutta 86 480 km², josta asuinrakennusoikeus 38 660 k-m², liike- ja toimistorakennusoikeus 40 820 k-m² sekä toimitilarakentamisen oikeus 7 000 k-m².

Keskeinen, tunneloitava alue muodostaa oman kaupunkikuvallisen kokonaisuutensa kahden erilaisen kaupunginosan väliin ja tasoittaa sitä toiminnallista, mittakaavallista ja korttelirakenteen eroa, mikä Itäkartanon ja Otaniemen alueiden välillä on. Uusi alue muodostaa hienovaraisen rajan Itäkartanon suojelualueelle, ympäristön monikerroksisen ja arvokkaan kulttuurisen perinteen säilymistä tuetaan suojelumääräyksillä. (Espoo 7.2.2005.)

Ote Hagalundinkallion kaavaehdotuksesta. Suunnittelualue korttelin 10058 pohjoisosa.

Suunnitteluratkaisussa yhteistä korttelipihaa on kasvatettu ja rakennusmassoja muotoiltu tilaa paremmin rajaaviksi.

Alueen keskeinen kortteli 10058 on kaavassa merkitty asuinkerros- ja rivitalojen korttelialueeksi. Tapiolan Itäkartanon herkän asuinrakentamisen ja Otaniemen tutkimus- ja opetustoiminnan komeiden punatiilirakennusten mittakaavallisen eron sovittamiseksi asuinrakennukset vaihtelevat Kimmeltien 2-3 kerroksisesta rivitalonauhasta Tekniikantien 5-6 kerroksiin kerrostaloihin. Korttelin sisäosassa mittakaavaa sovittavat kolmekerroksiset pistemäiset pienkerrostalot tai kaupunkivillat. Kortteli jakaantuu kahteen osaan. Keskellä aluetta sijaitsee Hagalundin kartanon tiilirakenteinen talli, joka on suojeltu.

Alueelle ei rakenneta uusia katuja ajoneuvoliikenteelle. Alueen pysäköinti on tarkoitus toteuttaa yhteisenä maanalaisena pysäköintilaitoksena, jonne on ajoyhteydet Tekniikantieltä ja Kimmeltieltä. Kevyenliikenteen reitit suunnitelmassa ovat keskeisessä asemassa. Koska tarkoituksena on yhdistää Otaniemi ja Tapiola elinvoimaiseksi kokonaisuudeksi, yhteydet alueen poikki ovat olennaiset. Poikkisuuntaisten raiteiden lisäksi alueen läpi kulkeva pitkäsuuntainen raitti kokooa alueen toiminnalliseksi kokonaisuudeksi.

Tämän työn suunnittelualueeksi valikoitui korttelin 10058 pohjoisosa. Tekniikantien varrelle on kaavassa ehdotettu kahta 2 000 k-m² kuusikerroksista kerrostaloa, joiden ensimmäisessä kerroksessa voi sijaita liiketiloja ja päiväkotia. Toista taloista on alustavasti kaavailtu kaupungin vuokrataloksi.

Kimmeltien mukaisesti mutkitteleva rivitalonauha on aluetta rajaava ja sitova aihe. Siihen suunnitelmassa ei ole puututtu. Sen sijaan korttelin keskellä sijaitsevat pistemäiset pienkerrostalot tekevät korttelin piha-alueista vaikeasti hahmotettavan ja tilallisesti epähierarkkisen. Monikulttuurisuuden kannalta piha-alueiden tilahierarkia puoliyksityisistä tiloista julkisiin tiloihin on tärkeässä asemassa. Tästä syystä suunnitelmassa pistetalojen sijaan on ehdotettu tilaa paremmin jakavia puikkomaisia taloja.

Kaavassa isot kerrostalot ovat massaltaan porrastettu kolmesta kuuteen kerrokseen. Tämä mahdollistaa yläkerroksien asunnoille isot kattoterassit. Myös tämä ratkaisu on luonteeltaan yksityisyyttä korostava. Suunnitelmassa alueelle on haettu ennemminkin pakottoman yhteisöllisyyden luonnetta. Tilallisesti avara korttelipiha, jossa on paljon vaihtoehtoisia kulkureittejä, on samanaikaisesti yhteisöllinen ja yksityisyyden mahdollistava ratkaisu. Tästä syystä piha-aluetta on laajennettu vähentämällä rakennusten lukumäärää ja keskittämällä kerrosalaa.

Ratkaisulle on löydettävissä perustelut myös Tapiolan perinteisestä rakenteesta. Vaikka rakentaminen Tapiolassa on melko pienimittakaavaista, eivät korkeatkaan rakennukset ole alueelle vieraita. Auerakenteen väljyys ja rakennusten huolellinen mutta rento sijoittelu maastoon tekevät rivitalojen ja kerrostalojen yhteispelistä luontevan. Mittakaavan sovittamisen tekee riittävä vapaa tila. Suuret korttelipihat ovat alueelle luonteenomaisia, pihat ovat yhteistä tilaa ja erilaisten reittien käyttäminen on tapiolalaisille tyypillistä. Maastomuodot, kasvillisuus ja erilaiset kevyet rakenteet rajaavat julkisesta tilasta pienempiä viihtyisiä sopukoita, jotka ovat helposti haltuunotettavia; kuka tahansa pystyy tekemään niistä hetkellisesti yksityisiä tiloja.

8.3 Kerrostalot

Suunnitelman huoneisto-ohjelmassa on laaja valikoima erikokoisia asuntoja. Espoon vuokra-asuntomarkkinoilla on pulaa isoista asunnoista, Otaniemessä taas on tarve tutkijahotellihuoneille. Viiteryhmän intialaisille perheille ominaista ei ole suuri lapsiluku, mutta perheille tulee vierailijoita Intiasta, ja moni haaveilee omien vanhempiensa tuomisesta maahan. Suunnitelmassa tutkijahuoneet on sijoitettu normaalikokoisten asuntojen sekaan. Ratkaisulla saavutetaan kaksi etua; lyhytaikaisesti maassa työskenteleville tarjotaan vaihtoehtoinen majoitusratkaisu jossa pääsee tutustumaan maan asuinoloihin, tutkijahuoneet palvelevat toisaalta myös talon vakituisia asukkaita silloin kun heidän tilantarpeensa kasvaa.

Vuokrataloissa, joissa asuu suuria maahanmuuttajaperheitä, on havaittu asuntojen ahtauden purkautuvan osittain porrashuoneisiin. Myös ratkaisu, jossa vierekkäiset asunnot ovat saman perheen käytössä, aiheuttaa painetta porrashuoneeseen. Suunnitelmassa ongelmaa on lähdetty purkamaan siten, että porrashuone jakautuu eri vyöhykkeisiin. Porrashuoneen tehtävä poistumistienä estää sen sisustamisen ja haltuunoton. Suunnitelmassa isojen kerrostalojen porrashuone on jaettu julkiseen liikennettimeen ja puolijulkisiin sisäänkäyntivyöhykkeisiin. Asunnot saavat etutilan, jota on mahdollista personoida itsensä näköiseksi, ja joka mahdollistaa sivuasuntojen luontevan käytön, ilman että poistumisosaston tehtävä vaarantuu. Suuren kerrostalon anonymiteetti vähenee ja naapurusten välinen sosiaalinen kontrolli parantuu.

Kerrosalan keskittäminen mahdollistaa yhteistilojen rakentamisen. Hagalundinkallion kaavassa porrashuoneiden 15 neliön ylittävä osa ja asumista palvelevat varastot ja yhteistilat sallitaan rakennettavan rakennusoikeuden lisäksi. Perinteisesti taloudellisesti tehokkaassa rakentamisessa yhteistilat on minimoitu, koska sallittu rakennusoikeus on haluttu realisoida mahdollisimman tehokkaasti myytäväksi asuinneliöiksi. Kun yhteistilat saadaan rakentaa rakennusoikeuden päälle, on taloudellisuuden mittarina ennemminkin yhteistilojen käyttöarvo, kuinka paljon niillä saadaan asunnoille lisäarvoa, toisin sanoen millä hinnalla ne voidaan myydä.

Suunnitelmassa asuntojen irtaimistovarastot on tuotu asuntojen sisäänkäyntien yhteyteen. Tämä lisää varaston käytettävyyttä ja samalla tuo lisänsä sisäänkäyntien puolijulkisen tilan muodostamisessa. Kerrostalossa talosaunat korvaavat asuntokohtaiset saunat. Maahanmuuttajien kohdalla sauna ei ole välttämätön asuntovaruste, mutta laadukas ja tilava talosauna voi olla myös monelle suomalaiselle mieluisempi vaihtoehto. Talosaunoja on kaksi taloa kohden, ja ne on sijoitettu siten että ne ovat kaikista asunnoista enintään yhden kerroksen päässä. Saunan yhteyteen on suunniteltu oleskelutila ja parveke, jotka mahdollistavat saunojen yhteisöllisemmänkin käytön.

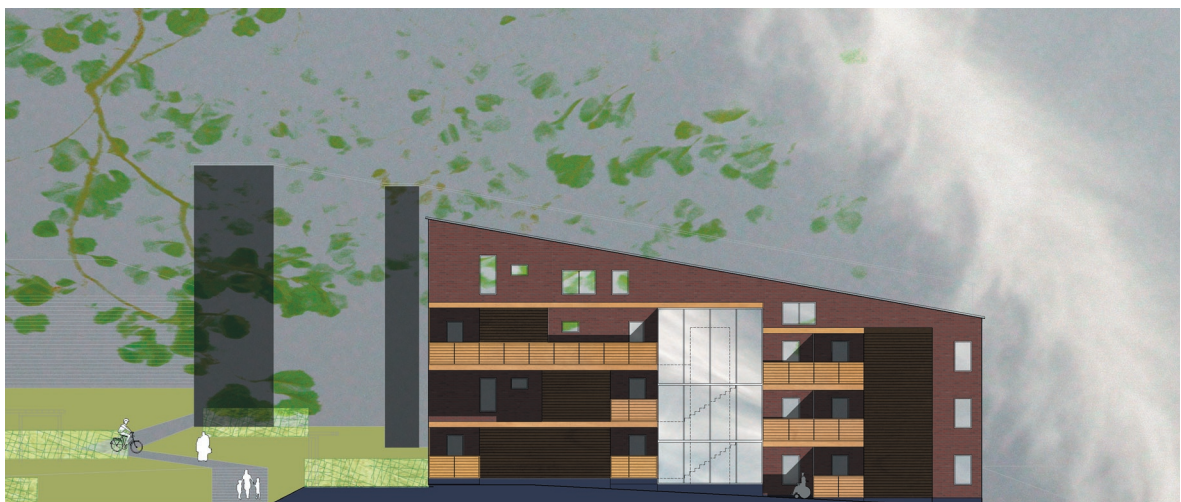
Pesula on monelle maahanmuuttajalle tärkeä yhteistila. Jos maassa asuminen ei ole vakiintunutta, ei oman pesukoneen ostaminen ole välttämättä järkevää. Varsinkaan tutkijahotellihuoneita ei kannata mitoittoa pesukoneille. Lisäksi monilapsisen perheen pyykkimäärä on niin suuri, että sen huoltaminen asunnossa ei ole kohtuullista. Saunan ja pesulan lisäksi kerrostaloon on suunniteltu pieni kuntosali. Varsinkin maahanmuuttajanaisille, jotka ovat hyvin sidottuja kotiinsa, ja joiden yksityisyyden säätely on tarkkaa, tämä voi olla tervetullut lisä. Myös kiireisten uraiahmisten liikkumismahdollisuuksien tärkein ominaisuus on saavutettavuus.

8.4 Pienkerrostalot

Pistemäisten pienkerrostalojen sijaan suunnitelmassa esitetään puikkomaisia rakennuksia. Massansa puolesta ne voisivat olla rivitaloja, mutta se ei ole perusteltua, kun Kimmeltien varrella on kaavassa jo rivitaloja ja Hagalundin alueelle kaivataan erityisesti hissillisiä taloja. Kolmekerroksisten hissitalojen toteuttaminen on taloudellisesti hankalaa, myytäviä neliöitä hissiä kohden tulee liian vähän. Suunnitelman talot ovat kaavan 750 k-m² sijaan 950 k-m², mikä parantaa tilannetta hieman.

Yhdistettäessä tarve sisäänkäyntien yksityisyydelle, irtaimistovarastojen sijaitsemiselle sisäänkäyntien läheisyydessä, kapea runkosyvyys ja hissitalo, syntyi suunnitteluratkaisu, joka on ikään kuin hajotettu luhtitalo. Asuntojen syöttötapa on sama kuin luhtitalossa, mutta yhden käytävän varrella ei ole useita asuntoja, vain yksi. Asuntojen sisäänkäynnit toimivat samalla asunnon ulko-oleskelutilana, joten erillisiä parvekkeita ei tarvita. Luhtikäytävien asunnot ovat perheasuntoja ja porraskäytävän yhteydessä on myös tutkija-asunnoiksi sopivia pientasuntoja. Tässä talotyypissä asuntoihin liittyy asuntosauvat. Yhteisöllisyys toteutuu rakennusten välisellä pihalla. Kahden rakennuksen sisäänkäyntisivut ovat vastakkain, mikä lisää sosiaalista kontrollia sekä sisäänkäynneillä että pihalla. Piha rajautuu selkeästi omaksi alueekseen, mutta yhteys yhteiselle korttelipihalle on suora. Lasten leikkipaikat ovat hyvin valvottuja, aikuisten oleskelualue sijaitsee taas hieman sivussa katseilta, mutta on kaikkien saavutettavissa.

Rakennusten massa porrastuu rinteeseen antaen sille pienimittakaavaisemman ilmeen. Rivitalojen puoleisesta päästään rakennukset ovat kolmekerroksisia, niiden räystäslinja liikkuu samoilla korkeuksilla kuin rivitalojenkin. Myös kattokulma on sama kuin rivitaloissa, mutta katonlape on talon pituussuuntainen, joten toisesta päästään talot ovat neljäkerroksisia, kasvaen kohti kerrostalojen mittakaavaa.

KÄYTETTY RAKENNUSOIKEUS TALO A	
Päiväkoti	230.0 m2
Asuinkerrosala 2 krs	455.0 m2
Asuinkerrosala 3 krs	427.0 m2
Asuinkerrosala 4 krs	412.0 m2
Asuinkerrosala 5 krs	433.0 m2
Asuinkerrosala 6 krs	283.0 m2
Porrashuone 15 m2/krs	90.0 m2
	2330.0 m2
LISÄKSI	
Porrashuone 15 m2 ylittävältä osin	376.0 m2
Ulkoiluvälinevarasto	98.0 m2
Talosaunat	90.0 m2
Pesula	24.0 m2
Kuntosali	23.0 m2
Irtaimistovarastot	102.0 m2
	713.0 m2
KÄYTETTY RAKENNUSOIKEUS TALO B	
Asuinkerrosala 1 krs	310.0 m2
Asuinkerrosala 2 krs	455.0 m2
Asuinkerrosala 3 krs	427.0 m2
Asuinkerrosala 4 krs	412.0 m2
Asuinkerrosala 5 krs	412.0 m2
Asuinkerrosala 6 krs	283.0 m2
Porrashuone 15 m2/krs	90.0 m2
	2389.0 m2
LISÄKSI	
Porrashuone 15 m2 ylittävältä osin	376.0 m2
Talonmies	27.0 m2
Ulkoiluvälinevarasto	70.0 m2
Talosaunat	90.0 m2
Pesula	24.0 m2
Kuntosali	23.0 m2
Irtaimistovarastot	102.0 m2
	712.0 m2
KÄYTETTY RAKENNUSOIKEUS TALOT C-F	
Asuinkerrosala	113.0 m2
Asuinkerrosala	149.0 m2
Asuinkerrosala	149.0 m2
Asuinkerrosala	101.0 m2
Asuinkerrosala	108.0 m2
Asuinkerrosala	149.0 m2
Asuinkerrosala	53.0 m2
Asuinkerrosala	98.0 m2
Porrashuone 15 m2/krs	45.0 m2
	965.0 m2
LISÄKSI	
Porrashuone, 15 m2 ylittävältä osin	30.0 m2
Ulkoiluvälinevarasto	26.0 m2
Irtaimistovarastot	35.0 m2
	91.0 m2

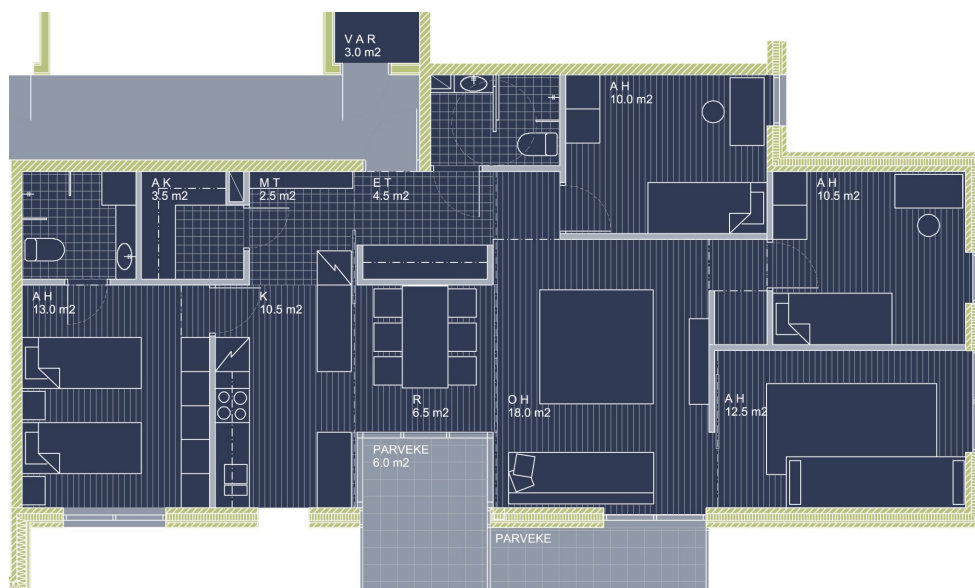
8.5 Asunnot

Sekä kerrostaloissa että pienkerrostaloissa on yksi- ja että kaksikerroksisia asuntoja. Kaksikerroksisissa asunnoissa tilat jakautuvat selkeästi yhteisiin ja yksityisiin tiloihin. Kerrostalossa asuntojen molempiin kerrokseen on sisäänkäynnit porrashuoneesta, mikä lisää monikäyttöisyyttä. Yksityiset asuinhuonekerrokset sijaitsevat samassa kerroksessa saunaosastojen ja asuntoihin yhdistettävissä olevien pienasuntojen kanssa. Nämä kerrokset saavat näin hieman yksityisemmän luonteen. Poikkeuksena säännölle ovat ylimpien kerrosten kattuhuoneistotyyppiset asunnot, joiden yhteistiloihin on haluttu korkeaa tilaa.

Asuntojen tilaratkaisuista on haluttu tehdä kulttuurisesti joustavia. Yhteistilojen, olohuoneen, ruokailun ja keittiön erillisyyttä ja yhdistettävyyttä on mahdollista muunnella liukuovien avulla. Liukuovia on käytetty paikoitellen melko paljon, mutta ne on suunniteltu siten, että ne ovat toteutettavissa yksinkertaisilla kiskoilla, ilman monimutkaisia ja kalliita siirtoseinäjärjestelmiä.

Perinteisesti asuinhuoneiden laadun määreenä on ollut tilavuus. Oleskelutiloissa tilavuus on tärkeä ominaisuus. Makuuhuoneen tilantarve määrittyy sen käytöstä; pelkkään nukkumiseen riittää melko pienikin huone, ohjeellisessa mitoituksessa taas huoneeseen pitäisi mahtua myös työpöytä. Huonetilojen käyttöön liittyy eri perheissä erilaisia tarpeita. Hinduperheet kaipaavat tilaa jumalille, pientä kotialttaria. Monessa perheessä taas juuri työpöydän sijoittaminen on ongelmallista. Makuuhuoneessa tietokoneen käyttö on rajallista, toisaalta työpiste halutaan sijoittaa hieman sivuun oleskelutiloista. Vastaavanlaisia rajallisen tilan tarpeita liittyy esimerkiksi vaatehuoltoon tai säilytykseen. Suunnitelmassa tilojen monikäyttöisyyttä on tutkittu joko jaettavissa olevilla isomilla huoneilla, tai asuntoon liittyvillä normin mukaan alimittaisilla huonetiloilla, joita asukas voi käyttää omien tarpeidensa mukaan.

Kerrostaloasunnoissa asunnon ulkotila on sisäänvedetty lasitettu parveke, joka liittyy aina olohuoneen lisäksi myös ruokailutilaan ja keittiöön. Lisäksi isommissa asunnoissa on lasittamattomia kapeampia parvekkeita joidenkin tilojen yhteydessä. Pienkerrostalossa ulkotila on sisäänkäynteihin liittyvä tilava lasitettu kuisti.

KERROSTALOHUONEISTOT		
1-kerroksiset	kpl	Pinta-ala
1H K	4	20.5 m2
1H K	4	27.0 m2
2H K	2	51.5 m2
2H K	1	55.0 m2
2H K	4	57.0 m2
2H K	2	59.5 m2
2-3H K	4	64.5 m2
3H K	2	69.0 m2
3H K	2	79.5 m2
3-4H K	3	85.5 m2
4H K	1	90.0 m2
4H K	4	91.0 m2
4H K	2	96.0 m2
5H K	4	105.0 m2
5H K	3	107.0 m2
2-kerroksiset	kpl	Pinta-ala
3H K	3	83.5 m2
4H K	4	93.0 m2
5H K	2	109.5 m2
5-6H K	2	100.0 m2
Huoneistot yhteensä	53	3935.0 m2
Keskipinta-ala		74.2 m2
PIENKERROSTALOHUONEISTOT		
1-kerroksiset	kpl	Pinta-ala
1-2H K	8	37.5 m2
2H K S	4	50.5 m2
4H K S	8	96.0 m2
2-kerroksiset	kpl	Pinta-ala
1H K S PARVI	4	68.0 m2
3H K S	4	87.5 m2
4H K S	4	96.5 m2
4H K S PARVI	4	117.5 m2
7H K S	4	137.5 m2
Huoneistoala yhteensä	40	3298.0 m2
Keskipinta-ala		82.5 m2

8.6 Asuinalue ja yhteisöllisyys

Suomalainen yhteiskunta on pitkälti rakentunut julkisen sektorin hyvinvointipalveluiden varaan. Julkinen on koettu paremmaksi, tasa-arvoisemmaksi ja vapaammaksi kuin yksityinen. Keränen (1995) kirjoittaa julkisen ja yksityisen välillä käynnissä olevasta arvomuutoksesta. ”Kun ennen politiikka miellettiin vapauden alueeksi, arjen pakoista irtautumisen mahdollisuudeksi, niin nyt vapautta merkitseekin yksityinen toiminta perheen ja harrastusten parissa.” (Keränen 1995). Väestömuutoksen edessä, kun julkinen sektori on osoittautumassa riittämättömäksi, on jouduttu pohtimaan uudelleen miten palvelut saadaan tuotettua.

Monet maahanmuuttajat tulevat kulttuureista, joissa hyvinvointi ei perustu valtiolliseen, vaan perheen sisäiseen vastuuseen. Asuinalueiden palvelutarjonnan kehittämisessä maahanmuuttajilla voisi olla merkittävä rooli, paitsi työvoimavarana, myös erilaisten toimintakulttuurien luojana.

Suunnitelmassa esitetään joitain tiloja, joiden tarkemman käytön asukkaat voivat määritellä itse. Tutkija-asunnot ovat yksi. Jos asunnot ovat taloyhtiöiden omistuksessa, ne ovat asukkaiden käytettävissä tarvittaessa. Kerrostalon ensimmäisessä kerroksessa on tila talonmiehelle, joka käytännössä mahdollistaa huoneiden vuokraamisen hotellimaisesti. Talonmieheltä voi mahdollisesti myös ostaa asumista tukevia palveluja, joiden tarve on suuri niin ikääntyvien suomalaisten, kuin kiireisten uraiahmistenkin parissa.

Toisen kerrostalon ensimmäisessä kerroksessa sijaitsee pieni päiväkotit. Monelle maahanmuuttajalle lapsen laittaminen suomalaiseen päiväkotiin on kulttuurisista ristiriidoista johtuen vaikea ajatus. Pienen korttelipäiväkodin toimintakulttuuri voi joustaa käyttäjiensä tarpeen mukaisesti, ja asukkaat voivat itse osallistua toimintaan.

Espoon kaupunki on kaavaillut Hagalundin kartanon talliin ravintolatoimintaa. Talli sijaitsee keskeisesti alueella, joten se sopii hyvin alueen yhteiseksi korttelitaloksi. Maahanmuuttajilla on erilaisia tarpeita yhteistiloille joissa voi kokoontua ja järjestää juhlia. Raakatilaksi kunnostetun tallin lopullinen käyttötarkoitus ja toimintamuodot kannattaa jättää asukasyhdistyksen määriteltäviksi. Hynysen (2002) mukaan oma paikka mahdollistaa vapaamman ajankäytön ja tasa-arvoisemman aseman suomalaisiin nähden. Sen lisäksi se on näkyvä ilmaus maahanmuuttajien läsnäolosta kaupunkitilassa.

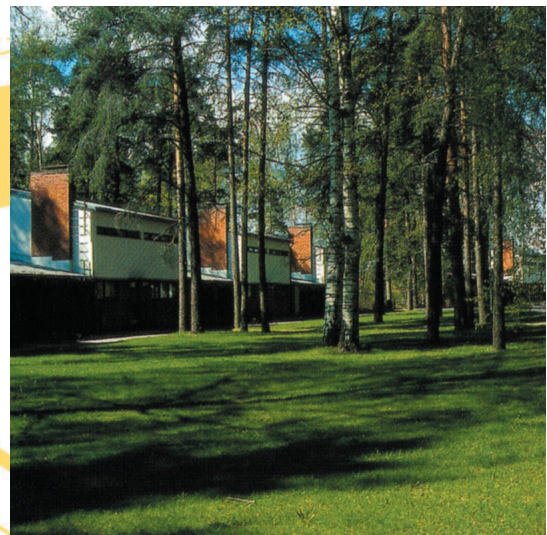
Suomessa asuminen on hyvin kallista, siksi asumiseen liittyvät tilaratkaisut jotka antavat mahdollisuuden ansaita osan kuluista takaisin ovat toivottavia. Työllistyminen on maahanmuuttajalle paras väylä yhteiskuntaan integroitumiseen, monelle maahanmuuttajalle yrittäjäyys on paras tapa työllistyä. Asuinalueiden kasvava tarve erilaisille palveluille antaa hyvät mahdollisuudet sekä yrittäjyydelle että työllistymiselle. Asuinalueen tilojen ja toimintojen muokkaaminen naapuruston yhteistyönä antaa myös pohjan yhteisöllisyydelle, joka ei synny pakottamalla, vaan yksityisen toimijuuden kautta.

LÄHTEET JA KIRJALLISUUS:

- Agrawal, Sandeep Kumar. 2006. *Housing Adaptations: A Study of Asian Indian immigrant homes in Toronto*. *Canadian Ethnic Studies Journal*. Vol. XXXVIII No. 1. Calgary: Canadian Ethnic Studies Association.
- Alitorppa-Niitamo, Anne 2005. *Maahanmuuttajataustaiset perheet ja hyvinvoinnin edellytykset*. Teoksessa Alitorppa-Niitamo, Anne, Söderling, Ismo, Fågel, Stina (toim.) *Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käyttöön*. Helsinki: Väestöliiton Väestöntutkimuslaitos ja Kotipuu.
- Alitorppa-Niitamo, Anne, Söderling, Ismo, Fågel, Stina (toim.) 2005. *Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käyttöön*. Helsinki: Väestöliiton Väestöntutkimuslaitos ja Kotipuu.
- Berry, John W. 1997. *Immigration, Acculturation, and Adaptation*. *Applied Psychology: an International Review*, 46 (1). International Association of Applied Psychology.
- Cooper Marcus, Claire 1995. *House as a Mirror of Self. Exploring the Deeper Meaning of Home*. Berkeley: Conari Press.
- Douglas, Mary 2000. *Puhtaus ja vaara. Ritualistisen rajanvedon analyysi*. Suomentaneet Blom Virpi, Hazard Kaarina. Tampere: Vastapaino. (Alkuperäisteos *Purity and Danger. An analysis for the concepts of pollution and taboo*. 1996. Routledge, London)
- Espoon kaupunkisuunnittelukeskus 7.2.2005. *Hagalundinkallio, asemakaavan muutos*.
- Euroopan sosiaalinen peruskirja 2002.
Saatavana myös: <http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2002/20020080>
- Helsingin kaupunki, ulkomaalaisasiain neuvottelukunta. 1998. *Maahanmuuttajien kotouttamis-ohjelma*.
- Helsingin Sanomat 10.10.2005. *Kajaani kitkee tosissaan rasismia estääkseen uudet kahakat*. Helsinki.
- Helsingin Sanomat 29.9.2006. *Maahanmuuttajat ovat keskittymässä samoihin kaupungin vuokratiloihin*. Helsinki: Helsingin sanomat.
- Huttunen, Laura 2002. *Kotona, maanpaossa, matkalla. Kodin merkitykset maahanmuuttajien omaelämäkertoissa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Hynynen, Ari 2002. *Kotoutumisen paikat. Kaupunkitila maahanmuuttajien integraatioprosessissa*. *Yhdyskuntasuunnittelu* 40:3-4. Helsinki: Yhdyskuntasuunnittelun seura ry.
- International Herald Tribune 3.4.1999. *Designs for Living in a Multicultural Society*. London.
- Jallinoja, Riitta 1997. *Asumisen tavat ja tyylit*. Teoksessa Taipale Kaarin, Schulman Harry (toim.) *Koti Helsingissä. Urbanin asumisen tulevaisuus*. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Juntto, Anneli 2005. *Maahanmuuttajien asuminen – integroitumista vai segregoitumista?* Teoksessa Paananen Seppo (toim.) *Maahanmuuttajien elämää Suomessa*. Helsinki: Tilastokeskus.
- Kanes Weisman, Leslie 1992. *Discrimination by Design. A Feminist Critique of the Man-Made Environment*. Urbana: University of Illinois Press.
- Kervanto Nevanlinna, Anja 1996. *Intepreting Nairobi. The Cultural Study of Built Forms*. Helsinki: Suomen Historiallinen Seura.
- Keränen, Marja 1995. *Yksityisen ja julkisen muuttuvat rajat*. Teoksessa Eräsaari Leena, Julkunen Raija, Silius Harriet (toim.) *Naiset yksityisen ja julkisen rajalla*. Tampere: Vastapaino

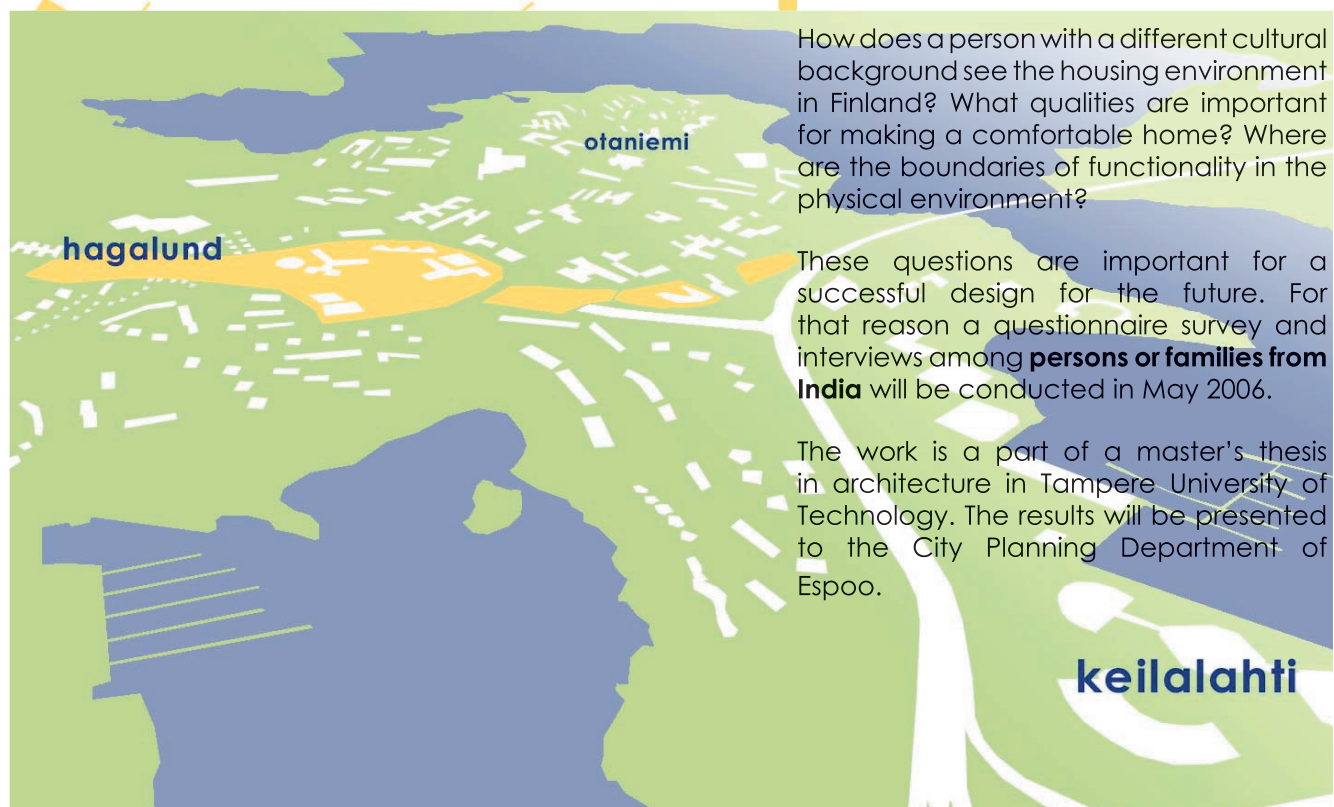
- Kinnunen, Taina 2003. *"If I can find a good job after graduation, I may stay."* Ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden integroituminen Suomeen. Occasional Paper 2b. Helsinki: Kansainvälisen henkilövaihdon keskus CIMO.
- Kytö, Hannu 1998. Muuttajan muuttuvat motiivit eräissä suomalaisissa kaupungeissa 1980- ja 1990-luvuilla. Muuttoaikeet hyvinvointiteoreettisesta näkökulmasta. Akateeminen väitöskirja suunnitelumaantieteessä. Helsinki: Suomen kuntaliitto.
- Neuvonen, Petri (toim.) 2006. Kerrostalot 1880–2000. Arkkitehtuuri rakennustekniikka korjaaminen. Helsinki: Rakennustieto Oy.
- Pärtty-Äyräväinen, Kirsi 2000. Selvitys maahanmuuttajien asumisongelmista ja asumisen tukimuodoista ja niiden tarpeesta. Helsinki: Helsingin kaupunki, sosiaalivirasto/yhteis- palveluosasto, maahanmuuttoyksikkö.
- Rapoport, Amos 1977. *Human Aspects of Urban Form. Towards a Man – Environment Approach to Urban Form and Design.* Oxford: Pergamon Press.
- Saarikangas, Kirsi 2002. Asunnon muodonmuutoksia. Puhtauden estetiikka ja sukupuoli modernissa arkkitehtuurissa. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Schildt, Henri 2005. Arkkitehtuuri. Teoksessa Parpola Asko (toim.) *Intian kulttuuri.* Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Seamon, David 1979. *A Geography of the Lifeworld. Movement, Rest and Encounter.* London: Croom Helm.
- Silvennoinen, Heli, Hirvonen, Jukka 2002. Koti kerrostalossa. Asukkaiden arjen kokemuksia asumisestaan. Helsinki: Ympäristöministeriö.
- Söderling, Ismo 2005. Suomen väestökysymys ja maahanmuutto. Teoksessa Alitorppa-Niitamo Anne, Söderling Ismo, Fågel Stina (toim). *Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käyttöön.* Helsinki: Väestöliiton Väestötutkimuslaitos ja Kotipuu.
- Tiihonen, Paula, Kuusi, Osmo 2005. Menossa mukana. Taustamuistio tulevaisuusvaliokunnan väestöselontekomietintöön. Eduskunta.
Saatavana myös: http://www.eduskunta.fi/fakta/vk/tuv/menossa_mukana.pdf
- Tiilikainen, Marja 2003. Arjen islam. Somalinaisten elämää Suomessa. Tampere: Vastapaino.
- Tilastokeskus 2006. Väestö kielen mukaan sekä ulkomaan kansalaisten määrä ja maapinta-ala alueittain 1980 - 2005. Helsinki: Tilastokeskus.
- Tilastokeskus 2005. Ulkomaalaisten työttömyysaste vuosina 1999 - 2005. Helsinki: Tilastokeskus.
- Tilastokeskus 2005. Rakentaminen ja asuminen. Vuosikirja 2005. Helsinki: Tilastokeskus.
- Tilastokeskus 2004. Perheet 2003. Väestö 2004:8. Helsinki: Tilastokeskus.
- Tiuri, Ulpu 1997. Asunnon muunneltavuus avoimen rakentamisen viitekehyksessä. Lähtökohtia avoimelle tilarakenteelle kerrostalossa. Espoo: Teknillinen Korkeakoulu, Arkkitehtiosasto.
- Työministeriö 2005. Työryhmän ehdotus hallituksen maahanmuuttopoliittiseksi ohjelmaksi. Helsinki: Työministeriö.
- Verkkojulkaisu Vera 8.10.2004. Intiassa eri lailla. Helsinki: Finnvera.
Saatavana: <http://www.finnvera.fi/index.cfm?id=4536>
- Väestöliitto 2004. Väestöliiton väestöpoliittinen ohjelma. Helsinki: Väestöliitto.

**Participate in the development of cultural diversity
in future housing in Finland**

City of Espoo is planning **a new housing area in Hagalund**. The plan is to build a tunnel for the ring road Kehä 1 in Hagalund. The area that currently lies under the road will be planned for housing. The districts of Otaniemi and Tapiola will be connected into one viable entity.

There will be a variety of different apartments, the inhabitant influence in the housing will be improved, and the services needed for living will be planned for the area. The proximity of Otaniemi, Keilalahti and Tapiola gives the opportunities to combine jobs, studies, the recreational possibilities of Finnish nature and housing into a new, **international, open and permissive district**.

How does a person with a different cultural background see the housing environment in Finland? What qualities are important for making a comfortable home? Where are the boundaries of functionality in the physical environment?

These questions are important for a successful design for the future. For that reason a questionnaire survey and interviews among **persons or families from India** will be conducted in May 2006.

The work is a part of a master's thesis in architecture in Tampere University of Technology. The results will be presented to the City Planning Department of Espoo.

keilalahti

cultural diversity in housing

- Age of the participant:
- Gender:
- In what part of India are you from?
- Description of the city:
 - size
 - population
 - source of livelihood (industrial, agricultural...)
- Family/close relations?
 - size
 - parents occupation
 - family religion
- What kind of house did you grow up in? (apartment house single family house ...)
- How long have you lived in Finland?
- The area of your apartment: m^2
- The type of your house: apartment building / row house / detached house
- The size of the house:
 - floors
 - stairs
- Is that your first home here in Finland?
- What did you think about the apartment when you first moved there?
- How many persons live in your household?
- What are their ages?
- Do you have family members living outside your apartment in Finland, who are they? • Where do they live?

apartment

The rooms in your apartment	Present situation/number	Ideal situation/number
Living room		
Bedroom		
Kitchen		
Workroom		
Bathroom		
Toilet		
Laundry room		
Sauna		
Wardrobe		
Hall (entrance)		
Balcony / terrace		
Other rooms?		

- Is your apartment the right size for you (and your family)?
- Have you had any difficulties with the size of your apartment? • What kind of difficulties?
- Is your kitchen large enough / too large for you?
- How much do you use it?
- What is your opinion about the bathroom and the toilet in your apartment?
- Do you need/want a sauna in your apartment?
- What rooms are most important (favourite) for you in your apartment? • What rooms are at the heart of the home? • What rooms do you use most? • What do you do there?
- Is there any problems about the connections of the rooms?
- Do you feel you need more privacy / a room (place) where you could be alone?
- What does privacy mean to you?
- In which rooms would you let your guests enter? • Which rooms should be totally private?
- What would you like to do in a balcony? • What room would it be connected to? • Has there been conflicts about the use of balconies?

common spaces

The public spaces in your neighbourhood	Present situation/number	Ideal situation/number
Personal property store		
Cold store		
Store for outdoor equipments		
Store for prams		
Store for bicycle		
Common space		
Clubroom		
House laundry		
Sauna		
Other spaces?		

- How do you use the public spaces of your house? • What spaces you miss?

swimming pool

snooker

ping pong

gym

clubroom for children

a washing place for cars

a shower for dirty boots in the entrance

- Do you feel you should have more influence on how to use the common space in your neighbourhood?

courtyard

The public places in your neighbourhood	Present situation/number	Ideal situation/number
Playground		
Recreation area		
Line for laundry / Dusting place		
Park / Green Areas		
Car parking		
Other areas?		

- How do you use the courtyard?

- What would a perfect courtyard be like? What would you do there?

read

sports

barbeque

play

enjoy sun

enjoy nature

privacy

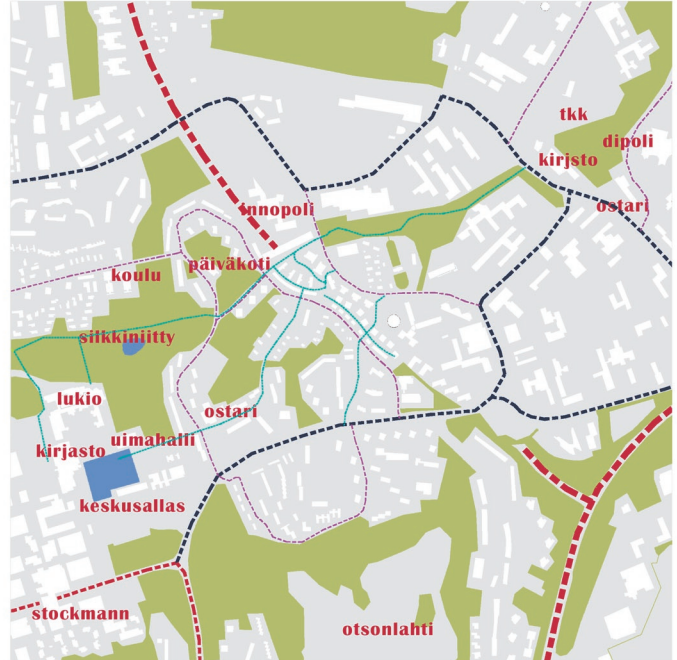
- Would you like to have a house garden?
- Would you like to live in the first floor, if you had your own backyard?
- How often do you spend time in your courtyard?
- How often do your children play in your courtyard?
- Is there any difficulties in living in your neighbourhood with children?
- Do you find spending time alone in your courtyard frightening in any way?

community

- How often do you speak with your neighbours?
- Would you like to have a closer relation to your neighbours?
- Do you feel accepted by your neighbours?
- Do you feel anonymity / or belonging in your neighbourhood? Do you like it?
- Do you feel you have enough privacy
- What kind of social contacts do you miss in the neighbourhood?
- Have you been asked to participate in events concerning your neighbourhood?
- Have you participated in events concerning your neighbourhood?
- Has there been any conflict about noise in your house?
- Has there been any conflict about smells in your house?
- How many years have you lived in your present apartment?
- Are you planning on moving to another apartment in the near future?
- What is the main reason for moving to another apartment?

home

- What do you like about your apartment?
- What do you not like about your apartment?
- In your opinion what qualities or functions are important for a home?
- Do you feel at home in your apartment?
- How long did it take?
- How do you make an apartment look like / feel like your home?
- Is that important?
- Are you planning to stay here in Finland?
- What does home mean to you?
- Are you a home person?
- How would you compare living in Finland and living in India?
 - the houses
 - safety
 - infrastructure
 - social connections
- Other opinions about housing in Finland?

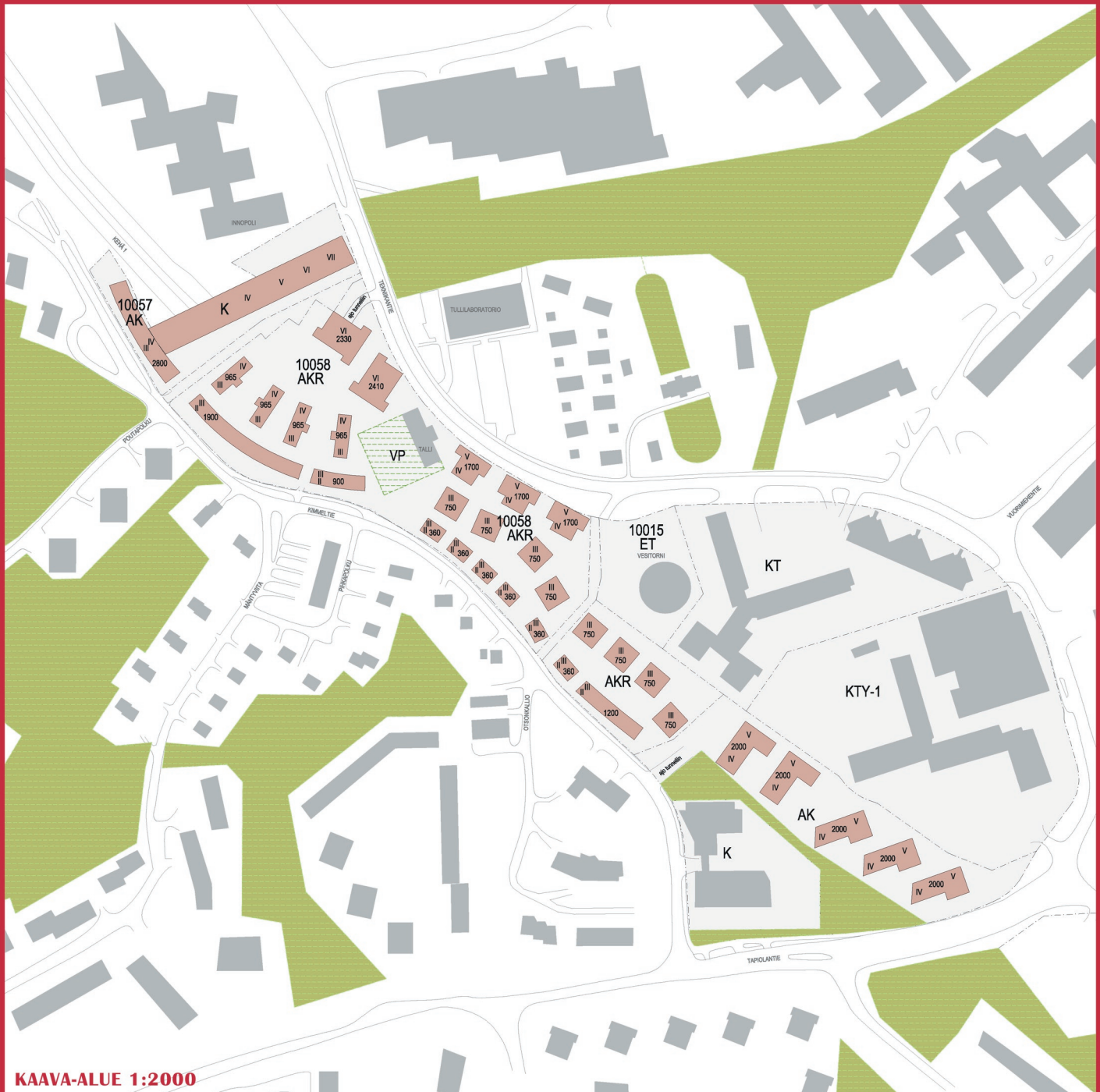

Hagalundinkallion kaavaehdotuksessa ehdotetaan Kehä 1:n tunneloimista välillä Kalevalantie ja Tapiolantie ja vapautuvan maa-alueen käyttämistä asunto- ja työpaikkarakentamiseen. Tavoitteena on luoda Otaniemen ja Tapiolan väliin uusi asuinalue, joka liittyy kaupunginosat toiminnallisesti yhteen ja tasaottaa rakenteellisesti niiden mittakaavallista eroa. Alueelle halutaan luoda oma luonteensa, toisaalta alueen toivotaan sopeutuvan sekä Tapiolan Itäkartanon herkkään asuinrakentamiseen että Otaniemen komeisiin punatiilitaloihin.

Diplomityön tavoitteena on monikulttuurisen asuinalueen tutkiminen. Otaniemen ja Keilalahden tutkimuksen ja tekniikan keskittymä antaa hyvän pohjan työlle. Alueesta halutaan kehittää imagoltaan kansainväliseksi työn ja asumisen keskuksi. Alueen palvelutarjontaa ja kaupunkielämää halutaan monipuolistaa. Teknologia-yritykset ja tutkimuslaitokset antavat taloudelliset edellytykset monikulttuurisen asuinalueen kehittämiselle. Otaniemen opiskelijakylässä taas suvaitsevainen ilmapiiri on jo olemassa. Tapiolan osakeskukset ovat joutuneet kilpailussa suurten tavaratalojen kanssa häviölle. Kaupungin elävöittämiseksi kaupunkitilaa aktiivisesti käyttävät maahanmuuttajat ovat tervetullut pristrysruiske.

Diplomityön suunnittelualue on korttelin 10058 pohjoisosaa. Korttelin keskellä sijaitsee Hagalundin kartanon suojeltu tiilirakenteinen talli. Alueelle ei rakenneta uusia katuja ajoneuvoliikenteelle. Alueen pysäköinti toteutetaan yhteisenä maanalaista pysäköintilaitoksena, jonne on ajoyhteydet Tekniikantien ja Kimmeltien. Kevyenliikenteen reitit ovat suunnitelmassa keskeisessä asemassa. Koska tarkoituksena on yhdistää Otaniemi ja Tapiola elinvoimaiseksi kokonaisuudeksi, yhteydet alueen poikki ovat olennaiset. Poikkisuuntaisten raittien lisäksi alueen läpi kulkeva pitkittäissuuntainen raitti kokoaa alueen toiminnalliseksi kokonaisuudeksi.

Suunnittelualueelle Tekniikantien varrelle on kaavassa ehdotettu kahta 2 000 k-m² kuusikerroksista kerrostaloa, joiden ensimmäisessä kerroksessa voi sijaita liiketiloja ja päiväkoti. Toista taloista on alustavasti kaavailtu kaupungin vuokrataloksi. Korttelin keskiosaan kaavassa on sijoitettu kolmekerroksisia pienkerrostaloja, joiden kerrosala on 750 k-m². Kimmeltien mukaisesti mutkitteleva rivitalonauha on aluetta rajaava ja sitova aihe. Siihen suunnitelmassa ei ole puututtu. Sen sijaan korttelin keskiosia on monikulttuurisuuden kannalta muutettu avoimemmaksi ja tilallisesti hierarkisemmaksi. Pistetalojen sijaan on ehdotettu tilaa paremmin jakavia puikkomaisia taloja. Rakennusten lukumäärää on vähennetty ja kerrosalaa keskitetty. Tilallisesti avara korttelipiha, jossa on paljon vaihtoehtoisia kulkureittejä, on samanaikaisesti yhteisöllinen ja yksityisyyden mahdollistava ratkaisu. Ratkaisulle on löydettävissä perustelut myös Tapiolan perinteisestä rakenteesta. Vaikka rakentaminen Tapiolassa on melko pienimittakaavaista, eivät korkeatkaan rakennukset ole alueelle vieraita. Aluerakenteen väljyys ja rakennusten huolellinen mutta rento sijoittelu maastoon tekevät rivitalojen ja kerrostalojen yhteispielistä luontevan. Mittakaavan sovittamisen tekee riittävä vapaa tila. Suuret korttelipihat ovat alueelle luonteenomaisia, pihat ovat yhteistä tilaa ja erilaisten reittien käyttäminen on tapiolalaisille tyypillistä.

KAAVA-ALUE 1:2000

TTY ARKKITEHTUURIN OSASTO diplomityö KATJA MAUNUNAHO tarkastaja professori MATTI RAUTIOLA

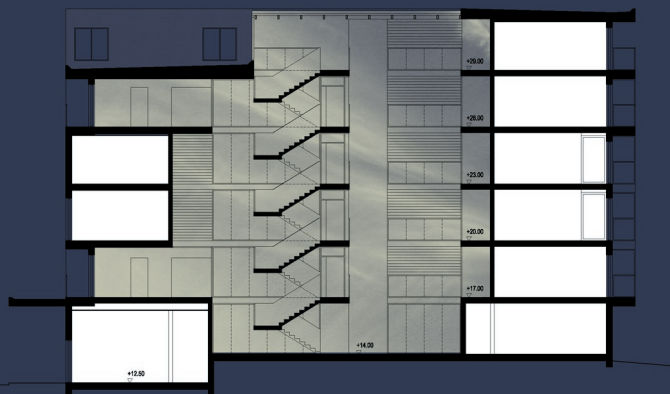

TALO A 1. KERROS 1:200

KERROSTALO HUONEISTOT		
1-kerroksiset	kpl	pinta-ala
1H K	4	20,5 m ²
1H K	4	27,0 m ²
2H K	2	51,5 m ²
2H K	1	55,0 m ²
2H K	4	57,0 m ²
2H K	2	59,5 m ²
2-3H K	4	64,5 m ²
3H K	2	69,0 m ²
3H K	2	79,5 m ²
3-4H K	3	85,5 m ²
4H K	1	90,0 m ²
4H K	4	91,0 m ²
4H K	2	96,0 m ²
5H K	4	105,0 m ²
5H K	3	107,0 m ²
2-kerroksiset		
3H K	3	83,5 m ²
4H K	4	93,0 m ²
5H K	2	109,5 m ²
5-6H K	2	100,0 m ²
Huoneistot yhteensä		
53		3935,0 m ²
Keskkipinta-ala		74,2 m ²

LEIKKAUS A 1:200

JULKISIVU TEKNIKANTIELLE

TALO B 1. KERROS 1:200

4. KERROS

AUNUNAHÖ tarkastaja professori MATTI RAUTIOILA

JULKISIVU POHJOISEN 1:200

JULKISIVU PIHALLE 1:200

3. KERROS

6. KERROS

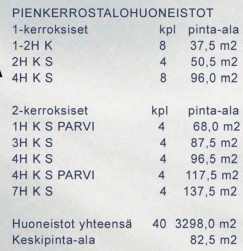

2. KERROS

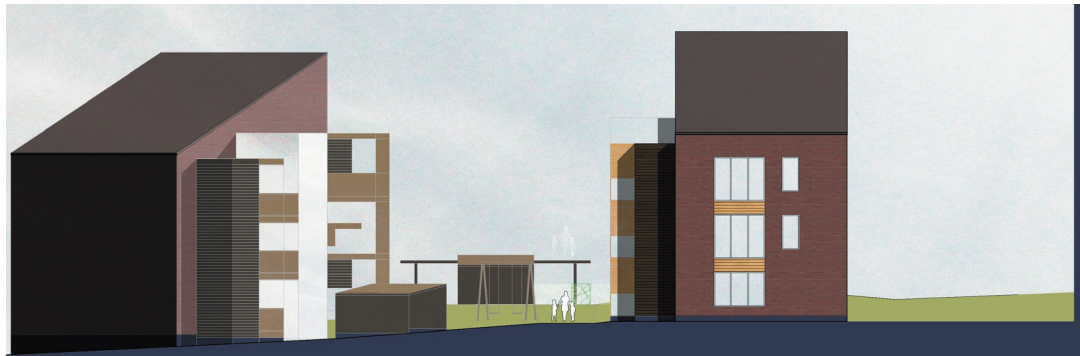
5. KERROS

An architectural rendering of a modern building complex. The main building features a prominent red-tiled roof and a facade with horizontal wooden slats and dark panels. A large, multi-story glass section is visible on the right side of the main building. To the left, there are two tall, dark, rectangular structures. The foreground shows a paved area with a person on a bicycle and a group of people walking. The background is filled with lush green foliage and a cloudy sky.

JULKISIVU PIHALLE 1:200

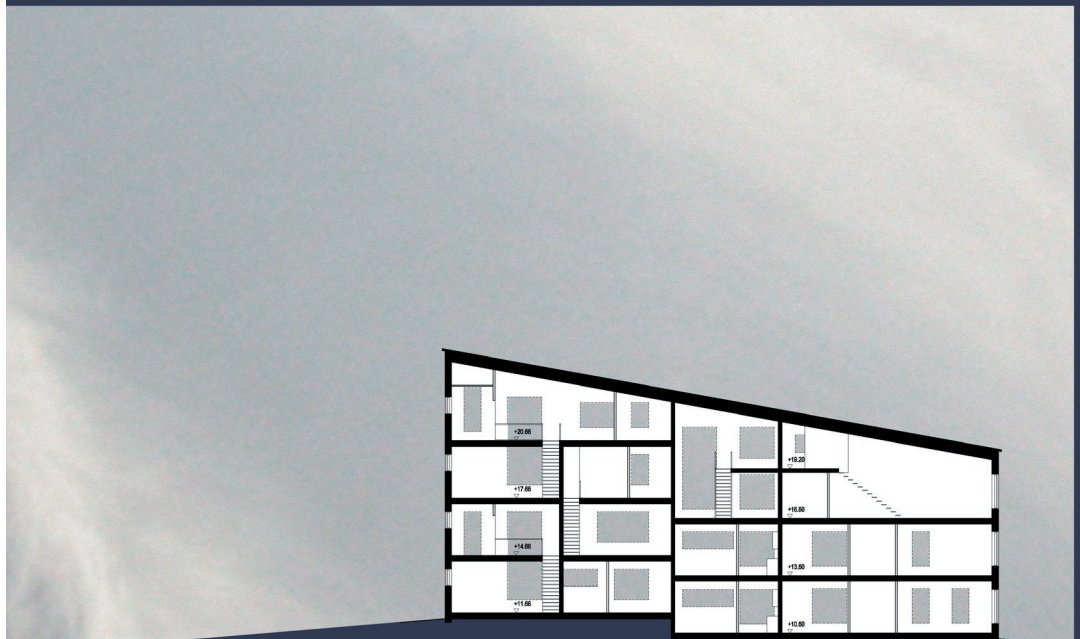
JULKISIVU KÄVELYRAITILLE 1:200

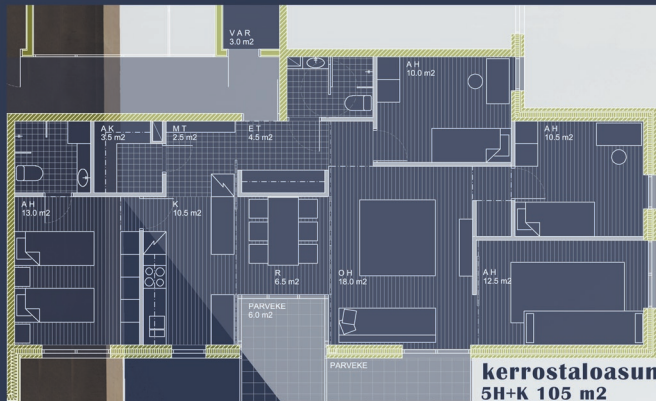
JULKISIVU ETELÄÄN 1:200

JULKISIVU KORTTELIPIHALLE 1:200

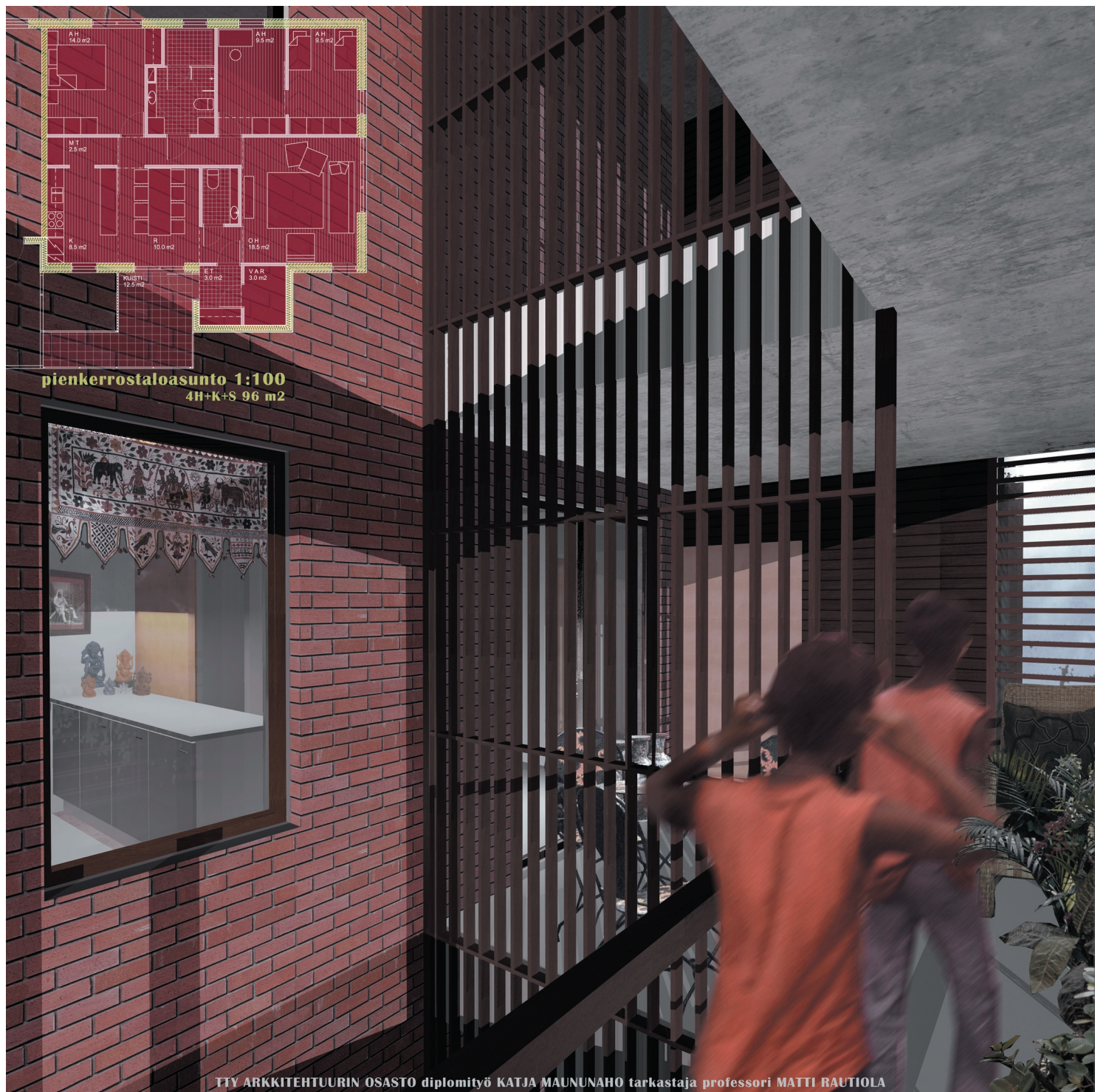

LEIKKAUS A 1:200

kerrostaloasunto 1:100
5H+K 105 m²

TTY ARKKITEHTUURIN OSASTO diplomityö KATJA MAUNUNAHO tarkastaja professori MATTI RAUTIOLA